

Quality of Governance Standard for Forest Sector Activities and Programmes in Nepal at the Community Forest Management level 2017

Version 1.1
(Pilot Standard)



सामुदायिक वन व्यवस्थापनको तहमा नेपालको वन क्षेत्र संग सम्बन्धित कृयाकलाप तथा कार्यक्रमहरुको लागि सुशासन मापदण्डको गुणस्तर

२०१७

प्रकाशन नं.१.१
(नमुना मापदण्ड)

This standard may be quoted, with acknowledgement.

Quality of governance standard for forest sector activities and programmes in Nepal at the community forest management level. 2017. Version 1.1. (pilot standard). Institute for Global Environmental Strategies, Griffith University and University of Southern Queensland.

Institute for Global Environmental Strategies (IGES)
2108-11 Kamiyamaguchi, Hayama, Kanagawa 240-0115 Japan
Phone: +81-46-855-3830 • Facsimile: +81-46-855-3809
<http://www.iges.or.jp/en/index.html>

IGES
Institute for Global
Environmental Strategies

Griffith
UNIVERSITY

UNIVERSITY
OF SOUTHERN
QUEENSLAND

परिचय:

यो स्वयंसेवी मापदण्ड वन क्षेत्रसंग सम्बन्धित पक्षहरूसंगको सहभागितामुलक अनुसन्धानविधिवाट वन क्षेत्र संग सम्बन्धित कार्यक्रम तथा नेपालमा उत्सर्जन न्युनिकरणका कृयाकलापहरू लगायत परियोजनाहरूको सुशासनको गुणस्तर मुल्याङ्कन गर्न तयार गरिएको छ । यो अनुसन्धान इन्स्टीच्यूट फर इन्भारोमेन्टल स्ट्राटेजी (जापान) का डा. फेडेरिको लोपेज कसेरो, इन्स्टीच्यूट फर इथिक्स तथा गभरनेन्स, ग्रिफीथ यूनिभर्सिटी (अस्ट्रेलिया) का डा. टिम क्याडमन तथा अस्ट्रेलियन सेन्टर फर सस्टेनेबल विजिनेश एण्ड डिभेलोपमेन्ट, साउदर्न क्वीन्सल्याण्ड यूनिभर्सिटी (अस्ट्रेलिया) का डा. टेक मराशेनीले जुलाई २०११ देखि जनवरी २०१६ सम्म संचालन गरेका थिए । यो मापदण्ड यी संस्थाहरू तथा सरकारी निकाय, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू र नागरिक समाज लगायत नेपालका सराकारवालाहरूको सहकार्यवाट तयार भएको हो।

यो मापदण्ड तयार गर्दा मापदण्ड निर्माण गर्ने विज्ञहरू, वन विशेषज्ञहरू, स्थानिय अनुसन्धान सहयकहरूको^१ सहयोग लिनुका साथै मापदण्ड निर्माणका राम्रा अभ्यासहरू अपनाइएको छ । यो निरन्तर रूपमा परामर्श गरि क्रमिक रूपमा सुधार गर्दै तयार गरिएको र अभै सुधार गर्न सकिने दस्तावेज हो । यसमा समावेश गरिएको कुराहरू पहिलो चरणको अनलाइन सर्वेक्षणवाट प्राप्त ६६ वटा पुर्ण प्रतिक्रियाहरू, अन्तराष्ट्रीय, क्षेत्रिय तथा स्थानिय स्तरमा कृयाशिल ४३ बहुसरोकारवालाहरूको सहभमगितामा गरिएको राष्ट्रिय कार्यशाला, र २०११ मा ५० जना विषयवस्तुको ज्ञान भएको व्यक्तिहरू संग गरिएको व्यक्तिगत अन्तरवार्तावाट प्राप्त गरिएको हो । ती परामर्शहरूवाट सरोकारवालाहरूले १८० भन्दा बढि रुजुगर्ने बुंदाहरू (तल वर्णन गरिएको छ) तयार गरेका थिए । समुदाय स्तरको रुजुगर्ने बुंदाहरू (तल वर्णन गरिएको छ) तयार गर्नको लागि २०११-२०१४ मा करिब २७० सरोकारवालाहरूसंग चितवन, गोरखा र नवलपरासी जिल्लाहरूमा स्थलगत परामर्श गरिएको थियो । सन २०१२ मा पहिलो मस्यौदा मापदण्ड ३०० भन्दा बढि सरोकारवालाहरूलाई सुझावको लागि इमेलमार्फत पठाउनाको साथै सामाजिक संजालमा राखिएको र २०१३ मा फेरि पठाइएको । यी सबै परामर्शहरूवाट आमसहमतीमा तयार पारिएको सामाग्रीहरूलाई २८ विभिन्न क्षेत्रका विज्ञहरूसमक्ष २०१४ मा आयोजना गरिएको राष्ट्रियस्तरमा छलफलमा प्रस्तुत गरिएको । तीसुझाव सहितको दस्तावेजलाई सन २०१५ मा सामुदायिक वन उपभोक्ताको तहमा परामर्श गर्नुका साथै फेब्रुअरि २०१५ मा सामुदायवाट तथा जिल्ला र केन्द्र स्तरको गरि जम्मा ३४ जनाको प्रतिनिधित्व गराई चितवन जिल्लामा एउटा कार्यशालाको आयोजना गरि अभ्र परिरस्कृत गरिएको थियो । मापदण्डको मुल्याङ्कन र पालना पद्धति (तल व्याख्यागरिएको छ) परिक्षणको लागि राष्ट्रियस्तर, जिल्लास्तर र समुदायस्तरका सरोकारवालाहरू संग गोरखा जिल्लामा गरिएको कार्यशालाको समयमा (२०१६ को जनवरिमा) मापदण्डलाई नमुनाको रूपमासार्वजनिक परामर्शको लागि (तल हेर्नुहोस्) वितरण गरिएकोछ ।

यो मापदण्डहरू सामुदायिक वनमा वन व्यवस्थापन तथा वन क्षेत्रसंग सम्बन्धित कार्यक्रम तथा परियोजनाका कृयाकलापहरूको सुशासनको गुणस्तर मुल्याङ्कन गर्न उपयोगी हुनेछ । यसले सामुदायिक वनको दिगो व्यवस्थापनको लागि लाभांश वितरणको तरिकाको साथै अन्य आर्थिक, सामाजिक तथा वातावरणिय पक्षहरूको कार्यन्वयनको बारेमा हुने निर्णय प्रक्रियाहरूको छलफलमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको सहभागिताको मुल्याङ्कन गर्छ । यो मापदण्ड स्वयंसेवी हो र यसलाई या त साधारण सभावाट अनौपचारिकरूपमा वा औपचारिक रूपमा बाध्यात्मक व्यवस्था सहित उपयोग गर्न सकिनेछ । यो मापदण्ड क्याडमन (२००९)^२ को सुशासन गुणस्तर फ्रेमवर्कको आधारमा विकास गरिएको छ । यसले उत्सर्जन न्युनिकरण लगायत वन व्यवस्थापन कार्यक्रमहरू र परियोजनाहरूको सुशासनको गुणस्तर मुल्याङ्कन तथा अनुगमन गर्नको लागि वस्तुस्थिती अनुसारको विधिहरूको बारेमा वर्णन गर्छ । मुल्याङ्कनको लागि विद्यमान तथा अपक्षा गरिएको अभ्यासहरूको छानविन गर्ने ररुजुगर्ने विधिहरू समावेश गरिएको छ ।

यो मापदण्ड मुख्य गरि संयुक्त राष्ट्रसंघको जलवायु परिवर्तन सम्मेलन सम्बन्धि कार्यक्रम “विकासशिल राष्ट्रहरूमा वन विनाश तथा वन क्षयीकरण वाट हुने उत्सर्जन न्युनिकरण गर्ने तथा वन संरक्षण, दिगो वन व्यवस्थापन र वन कार्वनको वृद्धि गर्ने (रेडप्लस) संग सम्बद्ध वन व्यवस्थापनलाई सम्बोधन गर्नको लागि तयार गरीएको हो । सरोकारवालाहरू रविज्ञहरूसंग वृहत छलफल पछि, यो मापदण्ड सामान्यतय वन क्षेत्रका कार्यक्रमहरू तथा परियोजनाहरूको मुल्याङ्कनको सन्दर्भसामाग्रीको रूपमा पनि प्रयोग गर्न सकिने सुझाव दिइएको छ ।

वन सुशासनको एक मूख्य उद्देश्य भनेको दिगो वन व्यवस्थापनको प्रवर्द्धन गर्नु हो जुन आर्थिक र सामाजिक लाभ सृजना गर्दै जैविक प्रकृयाहरूको सुनिश्चितता गर्ने वन व्यवस्थापनको प्रक्रिया हो । विस्तृत सिद्धान्तहरू, त्यसका आधारहरू र

^१यो मापदण्ड तयार गर्नको लागि धेरै व्यक्तिहरूले सहयोग पुऱ्याउनु भएको छ । विशेषगरि मापदण्डको नमुना तयार गर्न सहयोग गर्नुहुने वन ओर्ड स्ट्याण्डर्डका पुर्वकर्मचारी म्याथ्यु वेनवर स्मिथ र डेभिड गोल्ड, वन व्यवस्थापनको सवालमा सुझाव दिनुहुने डा. प्रेम न्यौपाने, कार्यशाला तथा फिल्डकार्यमा सहयोग पुऱ्याउने रमेश ढकाल र ट्रान्सलेशनको लागि डा. शिव पाण्डे धन्यावादको पात्र हुनुहुन्छ । साथै छापाखानामा दिनु अगाडि अन्तिम पटक सबै मापदण्ड पढी त्रुटीहरू सच्चाई दिने डा.विनय राज शिवाकोटी विशेष धन्यावादको पात्र हुनुहुन्छ ।

^२ क्याडमन, टि. २००९, गुणस्तर, कानूनी मान्यता र विश्वव्यापी सुशासन: चारवटा वन सम्बन्धि संस्थाहरूको तुलनात्मक अध्ययन, बिद्यावारिधि थेसिस, तास्मासनया यूनिभर्सिटी, यो लिङ्कमा हेर्नुहोस् <http://eprints.utas.edu.au/9288/>

सामुदायिक वन व्यवस्थापनको तहमा नेपालको वन क्षेत्र संग सम्बन्धित कृयाकलाप तथा कार्यक्रमहरूको लागि सुशासन मापदण्डको गुणस्तर (परामर्शको लागि मस्यौदा) अक्टोबर २०१७ सुचकहरू दिगो वन व्यवस्थापनको लागि सरोकारवालाहरूको भूमिकाहरू, कृयाकलापहरू तथा जिम्मेवारी पत्ता लगाउने महत्वपूर्ण सन्दर्भसामागिहरू हुन् (आइ. टि.टि ओ, २०१५)^१ ।

यो मापदण्डमा सिद्धान्त भन्नाले एक आधारभुत नियम वा सुशासनको अवस्था हो । सुशासनको गुणस्तरको लागि दुई मुख्य मान्यताहरूलाई ध्यान दिदै दुई सिद्धान्तहरू तयार गरिएका थियो : क) अर्थपरक सहभागिताको चाहना गरिएको (त्यसमा नम्बरमा मात्र नभै सबै पक्षहरूको वास्तविक सहभागिता हुन्छ) ख) उपलब्धिमुलक विवेचनाको चाहना गरिएको (त्यसमा दुई पक्ष बीचभएको वार्तालापहरूले पारदर्शिता नतिजाहरू दिन्छ) । ती दुई सिद्धान्तहरूको भाव वन क्षेत्रले हासिल गर्ने उपलब्धिको तह परिक्षण गर्नको लागि आधारहरू तथा सुचकहरूको व्याख्या गरिएको छ ।

सुशासनको अवस्था थाहा पाउन सिद्धान्तको आधारहरू थाहा पाउनुपर्ने हुन्छ । प्रायजसो सिद्धान्तहरू तथा आधारहरूले सुशासनको सिधा मापण गर्न सकिदैन तर यो सुशासनको लागि पूरा गर्नुपर्ने तह निर्धारण गर्ने गरि बनाइएको हुन्छ ।

ती बुदाहरूलाई फ्रेमवर्क अन्तर्गत राख्नको औचित्य सिद्धान्तहरू, आधारहरू, त्यसपछि सुचकहरू क्रमश माथिबाट तलतिर सहि तहमा भएको यकिन गर्नु हो । सुचकहरू रोलक्रममा सबैभन्दा तल रहने मात्रात्मक वा गुणात्मक मापकहरू हुन जसले सुशासन पद्धति जनाउने सम्बन्धित आधारहरूको अवस्थालाई वताउछ, र सम्पूर्ण सुशासनको गुणस्तर पत्ता लगाउन योगदान गर्छ ।

टेबल १ सुशासनको गुणस्तर मापणको लागि सिद्धान्तहरू, आधारहरू र सुचकहरू

| सिद्धान्त | आधार | सुचक |
|---------------------|-----------------------|----------------------------|
| अर्थपरक सहभागिता | चाहानाको प्रतिनिधित्व | समावेशिकरण |
| | | समानता |
| | | स्रोत |
| | संस्थागत जिम्मेवारी | उत्तरदायित्व पारदर्शिता |
| उपलब्धिमुलक विवेचना | निर्णय प्रक्रीया | प्रजातन्त्र |
| | | सम्झौता |
| | | विवाद समाधान |
| | कार्यान्वयन | व्यवहार परिवर्तन |
| | | समस्या समाधान |
| | | दिगोपना |

स्रोत: (क्याडमन २००९:१०४)

मापदण्डबाट सुशासनको गुणस्तर मुल्याङ्कन गर्न विभिन्न तहहरू संलग्न हुन्छन् ।

रुजुगर्ने बुंदा भन्नाले सुचकको लागि जनकारीको स्रोत वा सुचक जनाउने स्वरूप हो ।

रुजुगर्नेसाधनहरू भन्नाले नतिजा पत्तालगउने जानकारीको स्रोत बुझिन्छ ।

अभ्यासहरू भन्नाले मापदण्डको मुल्याङ्कनको लागि अपेक्षा गरिएको विचारहरू, मान्यताहरू, विधीहरू जनाउछ ।

रुजुगर्ने विधि भन्नाले मापदण्ड पुरा हुनको लागि अभ्यासहरू को रुजुगर्ने विधि हो ।

यो विधि अन्तर्गत हिसाबकिताब, परिक्षण अथवा कार्यक्षेत्र वा समुदायबाट प्राप्त प्रमाण पर्दछ ।

मापदण्डहरूकोविभिन्न संस्करणहरू छन् ।यो संस्करणमा सिद्धान्तहरू, आधारहरू र सुचकहरू तथा रुजुगर्ने बुंदा समावेश गरिएको छ । तर विपेश गरि सामुदायिक वनको लागि रुजुगर्ने कुराहरू, अभ्यासहरू तथा रुजुगर्ने विधिहरूको बारेमा उल्लेख गरिएको छ । यस प्रक्रियाबाट राष्ट्रिय स्तरको मापदण्ड तयार हुने आशा गरिएको छ । यदिश्रोतले भ्यायो भने मध्यवर्ति क्षेत्रहरू, साभेदारि वन, कवुलियति वन, राष्ट्रिय वन, राष्ट्रिय निकुञ्ज, वृक्षारोपण, निजि वन र धार्मिकवन को लागि अन्य संस्करणहरू तयार गरिने छ ।

^१आइ. टि.टि ओ, २०१५,उष्ण प्राकृतिक वनको दिगो व्यावस्थापनको स्वयंसेवी मार्गदर्शन, योक्लाहमा: आइ. टि.टि ओ, [यो लिङ्कमा हेर्नुहोस्](http://www.itto.int/direct/topics/topics_pdf_download/topics_id=4330&no=0&disp=inline)

सामुदायिक वन व्यवस्थापनको तहमा नेपालको वन क्षेत्र संग सम्बन्धित कृयाकलाप तथा कार्यक्रमहरूको लागि सुशासन मापदण्डको गुणस्तर (परामर्शको लागि मस्यौदा) अक्टोबर २०१७

सबै मापदण्डहरूको सम्पूर्ण रुजुगर्ने बुदाहरू यसै पटक तयारगर्नु पर्ने भएता पनि श्रोतको कमिले गर्दा समावेश गर्न सकिएको छैन । यसमास्थानिय (समुदाय) स्तर संगसम्बन्धित रुजुगर्ने बुदाहरूमात्र समावेश गरिएको छ र ती बुदाहरू सामुदायिक वन उपभोक्ताहरू संगको छलफल गरि व्याख्या गरिएको छ । यि मापदण्डहरू मापदण्ड तयार गर्ने प्रक्रियामा सहभागि सबै व्यक्तिहरूको हो । यो मापदण्डलाई नेपालमा उत्सर्जन न्युनिकरण लगायत वन व्यवस्थापन र वन क्षेत्रसंग सम्बन्धित कार्यक्रम तथा परियोजनाहरूको सुशासनमा चासो राख्ने जो कोहिले प्रयोग गर्न सक्नेछन् । यि मापदण्डहरूको बारेमा सबैसरोकारवालाहरूले स्वतन्त्र रूपमा, अग्रिम जानाकारी प्राप्त गरि स्वीकृती दिएपछि कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ ।

यि मापदण्डहरूको कार्यान्वयन कसरी गर्ने भन्ने जानकारिको लागि टिम क्याडमन t.cadman@griffith.edu.au लाई सम्पर्क गर्न सक्नुहुनेछ ।

जानकारिको लागि

परियोजनाहरूको विस्तृत विवरण यस लिङ्कमा हेर्न सकिनेछ ।

<https://pub.iges.or.jp/pub/quality-governance-standards-forest-management>

अग्रेजि भाषामा सुशासनको गुणस्तरको मापदण्ड विकास सम्बन्धि सिकाइ भिडियो यस लिङ्कमा हेर्न सकिनेछ ।

<https://www.youtube.com/watch?v=Q5by5JnGVvg>

अग्रेजि भाषामा वन सुशासन तथा नेपालको सामुदायिक वनको बारेमा नेपालीभाषामा अर्न्तवार्ता सहित सिकाइ भिडियो यस लिङ्कमा हेर्न सकिनेछ ।

<https://www.youtube.com/watch?v=fwvOglwzO2A>

सार्वजनिक परामर्श

माथि व्याख्या गरिए अनुसारको राष्ट्रिय र स्थानिय परामर्शहरूको साथै विज्ञहरूको पुनरावलोकनको आधारमा मापदण्डहरूलाई परिमार्जित गरिएको थियो र अहिले सार्वजनिक सुभावाको लागि समाचार पत्रहरू (अग्रेजि र नेपाली), इन्टरनेट संचार वेभसाइट, सामाजिक संजालहरू र आईजिईएसको वेभसाइट मार्फत प्रकाशन गरिएको थियो । परामर्शको अवधि ६० दिन दिईएको थियो (नोभेम्बर र डिसेम्बर २०१५) र उक्त समय अगाडि, समयअवधिमा र पछि सुभावाहरू आवाहन गरिएको थियो ।

सरोकारवालाहरूको सुभावा अनुसार परिमार्जन गरी यो मापदण्डहरू जनवरी १५, २०१६ मा प्रकाशन गरीएको छ । यो दस्तावेजमा पहिलो औपचारीक नमुना मापदण्ड समावेश गरीएको छ, जसलाई सरोकारवालाहरूको सुभावा अनुसार क्रमशहरेक ३ वर्षमा पुनरावलोकन र परिमार्जन गरीनेछ । नमुनामापदण्डकोसन्दर्भमाडडेल्धुराजिल्लाचयनगरि सो क्षेत्रमा संचालित सामुदायिक वनउपभोक्तासमूहहरूसँग थप स्पष्टीकरणको लागि २०१६ नोभेम्बर १० देखि १६ सम्म परामर्श गरियो।मस्यौदा तयारको प्रक्रियामा विभिन्न मापदण्डविज्ञहरूले दिनुभएको सुभावाहरूलाई फुटनोटमा राखिएको छ । यसमा परामर्शको समयमा कुनै सरोकारवालाले पनि प्रतिक्रिया दिनु भएको छैन । त्यी फुटनोटहरू र फुटनोटहरूको बारेमा नमुना मापदण्ड चालु रहदा सम्म परामर्श गरिनेछ । मापदण्ड निरन्तर सुधार गर्न सकिने एउटा दस्तावेज हो ।

वन क्षेत्र परियोजना तथा कार्यक्रमहरू (रेडप्लस लगायत)को मापदण्ड संग मुल्याङ्कन र मापन गर्ने प्रक्रियालाई हाल परिक्षण गरिदैछ (तल हेर्नुहोस्) । यस प्रक्रियाबाट नमुना मापदण्ड प्रमाणिकरणको प्रणालीको विकास हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

सुभावाहरू टिम क्याडमनलाई t.cadman@griffith.edu.au मा पठाउन सक्नुहुनेछ ।

शब्दावली

- (c1a) आदि । कोडिड, जसले सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूको परामर्श र रुजुगर्ने कुराहरूको संकलन गर्न प्रयोग भएको जानकारिको स्रोत जनाउछ ।

- **असर पुग्ने:** भन्नाले स्थानिय समुदायहरू जो वन क्षेत्र परियोजना तथा कार्यक्रमहरूमा संलग्न हुन्छन् र त्यसले असर पुर्याउछ । [ISO – adapted]
- **मुल्याङ्कन:** भन्नाले मापदण्ड को आवश्यकताहरू पुरा भएको वा नभएको यकिन गर्नको लागि अभ्यासहरूको छानविन गर्नु ।¹
- **प्रमाणिकरण:** भन्नाले स्वतन्त्र तेश्रो पक्ष ले रुजु गर्ने प्रणाली अपनाएर सुशासनको गुणस्तरको वारेमा लिखित नतिजा (प्रमाण पत्र) दिने प्रक्रिया [ISO – adapted]
- **पलना:** भन्नाले नियमहरूको अनुसरण गरेको जनाउछ ।
- **आधारहरू:** सिद्धान्तहरूलाई जनाउनको लागि आवश्यक पक्षहरू हुन् ।
- DFO -जिल्ला वन कार्यलय
- **CFOP**-सामुदायिक वन सञ्चालन योजना
- **DAC** -जिल्ला सल्लाहकार समिति
- **DDC**-जिल्ला विकास समिति
- **DMC**-जिल्ला व्यवस्थापन समिति
- **सुशासन:** मिलेर समस्याको समाधान गर्नको लागि सम्बन्धित पक्षहरू बीचको समन्वयकारी भुमिका वा कार्यान्वयनको लागि चाहिने संरचनाहरू तथा प्रक्रियाहरू जनाउछ।(Pierre and Peters 2000: 14; Koenig-Archibugi 2006: 24)²
- **सुचकहरू** मात्रात्मक र गुणस्तर मापकहरू हुन जसलाई आधारसंग तुलना गरि मुल्याङ्कन गरिन्छ र उपलब्धि थाहा पाउन मद्दत गर्छ ।
- L, SN,N ले मुल्याङ्कनको तह जनाउछ (L= स्थानिय, SN= क्षेत्रिय, N= राष्ट्रिय) । यो मापदण्डको संस्करणलाई स्थानिय (समुदायिक) तह मा प्रयोग गर्ने गरि तयार गरिएको भएतापनि केहि रुजुगर्ने बुंदाहरूले अन्य तहहरूमा पनि प्रयोग गर्न सकिनेछ ।
- **सिमान्तकृत समुहहरू** वन सुशासनको सन्दर्भमा सरोकारकारवालाहरू मध्ये निर्णय प्रक्रियामा समावेश नगरिएकाहरू, र लैगिंक, उमेर, जनजाति तथा पेशागत आधारमा पहिचान गर्न सकिनेछ । (Colfer 2011:21)³ । नेपालको सन्दर्भमा, महिलाहरू, मधेशी, दलित, अन्य जातहरू, जनजातीहरू, गरिबहरू, अतिगरिबहरू यसमा परेको अनुमान गर्न सकिन्छ जसले समान व्यवहार महसुस् गरेका छैनन्, समाजका अशिक्षित, अनौपचारिक क्षेत्रमा कार्य गर्नेहरू वा अन्य समुह वा पक्षहरू ले विभेदपूर्ण अवस्थाको अनुभव गरिरहेका छन् ।
- **रुजुगर्ने कुराहरू** नतिजाका प्रश्नहरू वा सुचकहरूको उत्तर थाहा पाउन मद्दत गर्ने अपेक्षा गरिएको जानकारीको स्रोत हो (IFAD 2014: 7)⁴
- **अभ्यासहरू** सम्बन्धित सिद्धान्तहरू जस्तो नभै यो वास्तविक विचार, विश्वासवा विधिको कार्यान्वयन वा प्रयोग हो ।
- **सिद्धान्त** आधारभुत नियम वा मान्यता हो (Lammerts van Beuren, E. M. and Blom, E. M. 1997:34)
- **सन्दर्भ सामाग्रिको रूपमा मापदण्ड** अन्य मापदण्डहरूको सत्यता मापण गर्न प्रयोग गरिने मापदण्ड (ISO 2007)⁵, यसलाई नेपालको सामुदायिक वनको तहमा वन क्षेत्रका कार्यक्रमहरू तथा परियोजनाहरू, रेड प्लस लगायत उत्सर्जन न्युनिकरणका कृयाकलापहरू कार्यान्वयनमा उपयोग गर्न सकिनेछ ।

¹Lammerts van Beuren, E. M. and Blom, E. M. 1997, *Hierarchical framework for the formulation of sustainable forest management standards*, Leiden: The Tropenbos Foundation

²Pierre and Peters 2000: 14; सुशासन, राजनिति तथा राज्य, न्यू योर्क: मार्टिन प्रेस; Koenig-Archibugi 2006: 24, “परिचय: संसारमा सुशासनको लागि संस्थागत विविधता” विश्वव्यापी पद्धतिमा सुशासनको नया ढांचाहरू: सार्वजनिकपन, अधिकार हस्तान्तरण तथा समावेशिकरण सम्पादन M. Koenig-Archibugi तथा M. Zürn, Basingstoke र London: Palgrave Macmillan.

³Colfer, C. J. P. 2011 “सुशासनको नितिगत मान्यताको लागि सिमान्तकृत समुदायको धारणहरू: एक अध्ययन” विश्व विकास, ३९ (१२), २१४७ -२१६४ ।

⁴कृषि विकासको लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष, मिति छैन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कन धारणा तथा शब्दहरू सम्बन्धितशब्दावलीहरू यस लिङ्कमा उपलब्ध

छ: http://www.ifad.org/evaluation/guide/annexa/Annex_A-5DEF.pdf

⁵Lammerts van Beuren, E. M. and Blom, E. M. 1997, दिगो वन व्यवस्थापनको मापदण्ड तयार गर्नको लागि तहगत फ्रेमवर्क, लेडेन: दि ट्रोपिक्स फाउण्डेसन ।

- **मापदण्ड** विभिन्न सिद्धान्तहरू, आधारहरू र सुचकहरूको सेट हो, जुन अनुगमन र प्रतिवेदन को आधार वा मुल्याङ्कनको नतिजाको लागि सन्दर्भ सामाग्रि हो (Lammerts van Beuren, E. M. and Blom, E. M. 1997:34)।
- **रुजुगर्ने विधि** दस्तावेजहरू अर्थात प्रतिवेदनहरूको अनुगमन लगायत पूरा गर्नुपर्ने कार्यहरू रुजु गर्ने प्रक्रिया हो (Wasson, C. S. 2006)⁶।

Introduction

This voluntary standard is based on participatory research with forest sector parties to develop methods for evaluating the governance quality of forest sector programmes and projects, including emissions reduction activities, in Nepal. The research was conducted July 2011 – January 2016 by Dr Federico Lopez-Casero of the Institute for Global Environmental Strategies (Japan), Dr Timothy Cadman of the Institute for Ethics, Governance and Law, Griffith University (Australia) and Dr Tek Maraseni of the Australian Centre for Sustainable Business and Development, University of Southern Queensland (Australia). The standard has been a collaborative exercise between these institutions, and Nepalese stakeholders, including government, community forest user groups (CFUGs) and civil society organisations.

The standard, following best practice in standards development, has been drafted with the assistance of standards development professionals, forest experts and local research assistants.³ It is a product of continual consultation and improvement, and is an evolving document. The materials are based on an initial online survey with 66 completed responses, a national forum workshop of 43 multi-stakeholders active at the international, sub-national and local levels, and 50 face-to-face interviews with key informants, conducted in 2011. As a consequence of these activities, stakeholders generated more than 180 verifiers (explained below). Field consultations were undertaken in Chitwan, Gorkha and Nawalparasi Districts, 2011-2014 involving approximately 270 stakeholders, to identify community-level means of verification (explained below). In 2012 a preliminary draft of the standard was emailed to more than 300 stakeholders for their comments and promoted on social media, and re-circulated in 2013. The materials developed as consequence of all these consultations were presented to a national review of 28 cross-sector experts, held in 2014. In 2015 these materials were further developed through consultation at the community forest user level, and a workshop was held in Chitwan district, in February 2015 with 34 community participants, and representatives from the district and central levels. Subject to public consultation (see below), the standard was released as a pilot in January 2016 to coincide with a workshop of national, district and community-level stakeholders was held in Gorkha district to test an assessment and compliance mechanism (explained below) for the standard.

The standard is to be used for the evaluation of the quality of governance of forest management and associated programmes and project activities at the community forest level. It is for assessing the participation of relevant stakeholders in the deliberations associated with decision-making around implementation and benefit sharing arrangements, as well as other economic, social and environmental aspects of the sustainable management of community forests. The standard is voluntary, and may be used either informally for general assessment, or more formally, to determine compliance. The standard has been developed using the generic quality of governance framework of Cadman (2009).⁴ It elaborates context-specific methods for monitoring and evaluating the quality of governance of forest management and programmes and projects,

³ Many people assisted in this standard. Gratitude is extended particularly to Mr Matthew Wenban-Smith, previously of One World Standards, and Mr David Gould, for their assistance in the design and formulation of the standard, to Dr Prem Neupane for advice on forest management issues, to Mr Ramesh Dhakal for translation, workshop assistance and field work, Dr Shiva Pandey for translation, and Dr Binaya Shivakoti for proofreading.

⁴ Cadman, T. 2009, *Quality, legitimacy and global governance: A comparative analysis of four forest institutions*, PhD thesis, University of Tasmania, available at: <http://eprints.utas.edu.au/9288/>

including emissions reduction activities. Evaluation includes an assessment of existing and desired practices, and related verification methods.

The standard has been designed primarily to address forest management linked to the UN Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) programme, “reducing emissions from deforestation and forest degradation and the role of conservation, sustainable management of forests and enhancement of forest carbon stocks in developing countries” (REDD+). After extensive discussions with stakeholders and experts, it was recommended that the standard also be used as a reference standard (explained below) for the assessment of forest-sector programmes and projects more generally.

A key objective of contemporary forest governance is to promote the sustainable management of forests, which is the process of managing a forest to ensure ongoing ecological processes whilst also creating economic and social benefits. Broad principles, and associated criteria and indicators (PC&I) have become important reference tools for identifying the roles, responsibilities and actions of stakeholders necessary for the sustainable management of forests (ITTO 2015: 7).⁵

In this standard, a principle is a fundamental rule or aspect of governance. Two principles were created to emphasise two central, normative values underpinning quality-of-governance: i) participation is expected to be meaningful (i.e. that the involvement of parties is genuine rather than tokenistic); ii) deliberation is expected to be productive (i.e. that dialogue between parties is fruitful and delivers tangible results). The intent of these two principles is elaborated by developing criteria and indicators to examine the degree to which they are achieved in a given context in the forest sector.

Criteria are to be understood as states or aspects of governance requiring adherence to a principle. Principles and criteria are not usually capable of being measured directly, but are formulated to provide a determination on the degree of compliance.

The intention behind the placement of these attributes within such a framework is to ensure that they are located at the right level, to allow for a top-down analysis of principles via criteria and subsequently to **indicators**, which are hierarchically lower, and represent quantitative or qualitative parameters, and do describe conditions indicative of the state of the governance system as they relate to the relevant criterion, and contribute to the overall determination of the quality of governance (Table 1).

This standard contains further levels, to enable evaluation of governance quality:

A **verifier** is the source of information for the indicator, or for the reference value of the indicator.

Means of verification are sources of information for the determination of performance.

Practices refer to the desired ideas, beliefs and methods the standard is seeking to evaluate.

Verification methods refer to the method by which a practice may be verified for compliance with the standard.

⁵ ITTO, 2015, *Voluntary guidelines for the sustainable management of natural tropical forests*, Yokohama: ITTO, available at http://www.itto.int/direct/topics/topics_pdf_download/topics_id=4330&no=0&disp=inline

Table 1 Principles, criteria and indicators for assessing governance quality

| Principle | Criterion | Indicator |
|--------------------------|-------------------------------|--------------------|
| Meaningful participation | Interest representation | Inclusiveness |
| | | Equality |
| | | Resources |
| | Organisational responsibility | Accountability |
| | | Transparency |
| | Decision-making | Democracy |
| Productive deliberation | Implementation | Agreement |
| | | Dispute settlement |
| | | Behavioural change |
| | | Problem solving |
| | | Durability |

Source: (Cadman 2009: 104)

The standard is modular. This version of the standard contains the principles, criteria, indicators and verifiers for evaluation, but focuses on the means of verification, practices and verification methods for activities in the community forest regime. It is anticipated that a national-level standard will be released in due course. Further modules relating to buffer-zone forests, collaborative forests, leasehold forests, national forests and national parks, plantations, private forests, and religious forests will also be produced as resources permit.

It should also be stressed that at this time, the standard does not cover all verifiers developed, due to resource constraints. The verifiers included are those, which relate most closely to the local (community) level, and it is these that have been elaborated with the CFUGs. The standard, in so far as it belongs to anyone, belongs to the many different people, whose participation in the development process created it. It may be used by anyone with an interest in the good governance of forest management and related forest sector programmes and projects, including emissions reduction activities in Nepal. Application of the standard is subject to the free, prior and informed consent of the relevant stakeholders.

For inquiries as to how the standard may be applied, please contact the researchers, c/o - Dr Timothy Cadman: t.cadman@griffith.edu.au

Further information

A Discussion Paper explaining the project in more detail can be viewed at:

<https://pub.iges.or.jp/pub/quality-governance-standards-forest-management>

For an English language e-learning video on developing quality-of-governance standards, visit:

<https://www.youtube.com/watch?v=Q5by5JnGVvg>

For an English-language e-learning video on forest governance and Nepal's community forests, with interviews in Nepali visit:

<https://www.youtube.com/watch?v=fwvOglwzO2A>

Public consultation

On the basis of the national and local level consultations as well as the expert review described above, the standard was revised, and released for public comment via newspapers (English and Nepali), online media, social networking sites, and on the IGES website. The consultation period was 60 days (November and December 2015), and comments were invited before, during and after this time.

The standard was released on January 15, 2016, after the comments from stakeholders were incorporated. This document comprises the first voluntary, formal 'pilot' standard, which will be subsequently reviewed and revised every three years, with stakeholder input. Further clarificatory consultations with selected community forest user groups regarding the pilot standard were conducted in Dadeldhura district from 10 to 16 November 2016. It should be noted that a number of footnoted recommendations, collected from standards experts over the drafting process, have been retained. No stakeholders commented on these during public consultation. These footnotes, and their recommendations, will be consulted over the life of the pilot standard. The standard is a living document, subject to continual improvement.

A mechanism for assessment and compliance (see below) offorest sector programmes and projects (including REDD+) against the standard is currently undergoing trials. It is anticipated that a system of certification (explained below) will be developed over the course of the pilot standard.

Comments may be sent to t.cadman@griffith.edu.au

Glossary

- **(C1a)** etc. Coding, referring to the CFUG consulted, and the source of information used to compile the means of verification. S-TM, S-RD refer to clarifications identified at the stakeholder workshop in Sauraha, Chitwan, by stakeholders, and added to the standard by the researchers
- **Affected** refers to local populations who are involved with, associated with, and/or impacted by forest sector programmes and projects
- **Assessment:** checking that practices conform to the requirements (specifications) of the standard [ISO – adapted]
- **Certification:** a process, which results in a written quality statement (a certificate) attesting to (in this case) the governance quality following validation by an independent third party (Lammerts Van Bueren and Blom 1997, adapted).⁶
- **CFOP** Community Forestry Operational Plan
- **CFUG** Community Forest User Group

⁶Lammerts van Beuren, E. M. and Blom, E. M. 1997, *Hierarchical framework for the formulation of sustainable forest management standards*, Leiden: The Tropenbos Foundation

- **Compliance: adherence or conformity to a set of rules (in this case the standard) [ISO – adapted].**
- **Criteria** are states or aspects requiring adherence to a principle (ibid).
- **DAC** District Advisory Committee
- **DFO** District Forest Officer
- **DDC** District Development Committee
- **DMC** District Management Committee
- **Governance** refers to the structures and processes for steering or co-ordinating the relations between actors engaged in collective problem solving (Pierre and Peters 2000: 14; Koenig-Archibugi 2006: 24)⁷
- **Indicators** are qualitative or quantitative parameters, which are assessed in relation to a criterion, and contribute to the overall determination of performance [ibid].
- **L, SN, N** refers to the level of assessment (L = local, SN = sub-national, N = national). While this module of the standard functions at the local (community) level some verifiers may also apply at other levels.
- **Marginalised groups** in the forest governance context are stakeholders who are excluded from decision-making, and can be identified on the basis of gender, age, ethnicity and occupation (Colfer 2011: 21).⁸ In the case of Nepal, this can include, but is not confined to: women, Madhesi, Dalit and other castes, Indigenous people, the poor or ultra-poor who have not received equal treatment, the illiterate, the informal work sector, or other group or sector in society, that experiences a disadvantaged status.
- **Means of verification** are expected source(s) of information that can help answer the performance question, or indicators (IFAD 2014: 7)⁹
- **Practices** are the actual application or use of an idea, belief, or method, as opposed to theories relating to it (Oxford English Dictionary).
- **Principle** is a fundamental rule or value (Lammerts Van Bueren and Blom 1997: 34).
- **Reference standard** a standard used to calibrate other standards (ISO 2007),¹⁰ in this case for forest sector programmes and projects at the community forest level in Nepal, and applicable to emissions reduction activities including REDD+
- **Standards** are a set of principles, criteria and indicators that act a basis for monitoring and reporting or as a reference for assessment of performance (Lammerts Van Bueren and Blom 1997: 34).
- **Verification methods** the process of verifying compliance, including inspection of documentation or records (Wasson 2006: 698)¹¹
- **Verifier** is the source of information for the indicator, or for the reference value of the indicator (Lammerts Van Bueren and Blom 1997: 35). Verifiers are context specific and require negotiation and evaluation in the field.

⁷ Pierre, J. and Peters, G., 2000, *Governance, politics and the state*, New York: St. Martin's Press; Koenig-Archibugi, M. 2006, "Introduction: institutional diversity in global governance", in *New modes of governance in the global system: exploring publicness, delegation and inclusiveness* eds M. Koenig-Archibugi and M. Zürn, Basingstoke and London: Palgrave Macmillan.

⁸ Colfer, C. J. P. 2011, "Marginalized forest peoples' perceptions of the legitimacy of governance: an exploration", *World Development*, 39 (12), 2147-2164.

⁹ International Fund for Agricultural Development, no date, *Glossary of M&E concepts and terms*, available at: http://www.ifad.org/evaluation/guide/annexa/Annex_A-5DEF.pdf

¹⁰ ISO, 2007, International vocabulary of metrology – Basic and general concepts and associated terms (VIM) Guide 99, Geneva: ISO.

¹¹ Wasson, C. S. 2006, *System analysis, design, and development: Concepts, principles, and practices* (Vol. 22), Hoboken: John Wiley & Sons.

सामुदायिक वन व्यवस्थापनको तहमा नेपालको वन क्षेत्र संग सम्बन्धित कृयाकलाप तथा कार्यक्रमहरूको लागि सुशासन मापदण्डको गुणस्तर २०१७

प्रकाशन नं.१.१
(नमुना मापदण्ड)

Quality of governance standard for forest sector activities and programmes in Nepal at the community forest management level 2017

Version 1.1
(pilot standard)

PRINCIPLE: MEANINGFUL PARTICIPATION

सिद्धान्त: अर्थपूर्ण सहभागिता

CRITERION: INTEREST REPRESENTATION

आधार: चहनाको प्रतिनिधित्व

Indicator 1: INCLUSIVENESS

सुचक १: समावेशिकरण

All stakeholders (including community representatives) are effectively represented in the design and implementation of forest sector programmes and projects

वन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा परियोजनाहरूको तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा सबै सरोकारवालाहरू (समुदायकोसमेत) को प्रभावकारि प्रतिनिधित्व भएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 1.1 Forest management and planning are inclusive of affected populations (L).
वन व्यवस्थापन तथा योजना तर्जुमामा प्रत्यक्षअसर पुग्ने मान्छेहरूको समावेशिकरण(स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्ने कुराहरू

- 1.1.1 Record of the people involved in forest management activities (S-TMa)
वन व्यवस्थापन कार्यमा उपस्थित सहभागीहरूको अभिलेख राखिएको
- 1.1.2 Affected population (names and numbers) participating in organized meetings.(C1a, C1b, C3a, N1c, N2b)
वैठकहरूमा असर पुग्ने मान्छेहरूसहभागि भएको (नाम र संख्या)
- 1.1.3 CFUC meetings adequately represent the affected population of the CFUG. (C2a, C2b, C4a, G1a, G2a, G2b, G4a, N2a)
सामुदायिक वनको कार्य समितिको वैठकहरूमा असर पुग्ने मान्छेहरूको पर्याप्त प्रतिनिधित्व भएको
- 1.1.4 Attendance of the affected populations in the CFUG general assemblies.(G3a, G4b, N1a, N3a, N4a)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको सधारण सभाहरूमा असर पुग्ने मान्छेहरूको उपस्थिती
- 1.1.5 The CFUG constitution lists all members and ensures the representativeness of all of the affected groups on the CFUC.(C3c, G2c, N1b, N3b, N4b)
सामुदायिक वन उपभोक्ता को कार्यसमितिमा सबै असर पुग्ने मान्छेहरूको प्रतिनिधित्वको सुनिश्चितताको वारेमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको विधानमा उल्लेख भएको तथा सबै सदस्यहरूको सुचि राखिएको
- 1.1.6 Formation of CFUC council¹² including five representatives (in total 45)¹³ from each 'wada' of the VDC.(C4b, G1b)

¹² Suggest: "Community Forest User Working Committee" instead of "CFUC council" (D1, D2, D3; 11-13 November 2016) "सामुदायिक वन उपभोक्ता कार्यसमिति" राखी "सामुदायिक वन उपभोक्ता कार्यसमितिपरिषद" हटाउन सुझाव दिएको (११-१३ नोभेम्बर २०१६)

¹³ Suggest: "(in total up to 45, depending on the number of 'wada') (D1, D2, D4, D5, D6; 11-16 November 2016) जम्मा ४५ सदस्य हुने प्रावधान रहेको तर वडा सख्यामा निरभर रहने सुझाव दिएको (११-१६ नोभेम्बर २०१६)

गा.वि.स.को हरेक वडावाट पांच प्रतिनिधि सहभागि (जम्मा ४५ जना) भएको सामुदायिक वन कार्यसमिति परिषदको निर्माण भएको

- 1.1.7 Number of programmes and activities in favour of the affected population in the CFOP. (G1b)

सामुदायिक वनको कार्ययोजनामा असर पुग्ने मान्छेहरूको पक्षमा निर्धारण गरिएको कार्यक्रमहरू तथा कृयाकलापहरूको संख्या

- 1.1.8 Number of population involved in collecting forest products¹⁴ (N3c)

वनपैदावार संकलन गर्ने मान्छेहरूको संख्या

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 1.2 Inclusiveness of marginalized groups is ensured starting from the project proposal preparation phase (SN, L).

सिमान्तकृत समूहको समावेशीकरण परियोजनाप्रस्ताव तयारी देखि नै सुनिश्चितता भएको (क्षेत्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्ने कुराहरू

- 1.2.1 Attendance and record of Indigenous¹⁵ and women members in official meetings at the beginning of the forest sector project.(C1c, C2c, C3d, G2d, G3b, G3c, N1d, N1e, N1f, N2c, N2d, N4c, N4d)
वन क्षेत्रको परियोजनाको सुरुवात वाटै बैठकहरूमा जनजाती तथा महिला सदस्यहरूको उपस्थिती यसको लिखित दस्तावेज भएको
- 1.2.2 CFUC minutes presenting the CFUC decisions on all applications to provide funds (including¹⁶ carbon-related funds) to women and indigenous members of the CFUG to establish small-scale enterprise.(G1c, G4d, N3d, N3e)
सामुदायिक वनको कार्यसमितिको निर्णय पुस्तिकाहरूमा कोषको (कार्वन कोष लगायत) उपयोग सामुदायिक वनको जनजाती तथा महिला सदस्यहरूको लागि साना उद्योग स्थापनामा लगानि गर्ने प्रक्रियाको वारेमा गरिएको निर्णयहरू लेखिएको
- 1.2.3 Minutes of all organized meetings discuss forest sector project proposals and programmes. (C1d, G4c)
वन क्षेत्रकापरियोजना प्रस्तावहरू तथा कार्यक्रमहरूको वारेमा बैठकमा भएका छलफल निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख गरिएको
- 1.2.4 Inclusion and approval of forest sector project and programmes in Community Forest Operational Plan (CFOP). (C1e)
वन क्षेत्रको परियोजना तथा कार्यक्रमहरूको सामुदायिक वनको कार्ययोजनामा समावेशीकरण गरिएको तथा स्विकृति दिइएको
- 1.2.5 The forest sector programme sub-Committee is institutionalized¹⁷ in CFUG constitution and includes a balance of stakeholders. (C4c, C4d, C4e)

¹⁴ Suggest: "is documented (through receipt bills or users' register)" (D2, D3; 12-13 November 2016) रसिद, बिल वा उपभोक्ता रजिस्टर मार्फत लिखित दस्तावेज राखने सुझाव दिएको (१२-१३ नोभेम्बर २०१६)

¹⁵ Suggest inclusion of "marginalized group" members (D1, D2, D4; 11-15 November 2016) सिमान्तकृतसमूह सदस्यवाट सुझाव लिएको (११-१५ नोभेम्बर २०१६)

¹⁶ Suggest replacement by: "e.g." (D1, D4, D5, D6; 11-16 November 2016) "उदाहरण" द्वारा प्रतिस्थापन गर्न सुझाव दिएको (११-१६ नोभेम्बर २०१६)

¹⁷ "If there are subcommittees for forest sector programmes, these are institutionalized".... (D1, D2, D3, D5, D6; 11-16 November 2016) यदि वन क्षेत्र कार्यक्रमको लागि उप समितिहरू छन् भने, यसस्थागत रहेका छन् (११-१६ नोभेम्बर २०१६)

सामुदायिक वनको विधानमा वन क्षेत्रको उपसमितिलाई संस्थागत गरिएको र सरोकारवालाहरूको सन्तुलित उपस्थिति भएको

- 1.2.6 Reports on income and expenditure, learning and achievements are prepared. (N1g)
आम्दानि र खर्च, सिकाइ र उपलब्धिहरूको प्रतिवेदन तयार गरिएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 1.3 Leadership on issues is taken by concerned stakeholders and evidence exists that marginalized groups and government agencies are informed (L).
नेतृत्वको सवाललाई सम्बन्धित सरोकारवालाहरूले मनन गरेको रसिमान्तकृत समुह तथा सरकारी निकायहरू सबैले जानकारी पाएको प्रमाण भएको(स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्ने कुराहरू

- 1.3.1 CFUC and its subcommittees including marginalized groups, are inclusive in nature and follow the CF Guideline 2068 for the representation of concerned stakeholders in the CFUC. (C1g, C3g, C4f, C4g, G1d, G1e, G3d, G4e, N1h, N2e, N2f, N3f, N3g, N4e, N4f, N4g)
सामुदायिक वनको कार्यसमिति तथा उपसमितिमा सिमान्तकृत समुह समावेश भएको तथा सामुदायिक वनको कार्यसमितिमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको प्रतिनिधित्वको लागि सामुदायिक वनको मार्गदर्शन २०६८ अनुसरण गरिएका
- 1.3.2 Attendance of Dalit, women, ethnic, indigenous, poor and marginalised members and government agencies in the CFUG general assemblies. (C2e, G2f, G2h, G4f)
सामुदायिक वनको आमसभाहरूमा दलित, महिला, जनजाती, आदिवासि, मधेशी, गरिब तथा पछाडिपारिएका समुह र सरकारी निकायहरूको सहभागिता भएको
- 1.3.3 Professionals from government agencies participate in and facilitate the general assembly and decision-making processes. (G2g, G3e)
आमसभामा र निर्णय प्रक्रियामा सरकारी निकायहरूको विज्ञहरू सहभागि भै सहजिकरण गरेको
- 1.3.4 Leadership and active participation of target groups in meetings of the programme network and inventory processes (including carbon). (C1f, C1h)
कार्यक्रम अर्न्त बनेको संजालको बैठक तथा मापण प्रक्रियामा (कार्वन लगायत) लक्षितसमुहहरूको नेतृत्व र प्रभावकारी सहभागिता भएको
- 1.3.5 Stakeholder map¹⁸ prepared by the CFUG showing the relations and degree of interaction among the CFUG and other governmental and non-governmental agencies. (C3f)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहले बनाएको सरोकारवालाको नक्सामा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह र अन्य सरकारी तथा गैह्र सरकारी निकायहरूको सम्बन्ध र अन्तर्कृयाको अवस्था देखाइएको
- 1.3.6 Number of trainings and seminars that involved Dalit, women, ethnic, indigenous, poor and personnel of government agencies. (C2d)
दलित, महिला, जनजाती, आदिवासि, गरिब तथा सरकारी निकायहरूको व्यक्तिहरूको सहभागिता भएको तालिम तथा गोष्ठीहरूको संख्या
- 1.3.7 Multi-media approach ranging from mass media to a door-to-door approach exists to inform the stakeholders about the activities and issues of the CFUG. (C3h, C3i)

¹⁸ Consider further inclusion of "other means of stakeholder identification" (D 1, D2, D5, D6; 11-16 November 2016) "सरोकारवाला पहिचान को अन्य साधन समावेश गर्न" थप विचार दिएको (११-१६ नोभेम्बर २०१६)

सामुदायिक वनको कृयाकलाप तथा सवालहरूमा सरोकारवालाहरूलाई जानाकारी गराउन धेरैमा एकैपटक पुग्ने देखि घरदैलो कार्यक्रमसम्मको बहु-संचार माध्यमहरू प्रयोग भएको

- 1.3.8 Copies of the decisions of CFUG general assembly are distributed to all CFUG members including marginalized groups. (N1i)

सिमान्तकृत समुहहरू लगायत सबै सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह सदस्यहरूको लागि सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको आमसभाको निर्णयहरूको प्रतिलिपी वितरण गरिएको

Verifier¹⁹

रुजुगर्ने बुंदा

- 1.4 Proof of involvement of formal institutions (District Development Committee, Village Development Committee etc.) and informal institutions (clubs, marginalized groups, cooperatives etc.) during project implementation (L).
परियोजना कार्यान्वयन गर्दा औपचारिक संस्थाहरू (जिल्ला विकास समिति, गांउ विकास समिति आदि) र अनौपचारिक संस्थाहरू (महिलासमुह, दलित समुह, सहकारीहरू आदि) संलग्न भएको प्रमाण(स्थानिय)

Means of verification²⁰

रुजुगर्ने कुराहरू

- 1.4.1 CFUC minutes show the involvement of the formal and informal institutions in the CFUC meetings. (G4h, G1f, G2i, N1j, N2g, N3i, N3j, N4i)
सामुदायिक वनको कार्यसमितिको बैठकमा औपचारिक संस्थाहरू तथा अनौपचारिक संस्थाहरू संलग्न भएको सामुदायिक वनको कार्यसमितिको निर्णय पुस्तिकामा देखिएका
- 1.4.2 Office copies (O/C) of the official letters to/from the formal and informal institutions about forest sector programme and activities. (G4h, G1f, G2i)
कार्यक्रम तथा कृयाकलापहरूको वारेमा औपचारिक संस्थाहरू तथा अनौपचारिक संस्थाहरूसंग आदानप्रदान भएका पत्रहरूको कार्यालय प्रति
- 1.4.3 Contracts and agreements between the CFUC and the formal and informal institutions. (C4i, G1g)
सामुदायिक वनको कार्यसमितिको औपचारिक संस्थाहरू तथा अनौपचारिक संस्थाहरूसंग भएका सन्धि र सम्झौताहरू
- 1.4.4 Inclusiveness of the formal and informal institutions in District Advisory Committee (DAC) and District Monitoring Committee (DMC). (C1i, C2f)
जिल्ला सल्लाहकार समिति र जिल्ला अनुगमन समितिमा औपचारिक संस्थाहरू तथा अनौपचारिक संस्थाहरूको समावेशकरण
- 1.4.5 Photos²¹ show the presence of the personnel in the different project events, for instance, project inauguration ceremony. (N1l)
परियोजनाको विभिन्न कार्यक्रमहरू जस्तै उद्घाटन समारोह को तस्वीरहरूमा सहभागि देखाएको व्यक्तिहरू

¹⁹These verifiers look like they relate to transparency: comments? यि रुजुगर्ने बुंदाहरू पारदर्शीताको संग सम्बन्धित देखिन्छ; कृपया सुझाव दिनुहोस्

²⁰The means of verification for this verifier were accidentally left out of the public consultation draft – there will need to be specific public consultation for these means of verification in the next review

यो रुजु गर्ने बुंदाहरूको लागि चाहिने रुजु गर्ने साधनहरू सार्वजनिक परामर्श गरिएको मस्यौदाबाट छुट्टिन गएको हुदा यि रुजु गर्ने साधनहरूको लागि अर्को चरणको पुनरावलोकनमा विशेष सार्वजनिक परामर्श गरिनेछ।

²¹ Suggest addition "and/or name lists", in addition to photos (D3, D5, D6; 13-16 November 2016). फोटो बाहेक "नाम सूची" राख्न थप सुझाव दिएको (१३-१६ नोभेम्बर २०१६)

1.4.6 Participation of marginalized groups in the discussion and activities of pro-poor programmes. (N3h)

गरिबकेन्द्रित कार्यक्रमहरूको छलफल तथा कृयाकलापहरूमा दलित, महिला, जनजाती, आदिवासि, मधेशी र गरिबको सहभागिता

PRACTICES:

अभ्यासहरू:

- Agreed upon rules (CFUG constitution, CFOP, etc.) institutionalize forest sector programmes and require and support inclusiveness (C1e), (C4c),(G2h) [1.1.4, 1.1.5, 1.2.2,1.2.4, 1.2.5, 1.3.1] वन क्षेत्रको कार्यक्रमहरूलाई संस्थागत गर्न तथा समावेशीकरणको लागि आवश्यक र सहयोग पुग्ने नितिहरू (सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको विधान, सामुदायिक वनको कार्ययोजना आदि) मा सहमत भएको
- CFUG representation on CFUC; CFUG follows CF Guidelines (C1g),(G1e) (S-TMa) [1.1.2, 1.1.4, 1.3.1] सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको प्रतिनिधित्व भएको, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहले प्रचलित सामुदायिक वन मार्गदर्शन अवलम्बन गरेको
- Government agency participation, including all pertinent formal and informal groups/institutions (DDC, VDC, DAC, DMC, etc.) (G2g, G3e) (C1i, G1g) [1.2.5, 1.3.3, 1.3.5, 1.4.1, 1.4.2, 1.4.3, 1.4.4] सरकारी निकायहरूको सहभागिता, सबै सम्बन्धित औपचारिक तथा अनौपचारिक समूह/संस्थाहरू लगायतमा भएको
- Gender balance (C3a, C3g) [1.1.1, 1.1.2, 1.1.3, 1.1.4, 1.2.1, 1.2.2, 1.2.5, 1.3.1, 1.3.2, 1.3.4, 1.3.6] लैंगिक समानता भएको
- Communication to all stakeholders through diverse media and door-to-door approach, at all stages of the process and corresponding decisions (N1j, Nil N2g, N3i, N3j, N4i) [1.3.7, 1.3.8] प्रक्रियार सम्बन्धित निर्णयहरू सबै तहहरूकासबै सरोकारवालाहरूलाई जानाकारी गराउन बहु-संचार माध्यमहरू र घरदैलो कार्यक्रमको प्रयोग भएको
- Recording of participation by stakeholders, through documentary, photographic, and other media. (N1g, N1i, N3c) [1.4.1, 1.4.2, 1.4.3, 1.4.4, 1.4.5, 1.4.6, 1.4.7] सरोकारवालाहरूको सहभागिता रेकर्ड राख्नको लागि वृत्तचित्र, तस्वीरहरू खिच्ने र अन्य संचारको साधनको प्रयोग भएको
- Measurement and recording of benefits to specific categories of beneficiaries.(N1g, N1i, N3c) [1.1.6, 1.2.3, 1.2.6, 1.1.7,1.1.8] लाभ प्राप्त गर्ने विशेष पक्षहरूले पाएको लाभहरूको मापण तथा रेकर्ड गरिएको

VERIFICATION METHODS:

रुजु गर्ने विधिहरू:

Governing documents(C3c, C4b, G2a, G2c, G3d, G4e, N1h, N2e, N2f, N3f, N3g, N4e, N4f, N4g) [1.1.4, 1.1.5, 1.2.5, 1.4.2, 1.4.3, 1.4.4]प्रचलित/आधिकारिक कागजातहरू

- Stakeholder map including roles (C1f, C2a, C3c, C3f, C4a, C4f, C4g, G1a, G1d, G2a, G2b, G4a) [1.1.1, 1.3.1, 1.3.5] सरोकारवालाहरूको भूमिकाहरू सहित नक्सा
- Participant names (by stakeholder category) recorded in minutes of all pertinent official gatherings and organized events (C1a, C1b, C1c, C1d, C1h, C2b, C2c, C2d, C2e, C2f, C3b, C3d, C3e, C4d, C4e, C4h, G1c, G1f, G2d, G2e, G2f, G2i, G3a, G3b, G3c, G4b, G4c, G4f, N1c, N1d, N1e,

- N1f, N2b, N2c, N2d, N3h ,N4c, N4d) [1.1.2, 1.1.3, 1.2.1, 1.3.1, 1.3.2, 1.3.3, 1.3.4, 1.3.6, 1.4.1] सबै नियमित कार्यलय प्रयोजनको लागि भएको जमघट र आयोजना गरिएको कार्यक्रमहरूमा सहभागिहरूको नाम (सरोकारवाला को वर्गिकरण अनुसार) निर्णय पुस्तिकामा लेखिएको
- Application requests for seed money, by participant category (G4d, N3d, N3e) [1.1.6, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.4] वर्गिकरण अनुसार सहभागिहरूले शुरुवात रकमको माग गरेको आवेदन
- Number and kinds of programmes and activities in favour of affected population in the CFOP (G1b, N3c) [1.1.6, 1.1.7, 1.1.8, 1.2.2, 1.2.4, 1.3.6] कार्ययोजनामा भएको असर पुगेको व्यक्तिहरूको पक्षमा गरिएको कार्यक्रमहरूको तथा कृयाकलापहरूको संख्या र प्रकार
- Evidence of media coverage and (door-to-door type) communication efforts. (C3h, C3i) [1.3.7] संचार माध्यमले उल्लेख गरेको तथा (घरदैलो) संचारको लागि लगानि गरेको प्रमाण
- Evidence of correspondence (O/C) from and to formal and informal groups/institutions; visitor's book (C2g, C3j, C3k, C3l, G2j, G2k, G3f, G3g, G4g, G4h, N1k, N2h, N4h) [1.3.8, 1.4.1, 1.4.2, 1.4.4] औपचारिक संस्थाहरू तथा अनौपचारिक संस्थाहरूसंग आदानप्रदान भएका पत्राचारको प्रमाण,आगन्तुक पुस्तिका
- Contracts and agreements between the CFUC and the formal and informal institutions (C4i) [1.4.3, 1.4.4] सामुदायिक वनको कार्यसमितिको र औपचारिक तथा अनौपचारिक संस्थाहरू बीच भएका सन्धि र सम्झौताहरू
- Evidence of participation at meetings and related discussions by marginalised groups (eg minutes, photos, etc. (N1i, N1g, N1l, N3h) [1.3.1, 1.4.1, 1.4.2, 1.4.3, 1.4.4, 1.4.5, 1.4.6, 1.4.7] सिमान्तकृत समूहहरू बैठक र सम्बन्धित छलफलहरूमा सहभागि भएको प्रमाण
- Records of numbers and types of investment in pro-poor programmes and their beneficiaries, categorised by programme and achieved benefits. (N1g, N3c)²²[1.2.6] गरिब केन्द्रित कार्यक्रमहरू तथा लाभ पाउनेहरूको लागि लगानि गरेको किसिम र संख्याहरूको दस्तावेजहरू, कार्यक्रमहरू र पाएका लाभांशहरू वर्गिकरण गरिएको

Indicator 2: EQUALITY

सुचक २ समानता

Forest sector programmes and projects treat all stakeholders equally

वन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा परियोजनाहरूले सबै सरोकारवालाहरूलाई समान व्यवहार गरेको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

2.1 Evidence exists of the equal treatment of all stakeholders (N, SN, L).

सबै सरोकारवालाहरूलाई समान व्यवहार गरिएको प्रमाण राखिएको (राष्ट्रिय,क्षेत्रिय,स्थानिय)

²² Added by Tim Cadman, August 2014 from the additional means of verification generated from community consultation. २०१४ अगस्टमा समुदाय संगको परामर्शबाट प्राप्त भएको थप रुजु गर्ने बुंदाहरूबाट टिम क्याडमनले थप गरेको

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 2.1.1 All users are included with equal treatment, and evidence is documented. (C5a, C5c, C6c, C7a, C7f)
सबै संलग्न उपभोक्ताहरूलाई समान व्यवहार गरिएको र सोको प्रमाण राखिएको
- 2.1.2 All stakeholders participate with an equal voice in all decision-making bodies and documentary evidence is provided (C5e, C5f, C5g, C6b, C7b, C7c, C7e, C8b, G5c, G5d, G5f, G5g, G6b, G6c, G7a, G7b, G8d)
सबै निर्णय गर्ने निकायहरू र कार्ययोजना तर्जुमामा सबैसरोकारवालाहरूको विचारहरूकोसमानसहभागिता भएको र सोको प्रमाण भएको
- 2.1.3 Opportunities for capacity building are provided to all, and obligations discharged by all (C5b, C8c, C8d, C8e, G5h, G5i)
सबैलाई क्षमता अभिवृद्धि गर्ने अवसर दिइएको, र सबैले जिम्मेवारी पुरा गरेको
- 2.1.4 Sister organisations, INGOs, NGOs and local agencies treat all stakeholder groups equally. (G5e, G6a, G7c)
भातृ निकायहरू, अन्तरराष्ट्रियगैह्रसरकारि संस्थाहरू, राष्ट्रियगैह्रसरकारि संस्थाहरू, तथा स्थानिय निकायहरूले सबै सरोकारवाला समुहहरूलाईसमान व्यवहार गरेको
- 2.1.5 Members teach each other in dilemma and difficulties (C7d)
सदस्यहरूले एकअर्कालाई समस्या र अप्ठेरोहरूपर्दा समाधानको उपाय सिकाएको
- 2.1.6 A loving and respectful relationship exists between the users (G8c)
उपभोक्ताहरू बीच सम्मानपूर्ण र प्रेमपूर्ण सम्बन्ध भएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 2.2 Equality amongst stakeholders is proportionate to the degree of interest and level of contribution (N, SN, L).
सरोकारवालाहरू बीच चाहना तथा योगदानको तहको अनुपातमा समानता भएको (राष्ट्रिय, क्षेत्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 2.2.1 The remuneration for work activities is fairly distributed, recognising the level of individual contribution and capacity of all at all levels of activity from the committees to CFUG members and individual users. (C5h, C6g, C7g, C7h, C8g, C8h, C8i, G5j, G6d, G6e, G6f, G7d, G8e)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहका सदस्यहरूर उपभोक्ताहरूमा कार्यसमितिवाट व्यक्तिगत योगदानको तह, आवश्यकता र सबैको क्षमताकोपहिचान गरिएको र कामवापतको ज्याला निष्पक्षरूपमा वितरण गरिएको

- 2.2.2 The work activities of all are documented, including the level of contribution, need, and capacity (C5l, C6d, C6f, C8f)
योगदानको तह, आवश्यकता तथा क्षमता सहितसबैको कृयाकलापहरूको दस्तावेज राखिएको
- 2.2.3 Resources and funds are distributed equally, addressing issues of equity and recognizing marginalized groups (C5i, C5j, G7e, G7f).
पछाडिपारिएका समुदायहरूको पहिचान गरिएको र समानताको सवाललाई सम्बोधन गरिएको, र स्रोतहरू तथा कोषको वितरण समानरूपमा गरिएको
- 2.2.4 Opportunities for participation in other (non-forest) livelihood activities are provided by the CFUG (c5k, C6e)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहले जिविकोपार्जनको अन्य कृयाकलापहरू (वन बाहेक) मा सहभागिहुने अवसर सृजना गरेको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 2.3 Documentedevidence exists that the voices of all the stakeholders and right holders are incorporated during decision making processes (L).
सबै अधिकारवाला तथा सरोकारवालाहरूको भनाइहरूलाई निर्णय प्रक्रियामा समावेश गराइएको दस्तावेजमा उल्लेख गरिएको प्रमाण(स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 2.3.1 Documents provide evidence that decisions to increase equality are undertaken on a regular basis (annually or biannually), and that needs are documented, and acted upon (C5m, C6h, C7i, C7j, C7k, C7l, C8k, G5k, G7g, G7h, G7i, G8h)
समानता बढाउने निर्णयहरू निरन्तर (वार्षिक वा अर्धवार्षिक) गरिएको प्रमाण दस्तावेजमा उल्लेख गरिएको, र त्यसको आवश्यकताको वारेमा दस्तावेजमा उल्लेख गरिएको, तथा सोहि अनुसार काम गरिएको
- 2.3.2 Access to decision-making venues, rights, resources, and assets are available to all, including for women, and opportunities for alternative economic activities provided. Documentary evidence is provided. (C5p, C6i, C7m, G6g, G8f, G8g)
महिला लगाएत सबैको लागि निर्णय गर्ने स्थानहरूमा, अधिकारमा, स्रोतहरूमा तथा सम्पतिहरूमा पहुँचभएको, र बैकल्पिक आम्दानिको कृयाकलापहरूको अवसर दिइएको, प्रमाण दस्तावेजमा उपलब्ध गराइएको
- 2.3.3 Discounts are provided to marginalised groups for membership fees (C5n, C5o)
पछाडिपारिएका समुदायहरूको लागि सदस्यता शुल्कमा सहूलियत दिइएको ।
- 2.3.4 Marginalised groups benefit from resources distributionand improve their social standing (C5n, C5o, G5l, G5m, G7j, G7k)
स्रोतको वितरणवाट पछाडिपारिएका समुदायहरूलेफाइदा पाएको र उनिहरूको सामाजिक स्थानमा सुधार भएको
- 2.3.5 Equality increases and improves on the basis of equal love. (C7n, C8l)
समान व्यवहारवाट समानतामा सुधार तथा वृद्धि भएको

2.3.6 35% of CFUG income is allocated to economic empowerment. (C6j)

आम्दानिमा उत्प्रेरित गर्नको लागि सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको ३५% आम्दानि छुट्याइएको

2.3.7 Funds increase from forest sector programme and project activities and higher equality is achieved (G6h)

वन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा परियोजनाको कृयाकलापबाट कोषमा वृद्धि भएको र उच्च समानता हासिल गरिएको

PRACTICES:

अभ्यासहरू:

- All stakeholders are afforded an equal voice in all decision-making structures. Where inequality exists, there are clear decisions to correct it. (C5a, C5c, C6c, C7a, C7f, G5a, G5b, G8a, G8b)[2.1.1, 2.1.2, 2.3.1, 2.3.2, 2.3.5]
सबै सरोकारवालहरूले निर्णय गर्ने संरचनाहरूमा समान आवाज उठाएको जहा असमानता छ, त्याहा सच्याउनको लागि स्पष्ट निर्णयहरू भएको
- Resources and remuneration for all work activities are fairly distributed according to need, with corresponding compensation. (C5h, C5i, C5j, C6g, C7g, C7h, C8g, C8h, C8i, G5j, G6d, G6e, G6f, G7d, G7e, G7f, G8e) [2.1.3, 2.2.1, 2.2.2, 2.2.3, 2.3.2, 2.3.3]
स्रोतहरू तथा सबैकामबाटको ज्याला आवश्यकता अनुसार, क्षतिपूर्ति अनुरूप निष्पक्षरूपमा वितरण गरिएको
- Opportunities for learning and capacity building (including non-forest activities) are open to all equally, with compensation provided. (C5b, C5k, C5p, C6e, C6i, C7m, C8c, C8d, C8e, G5h, G5i, G6g, G8f, G8g) [2.1.3, 2.1.5, 2.2.4, 2.3.2, 2.3.4, 2.3.6, 2.3.7]
सिकाईतथा क्षमता अभिवृद्धि (वन बाहेकका कृयाकलापमा समेत) को अवसर सबैलाई समान रूपमा क्षतिपूर्ति सहितदिइएको
- All stakeholders are treated equally by outside organizations. (G5e, G6a, G7c) [2.1.4]
अन्य बाहिरि संस्थाहरूले सबै सरोकारवालहरूलाई समान व्यवहार गरेको
- Stakeholders treat each other with respect. (c7d, C7n, C8l, G8c) [2.1.6]
सरोकारवालाहरूले एकअर्कांलाई सम्मान गरेको

VERIFICATION METHODS:

रुजु गर्ने विधिहरू:

- Documentation showing the balance of decision-making power and corroborating participation in different bodies and associated planning. (C5e, C5f, C5g, C5m, C6b, C6h, C7b, C7c, C7e, C7i, C7j, C7k, C7l, C8b, C8k, G5c, G5d, G5f, G5g, G5k, G6b, G6c, G7a, G7b, G7g, G7h, G7i, G8d, G8h) [2.1.1, 2.1.2, 2.1.4, 2.1.6, 2.3.1, 2.3.5, 2.3.7]
विभिन्न निकायहरू तथा सम्बन्धित योजना तर्जुमामा सहकार्यगत सहभागिताको र सन्तुलित निर्णयको अधिकार देखिने दस्तावेजहरू तयार गरिएको
- Documentation of work activities, including level of contribution by and compensation to different stakeholders. (C5n, C5o, G5l, G5m, G7j, G7k) [2.1.3, 2.1.5, 2.2.1, 2.2.2, 2.2.3, 2.2.4, 2.3.2, 2.3.3, 2.3.4, 2.3.6, 2.3.7]
विभिन्न सरोकारवालाहरूको कृयाकलापहरू, योगदानको तह सहित क्षतिपूर्ति लगायतको दस्तावेजहरू तयार गरिएको

Indicator 3: RESOURCES

सुचक ३ स्रोत

a) Capacity building: There are sufficient human, technical and financial resources available to implement forest sector programmes and projects effectively

b) Benefit sharing: The benefits of forest sector programmes and projects are shared equitably amongst poor stakeholders and other actors

c) Other

क. क्षमता अभिवृद्धि: वन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा परियोजनाको प्रभावकारि कार्यन्वयनको लागि आवश्यक मानवीय, प्राविधिक तथा आर्थिक स्रोतको व्यवस्था गरिएको ।

ख. लाभांश वांडफांड: वन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट प्राप्तहुने लाभांशहरू गरिव सरोकारवालाहरू तथा अरु वीच समान वितरण गरिएको ।

ग. अन्य

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 3.1 Forest management and planning is allocated sufficient numbers of trained field professionals and technical experts to function effectively (SN, L).
वन व्यवस्थापन तथा योजना तर्जुमा प्रभावकारि वनाउनको लागि प्रचुर संख्यामा दक्ष प्राविधिकहरूतथा विज्ञहरू परिचालन गरिएका (क्षेत्रिय,स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 3.1.1 Names and number of trained field professionals, facilitators and technical experts for the effective forest management and efficient planning and implementation of the forest sector programme. (C1k, C1l, C2i, C2j, C3n, C4k, G1i, G1j, G2m, G3i, G4j, N1o, N4m)
प्रभावकारि वन व्यवस्थापन तथा योजना तर्जुमा र वन क्षेत्रको कार्यक्रम संचालनको लागि तालिम प्राप्त प्राविधिकहरू,सहजकर्ताहरू, विज्ञहरूकोनामहरू र संख्या
- 3.1.2 The CFUG possesses forest-measuring equipment. (C1m, C3o)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहसंग वन मापणको साधनहरू भएको
- 3.1.3 Forestry professionals and technical experts are made available on the request of the CFUGs. (G1k, G2n, G3j, G4k, N1n, N2j, N2k, N3l, N3m, N4k, N4l)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहले अनुरोध गरेको वेला वन प्राविधिकहरू तथा विज्ञहरूको सेवा उपलब्ध गराईएको
- 3.1.4 The CFUG provides investment (support, grants, stipends, scholarships, loans etc.) for students from poor and under-resourced families to study forestry science²³. (N3n)
गरिव तथा कम आय भएको परिवारको विद्यार्थिहरूले वन विज्ञान अध्ययनको लागि सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहले लगानी (सहयोग, दान, छात्रवृत्ति, ऋण आदि) गरेको

²³ Suggest insertion 'including' (i.e. not restricted to forestry science) (D3, D4; 13-15 November 2016)वन विज्ञान सहित अरु क्षेत्रमा पनि अध्यापनगराउन सकिने सुझाव सामिल गर्न दिएको (१३-१५नोभेम्बर २०१६)

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

3.2 The development of cost- and benefit sharing arrangements occurs with the participation of all stakeholders (SN, L).

खर्च तथा लाभांश बाँडफाँडको व्यवस्थापनको विकासको लागि सबै सरोकारवालाहरूको सहभागिता भएको (क्षेत्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

3.2.1 CFUC decisions related to development of cost- and benefit sharing arrangements are discussed and ratified by the CFUG general assembly. (C1n, C1o, C2k, C3p, C3q, C4o, C4p, G1n, G1o, G2o, G4m, N2l, N2m, N3q, N3r, N4n, N4o)

खर्च तथा लाभांशको बाँडफाँड सम्बन्धि सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको निर्णयहरू सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको आमसभामा छलफल गरिएको तथा अनुमोदन गरिएको

3.2.2 Audit reports show the headings of income and expenditure. (C4m, G1l)

आम्दानि र खर्च शिर्षकहरू लेखा परिक्षण प्रतिवेदनमा देखाइएको

3.2.3 CFUC minutes contain decisions on cost and benefit sharing mechanism. (C4n, G1m, G2p, G3k, G4l, N1p, N1q)

खर्च तथा लाभांश बाँडफाँड पद्धतिको बारेमा भएको सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको निर्णयहरू निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख गरिएको

3.2.4 Evidence of the participation of the CFUG in the preparation of funding implementation guidelines (including Forest Carbon Fund Implementation Guideline 2068, Nepal). (C1p, G3l)

सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको कोष परिचालन मार्गदर्शन (नेपालको कार्वन कोष परिचालन मार्गदर्शन २०६८ लगायत) निर्माणमा सहभागिता भएको प्रमाण

3.2.5 Subcommittees are led by people with the required (or minimum) knowledge of the area/disciplines, and who belong to the target group of the projects/programmes (N3o, N3p).

विषयवस्तुको आवश्यक (वा अलिअलि) ज्ञान भएको तथा परियोजनाको /कार्यक्रमको लक्षित समुदायको व्यक्तिहरूले उपसमितिहरूको नेतृत्व गरेको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

3.3 Capacity building to enhance participation targets the poor and under-resourced (L).

गरिव तथा कमस्रोत भएकाहरूको सहभागिता बढाउन क्षमता अभिवृद्धि गरेको (स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

3.3.1 The number of the poor and under-resourced members in relevant programmes and skills development training. (C1r, C2l, C2m, C3w, C4q, G1p, G2q, G3m, G4n, N1r, N2n, N3s, N4p)

सम्बन्धित कार्यक्रमहरू तथा क्षमताहरू अभिवृद्धि गर्ने तालिममा गरिव तथा कमस्रोत भएका सदस्यहरूको सहभागितासंख्या

3.3.2 Audit reports, receipts, and CFUC minutes show the decisions to provide seed money to poor and under-resourced members to carry out income generating activities and small

enterprises (C3r, C4s, G1q, G2r, G2s, G3n, G4o)

गरिव तथा कमस्रोत भएका सदस्यहरूको आम्दानिवढाउने कृयाकलापहरू तथा साना

उद्योगहरू स्थापना गर्नको लागि कोषको उपयोग गर्ने निर्णयहरू सामुदायिक वन

उपभोक्ता समितिको निर्णय पुस्तिकामा, लेखा परिक्षण प्रतिवेदनहरूमा, भरपाईमा देखिएको

3.3.3 Evidence of the number and type of beneficiaries of specific activities and in-kind supports is available. (C2n, C2o, C3s, C3t, C3v, N1s, N2o)

विपेश कृयाकलापहरू तथा श्रमदानहरूमा लाभपाउनेहरूको संख्या र किसिमको प्रमाण उपलब्ध भएको

CFUGs request to other donor agencies to carry out the activities which require a considerable fund and which is beyond the financial capacity of the CFUG. (C1q, C3u)

सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहले आफ्नो आर्थिक हैसियतभन्दा बढी लगानीको कार्यहरू गर्नको लागि चाहिने कोषको लागि अरुदातृनिकायमा अनुरोध गरेको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

3.4 Poor and marginalized people are provided monetary benefits not less than their daily wages while participating in different project related activities (L).

विभिन्न परियोजनाको कृयाकलापहरूमा गरिव तथा पछाडिपारिएका व्यक्तिहरू सहभागि हुदा दैनिक ज्यालाभन्दा कम नहुने गरि मौद्रिक लाभ दिइएको (स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

3.4.1 CFUC minutes contain the decisions to ensure the amount equal or more than the village daily wage rate for their contribution/participation to project related activities. (C1s, C4v, G1s, G3p, G4p, N2p, N2q, N4r)

परियोजनाका कृयाकलापहरूमा सहभागि हुदा, योगदान गर्दा दैनिक ज्याला बराबर वा सो भन्दा बढि उपलब्ध गराउने सुनिश्चितताको बारेमा भएको निर्णयहरू सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख गरिएको

3.4.2 Audit reports contain the amount provided to poor and marginalised people for their contribution/participation to project related activities. (C2q, C4u, G2u, G3o, N3t, N3v)

परियोजनाको कृयाकलापहरूमा सहभागि हुदा, योगदान गर्दा गरिव तथा पछाडिपारिएका व्यक्तिहरूलाई दिइएको पैसालेखा परिक्षण प्रतिवेदनमा देखिएको

3.4.3 Receipts from the poor and marginalised people showing the amount equal or more than the village daily wage rate for their contribution/participation to project related activities.²⁴ (C2p, C3x, C4t, G1r, G2t, N1u, N1v, N3u, N4s)

गरिव तथा पछाडिपारिएका व्यक्तिहरूबाट प्राप्त भरपाईहरूमा परियोजनाका

कृयाकलापहरूमा सहभागि हुदा, योगदान गर्दा दैनिक ज्यालाभन्दा कम नहुने गरि मौद्रिक लाभ दिइएको कुरा देखिएको

²⁴ Suggest addition at the end 'based on a decision by the CFUC' (D4; 15 November 2016). 'सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको निर्णयमा आधारित भएर' अन्त्यमा थप सुभाब दिना (१५ नोभेम्बर २०१६)

- 3.4.4 In-kind compensation is provided through timber and firewood equivalent to equal or more than the village daily wage rate when the CFUG is unable pay in cash. (C3y)
यदि सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहले दैनिक ज्याला बराबर वा बढि दिन नसकेमा सो बराबरको दाउरा तथा काठहरू मार्फत क्षतिपूर्ति दिइएको

PRACTICES:

अभ्यासहरू:

- Trained field staff is deployed for the planning and implementation of forest sector programmes from the CF area. Subcommittees are led by people who have the required (or minimum) knowledge in the area/disciplines and belong to the target group of the projects/programmes (C2i, G1k, G2n, G3j, G4k) [3.1.1, 3.1.3, 3.1.4, 3.2.5, 3.3.4]
सामुदायिक वन क्षेत्रबाट कार्यक्रमहरू तथा परियोजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा दक्ष जनशक्तिको परिचालन गरिएको। विषयवस्तुको आवश्यक (वा अलिअलि) ज्ञान भएको तथा परियोजनाको /कार्यक्रमको लक्षित समुदायको व्यक्तिहरूले उपसमितिहरूको नेतृत्व गरेको
- The CFUG possesses forest-measuring equipment. (C1m, C3o) [3.1.2]
सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहसंग वन मापणको उपकरणहरू भएको
The wage rate to participate in project related activities is equal or more than the daily wage rate of the village. [3.2.1, 3.2.3, 3.3.2, 3.3.3, 3.4.1, 3.4.2, 3.4.3, 3.4.4]
परियोजनासंग सम्बन्धित काममा सहभागि हुंदाको ज्याला दर गाउँको दैनिक ज्याला बराबर वा बढि भएको
- Cost and benefit sharing arrangements are addressed by the CFUC and ratified by the CFUG (C1n, C1o, C2k, C3p, C4n, C4o, G1n, G2o, G4m) [3.2.1, 3.2.3, 3.3.2, 3.4.1]
खर्च तथा लाभांशको बाँडफाँडको व्यवस्थाको बारेमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले सम्बोधन गरेको र सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहले अनुमोदन गरेको
- Poor and under-resourced members are involved in relevant programmes and skill development trainings. (C1r, C2l, C2m, C3w, C4q, G1p, G2q, G3m, G4n, N1r, N2n, N3s, N4p) [3.3.1]
सम्बन्धित कार्यक्रमहरू तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिममा गरिव तथा कमस्रोत भएका सदस्यहरूको सहभागिता भएको
- Evidence of the participation of the CFUG in the preparation of funding implementation guidelines (C1p) [3.2.4]
कोषको परिचालन मार्गदर्शन निर्माणमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको सहभागिता भएको प्रमाण

VERIFICATION METHODS:

रजु गर्ने विधिहरू:

- The CFUG constitution clearly describes the benefit sharing mechanism. (C4p, C4q, G1o) [3.2.1, 3.3.3, 3.4.1]
लाभांशको बाँडफाँडको व्यवस्थाको बारेमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको विधानले स्पष्ट बताएका
- Audit reports contain the headings of income and expenditure (C4m, G1l); receipts from the poor and marginalised people show the amount equal or more than the village daily wage rate for their contribution/participation to project related activities, including in-kind compensation (C1s, C2n, C2o, C2p, C2q, C3x, C3y, C4t, G1r, G2t, G3p, G4p) [3.2.2, 3.3.2, 3.4.2, 3.4.3, 3.4.4]
परियोजनासंग सम्बन्धित कृयाकलापहरूमा सहभागि हुदा, योगदान गर्दा गरिव तथा पछाडिपारिएका

- व्यक्तिहरूलाई गाउँको दैनिक ज्याला दर बराबर वा बढि क्षतिपूर्ति दिइएको (वन पैदावार लगायत) कुरा लेखापरिक्षण प्रतिवेदनको आम्दानि खर्चको शिर्षकमा तथा भरपाईहरूमा देखिएको
- Meeting minutes contain decisions about cost and benefit sharing arrangements, including requests made. (C3q, C3r, C4n, C4r, C4v, G1m, G1q, G1s, G2p, G3k, G4l, G4o) [3.2.1, 3.3.2, 3.4.1]
अनुरोध गरिएको लगायत खर्च र लाभांशको बाँडफाँडको व्यवस्थाको बारेमा भएको निर्णयहरू बैठकको निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख भएको
- Evidence of the amount allocated to capacity building of the poor and under-resourced members (C1q) [3.1.4, 3.2.2, 3.2.3, 3.3.2, 3.3.4, 3.4.2, 3.4.3, 3.4.4]
गरिव तथा कम आय भएको सदस्यहरूको क्षमता वृद्धि गर्न रकम छुट्याइएको प्रमाण
- Number of CFUG's requests to other donor agencies to carry out the activities which require a considerable fund and which is beyond the financial capacity of the CFUG (C3u); number actually carried out. (C3v) [3.3.4]
सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहले धेरै कोष आवश्यक पर्ने र आफ्नो आर्थिक हैसियत भन्दा माथिको कार्यहरू गर्नको लागि चाहिने कोषको लागि दातृनिकायमा गरेको अनुरोधहरूको संख्या, कार्यान्वयन भएको संख्या
- The nature and number of skilled development trainings conducted for the poor and under-resourced CFUG members; names and numbers of training participants. (C1k, C1l, C1r, C2j, C2l, C2m, C3n, C3w, C4k, C4l, G1i, G1j, G2m, G3i, G4j) [3.3.1, 3.3.3]
गरिव तथा कम आय भएको सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहसदस्यहरूको क्षमता वृद्धि गर्न संचालन गरिएको तालिमहरूको प्रकार तथा संख्या, तालिमका सहभागिहरूको नाम र संख्या
- Number of trained field professionals from the CFUG and from other agencies (C2i) [3.1.1, 3.1.3, 3.2.5]
सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह तथा अन्य निकायहरूमा कायक्षेत्रमा भएका तालिम प्राप्त जनशक्तिहरूको संख्या
- Audit reports containing the decisions to provide seed money to poor and under-resourced members to carry out income generating activities and small enterprises (C3r, C4s, C4u, G2u, G3o) [3.2.2, 3.3.2, 3.4.2]
गरिव तथा कमस्रोत भएका सदस्यहरूको आम्दानि बढाउने कृयाकलापहरू तथा साना उद्योगहरू स्थापना गर्नको लागि कोषको उपयोग गर्ने निर्णयहरू लेखा परिक्षण प्रतिवेदनहरूमा समावेश गरिएको
- Forest measuring equipment in evidence at CFUG (C1m, C3o) [3.1.2]
सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहसंग वन मापणको उपकरणहरू भएको प्रमाण
- Number and type of income generating activities and small enterprises conducted by the poor and under-resourced CFUG members (C1r, C2l, C2m, C3s, C3t, C3w, G1p, G2q, G2r, G2s, G3m, G3n, G4n) [3.2.4, 3.3.1, 3.3.3]
सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका गरिव तथा कम आय भएको सदस्यहरूले संचालन गरेको आम्दानि बढाउने कृयाकलापहरू तथा साना उद्योगहरूको किसिम र संख्या
- Applications and requests from the CFUG members to the forest carbon fund (G3l) [3.2.4]
सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहसदस्यहरूले वन कार्बन कोषको लागि गरेको आवेदनहरू तथा अनुरोधहरू

CRITERION: ORGANISATIONAL RESPONSIBILITY

आधार: संस्थागत जिम्मेवार

Indicator 4: ACCOUNTABILITY

सूचक ४: उत्तरदायित्व

Forest sector policies, programmes and projects are accountable to stakeholders at the international, national and local levels

वन क्षेत्रको नितिहरू, कार्यक्रमहरू तथा परियोजनाहरू अन्तराष्ट्रिय, राष्ट्रिय तथा स्थानीय तहका सरोकारवालाहरू प्रति उत्तरदायी भएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

4.1 Clear policies, acts, regulations, guidelines and plans are developed, documented and operated (as contexts change), and are made accessible to all.²⁵ (N, SN, L)

स्पष्ट नितिहरू, ऐनहरू, नियमहरू, मार्गदर्शन तथा योजनाहरूको विकास गरिएको, अभिलेख राखिएको, लागु गरिएको (बदलिंदो सन्दर्भमा पनि) साथै सोको जानकारी सर्वसुलभ पारिएको (राष्ट्रिय, क्षेत्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्ने साधनहरू

- 4.1.1 General assembly minutes endorse the documentation of policies, acts, regulations and guidelines; evidence of the development and implementation of plans as contexts change, and of the dissemination of the policies and plans to all. (C1u, C2s, C3aa, N2s)
निति, ऐन, नियम र मार्गदर्शनको अभिलेखहरू आमसभाको निर्णय पुस्तिकाहरूमा अनुमोदन भएको, बदलिंदो सन्दर्भमा पनि योजना तयार गरिएको र कार्यान्वयन गरिएको दस्तावेज तयार गरिएको र नितिनियमहरू तथा योजनाहरू सर्वसुलभ पारिएको प्रमाण
- 4.1.2 Evidence of discussion about the policies, acts, regulations, guidelines and developed plans in the hamlet (tole) and council meetings. (C4x, G1u)
निति, ऐन, नियम, मार्गदर्शन र तयार पारिएको योजनाहरू टोलभेला तथा परिषदको बैठकमा छलफल गरिएको प्रमाण
- 4.1.3 Evidence of incoming and outgoing registers maintaining records of the letters, which contain information about the policies, acts, regulations, guidelines and developed plans. (C4y, G2x, N1z, N3y, N4u, N4v)
निति, ऐन, नियम, मार्गदर्शन र तयार पारिएको योजनाहरूको जानकारी संलग्न गरेर पठाइएको र प्राप्त गरेको चिठिहरूको रेकर्ड राख्ने प्रावधान भएको प्रमाण
- 4.1.4 Announcements via loudspeakers, radio stations, and notice boards in toles to disseminate the policies and plans to all.²⁶ (C1v, C1w, C2t, G1w, G1v, G3r, N1x, N1y, N2t)

²⁵ These relate to transparency: comments? पारदर्शितासंग सम्बन्धित: धारणा दिनुस्

²⁶ Combined in Transparency Indicator परदर्शिताको सूचकसंग मिसाइएको

निति, नियम तथा योजनाहरूको सबैलाई माइकिङ्ग गरेर, रेडियोमार्फत, टोलको सुचनापाटिहरूमार्फत जानकारी दिइएको

- 4.1.5 Minutes of the CFUG general assemblies that contain the discussion about the policies, acts, regulations, guidelines and developed plans. (G2w, G4s)
निति, ऐन, नियम र मार्गदर्शन र तयार पारिएको योजनाहरूको छलफल आमसभाको निर्णय पुस्तिकाहरूमा उल्लेख भएको
- 4.1.6 The policies, acts, regulations, guidelines and developed plans are kept properly and safely in the CFUC office adopting a good filing system. The CFUG members borrow the documents for their self-study in home and to discuss with their neighbours. Records of the issue and return of documents are maintained by the CFUC office secretary. (G4r, G4t)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको कार्यलयमा निति, ऐन, नियम र मार्गदर्शन तथा तयार पारिएको योजनाहरूको फाइल सुरक्षित र व्यवस्थित राख्ने पद्धति भएको। सामुदायिक वन उपभोक्ता सदस्यहरूले स्वअध्ययन गरी छिमेकिहरू संग छलफल गर्नको लागि ति दस्तावेजहरू फिर्ता गर्ने गरि घर लैजाने प्रावधान भएको। कार्यलय सचिवले दस्तावेजहरू लगेको र फिर्ता गरेको रेकर्ड राखेको
- 4.1.7 Evidence of the number of trainings conducted focused on forest act, forest regulation, policy etc.²⁷ (N3x)
वन निति, ऐन, नियम, विनियममा केन्द्रित गरि संचालन गरिएको तालिमहरूको संख्याको प्रमाण
- 4.1.8 CFUG library is maintained. (N3z)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको पुस्तकालयको व्यवस्था भएको।
- 4.1.9 CFUG constitution and CFOP are updated and renewed.²⁸ (N3aa)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको विधान तथा कार्ययोजनाहरू परिमार्जन गरिएको र नविकरण गरिएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

4.2 Institutional structures and linkages (upward and downward) are established. (N, SN, L)
संस्थागत संरचनाहरू र सम्पर्क सूत्र (माथिल्लो र तल्लो निकाय बीच) स्थापित भएको (राष्ट्रिय, क्षेत्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्ने साधनहरू

- 4.2.1 Registers and office copies (O/C) of the visits by persons from, and letters to and from, the formal and informal institutions. (C2w, C3dd, G1y, G2y, G2z, G3s, G3t, G4u, G4v, N1aa, N1cc, N2u, N3bb, N3cc, N4w, N4x, N4y)
व्यक्तिहरूको भ्रमणको रजिस्टर तथा औपचारिक र अनौपचारिक संस्थाहरू लाइ पाठाइएको वा ति संस्थाबाट प्राप्त गरेको चिठिहरूको कार्यलय प्रति राखिएको

²⁷ Consider combining into Resources स्रोत संग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

²⁸ Consider combining into Inclusiveness समावेशिकरणसंग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

- 4.2.2 Linkages are shown on minutes of forest sector programme network, CFUC, and CFUG General Assembly.²⁹(C3bb, C3cc, C4z, N1bb, N2v, N3ee)
वन क्षेत्र कार्यक्रमको सञ्जाल, सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति र सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको आमसभाको निर्णय पुस्तिकाहरूमा सम्पर्क देखिएको
- 4.2.3 Representatives from the institutions are present in the CFUG general assembly. (C2v, G1x, N3dd)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको आमसभामा संस्थाहरूको प्रतिनिधिहरू उपस्थित भएको
- 4.2.4 CFUC minutes show the decisions of all upward and downward institutions are received; and the decisions of the CFUC are disseminated to the institutions including the DAC³⁰, DMC³¹, and forest sector programme network. The coordinator of the forest sector programme network is recognized as an advisor of central forest sector project. (C1x, C1y, C2u)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको निर्णय पुस्तिकाहरूमा माथिल्लो र तल्लो निकायहरूले निर्णयहरू प्राप्त गरेको देखिएको, सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको निर्णयहरू DAC, DMC र वन क्षेत्र कार्यक्रमको सञ्जाल लगायत संस्थाहरूमा जानकारी गराइएको। वन क्षेत्र कार्यक्रम सञ्जालको संयोजकलाई वन क्षेत्र परियोजना को केन्द्रले सल्लाहकारको रूपमा मान्यता प्रदान गरेको

Verifier

रुजुगर्ने बुँदा

- 4.3 Ownership of the programme/project at community level by all stakeholders. (L)
सबै सरोकारवालाहरूले सामुदायिक स्तरमा कार्यक्रम/परियोजनाको स्वामित्व स्थापित गरेको (स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्ने साधनहरू

- 4.3.1 Government of Nepal certifies the carbon measurement and data analysis accomplished by the CFUG trained professionals and issues a certificate. (C1aa, G2aa, G3u, G4w)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको तालिम प्राप्त व्यक्तिहरूले सम्पन्न गरेको वन कार्बन मापण तथा तथ्याङ्क विश्लेषणलाई नेपालको सरकारी निकायबाट प्रमाणिकरण गरी प्रमाणपत्र दिइएको
- 4.3.2 The CFUG is autonomous (independent) for free carbon trading and has a license. (C1bb, C2z, C3ff, C4bb, G1aa)
स्वतन्त्र कार्बन व्यापारको लागि सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह स्वशासित (स्वतन्त्र) भएको र सोको लागि प्रमाणपत्र पाएको
- 4.3.3 The CFUG constitution and the CFOP clearly state that the ownership of carbon remains with the CFUG. (C1z, G1z)
कार्बनको स्वामित्व सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहसंग भएको कुरा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको विधान तथा कार्ययोजनामा स्पष्ट गरिएको
- 4.3.4 CFUG members are trained for and carry out technical and field programmes such as certifiable forest carbon measurements and data analysis. (C2y, C4aa)

²⁹ Consider combining with Transparency. पारदर्शिता संग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

³⁰ District Advisory committee जिल्ला सल्लाहकार समिति

³¹ District Management committee जिल्ला व्यवस्थापन समिति

- प्राविधिक तथा अन्य कृयाकलाप संचालन गर्नको लागि जस्तै: प्रमाणिकरण गर्न सकिने कार्बन मापण तथा तथ्याङ्क विश्लेषणको लागि सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह सदस्यहरूले तालिम प्राप्त गरेको
- 4.3.5 Inclusion and approval of forest sector project and programmes in Community Forest Operational Plan (CFOP). (C2x)
वन क्षेत्र परियोजना तथा कार्यक्रमहरू सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको कार्ययोजनामा समावेश गरिएको र स्विकृत गरिएको
- 4.3.6 Local communities and concerned stakeholders are implementing projects and programme cooperatively³² (N1dd)
स्थानिय सामुदाय तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको सहकार्यमा परियोजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन गरेको
- 4.3.7 Contributions and investments of the stakeholders including communities and other institutions exist. (N1ee)
स्थानिय समुदाय तथा अन्य संस्थाहरू लगायत सरोकारवालाहरूको लगानी र योगदान भएको
- 4.3.8 Copies of CFUC decisions on the programme exist. (N1ff)
कार्यक्रमहरूको बारेमा भएको सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको निर्णय प्रतिहरू भएको
- 4.3.9 The sub-committee for the implementation of new (or particular) projects includes all the interest groups, focused groups and local people from the area where the project is going to be implemented. ³³(N2w)
नयाँ परियोजनाहरू संचालनको लागि त्यस क्षेत्रका सबै चाहना समुहहरू, लक्षित समुहहरू तथा स्थानिय व्यक्तिहरू लगायतलाई उपसमितिमा संलग्न गराइएको
- 4.3.10 The sectoral sub-committees are led by the person with the required knowledge of the sector; and belonging to the targeted group of the project/programme³⁴(N3ff, N3gg).
विषयगत उपसमितिको नेतृत्वमा सम्बन्धित विषयको आवश्यक ज्ञान भएको तथा कार्यक्रम/परियोजनाले लक्षित गरेको समुहहरूका व्यक्तिहरू भएको
- 4.3.11 The attendance of the stakeholders shown in the records established while preparing the programme/project³⁵ (N4z)
परियोजना तथा कार्यक्रमहरू तयारी गर्दा सरोकारवालाहरूको उपस्थिति भएको रेकर्डहरू राखिएको

Verifier

रुजुगर्ने बुँदा

- 4.4 Public auditing provision (SN, L)
सार्वजनिक लेखा परिक्षण (क्षेत्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्ने साधनहरू

- 4.4.1 Annual audit reports are ordered by CFUC, prepared by registered public auditors, and ratified by the CFUG General Assembly. (C1cc, C1dd, C2aa, C2bb, C3gg, C3hh, C4cc, G1bb)

³² Consider combining with Inclusiveness समावेशिकरण संग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

³³ Consider combining with Inclusiveness समावेशिकरण संग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

³⁴ Consider combining with Resources. स्रोत संग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

³⁵ Consider combining with Inclusiveness समावेशिकरण संग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

G2bb, G3v, G4x, N1hh, N2z, N3ii, N4bb)

सामुदायिक वनउपभोक्ता समितिले तयार गरेको, रजिस्टर्ड लेखापरिक्षकले परिक्षण गरेको वार्षिक लेखा परिक्षण प्रतिवेदनहरू, सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको आमसभाले अनुमोदन गरेको

4.4.2 Internal audit reports are prepared by CFUC and verified by the CFUG General Assembly. (C3ii, C4dd, G1cc, G2cc, G3w, G4y, N1gg, N2x, N2y, N3hh, N4aa)

सामुदायिक वनउपभोक्ता समितिले तयार गरेको आन्तरिक लेखा परिक्षण प्रतिवेदनहरू सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको आमसभाले रुजु गरेको

4.4.3 The office copy (O/C) of the cover letters with the audit reports are sent to concerned authorities.(C2cc, N1ii, N1jj)

सम्बन्धित निकायमा पठाएको लेखा परिक्षण प्रतिवेदन सहितको चिठिहरूको कार्यलय प्रति

4.4.4 Public hearing³⁶ (N4cc)

सार्वजनिक सुनुवाइ

PRACTICES:

अभ्यासहरू:

- Decisions of the other institutions (eg DAC, DMC) are received by the forest sector programme network. (C1x) [4.1.1, 4.2.1, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4]
अन्यसंस्थाहरूको निर्णयहरू वन क्षेत्र परियोजना तथा कार्यक्रमको संजालले प्राप्त गरेको
- Announcements via loudspeakers, radio stations, and notice boards in toles to disseminate the policies and plans to all.³⁷ (C1v, C1w, C2t, G1w, G1v, G3r, N1x, N1y, N2t) [4.1.4]
निती, नियम तथा योजनाहरूको सबैलाई माइकिङ्ग गरेर, रेडियोमार्फत, टोलको सुचनापाटिहरूमार्फत जानकारी दिइएको
- Number of trainings conducted focused on forest act, forest regulation, policy etc.³⁸ (N3x) [4.1.7]
वन निती, ऐन, नियम, विनियम आदि सम्बन्धि संचालन गरिएको तालिमको संख्या
- CFUG library is maintained.(N3z) [4.1.8, 4.3.8, 4.3.11]
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहमा पुस्तकालयको व्यवस्था गरिएको
- CFUG constitution and CFOP are updated and renewed.³⁹ (N3aa) [4.1.9]
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको विधानमा तथा कार्ययोजनाहरू परिमार्जन गरिएको र नविकरण गरिएका
- CFUG members are trained for and carry out technical and field programmes (such as certifiable forest carbon measurements and data analysis). (C2y, C4aa) [4.3.4]
स्थानियस्तरमा प्राविधिक तथा अन्य कृयाकलाप संचालन गर्नको लागि (जस्तै: प्रमाणिकरण गर्न सकिने कार्वन मापण तथा तथ्याङ्क विश्लेषणको लागि) सामुदायिक वनउपभोक्ता समुह सदस्यहरूले तालिम प्राप्त गरेको
- Inclusion and approval of forest sector project and programmes in Community Forest Operational Plan (CFOP)(C2x) [4.3.5]
वन क्षेत्र परियोजना तथा कार्यक्रमहरू सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको कार्ययोजनामा समावेश गरिएको र स्विकृत गरिएको

³⁶About what?Needs more specification.Could also be combined into Inclusiveness or Transparency.केको बारेमा ? बढि व्याख्या चाहियो।पारदर्शिता वा समावेशिकरण मिसाउन सकिनेछ।

³⁷Combined in Transparency Indicator.पारदर्शिता संग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

³⁸Consider combining into Resources स्रोत संग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

³⁹Consider combining into Inclusiveness समावेशिकरण संग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

- Local communities and concerned stakeholders are implementing projects and programme cooperatively⁴⁰ (N1dd) [4.3.6, 4.3.7]
स्थानिय सामुदाय तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको सहकार्यमा परियोजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन गरेको
- Key representatives (e.g. coordinator of forest sector programme network and of the other institutions) are recognized participants. (C1y, C2v, G1x, N3dd) [4.1.5, 4.2.1, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4, 4.3.5]
मुख्य प्रतिनिधित्व गर्नेहरू (वन क्षेत्र कार्यक्रम तथा परियोजना संजालको संयोजक तथा अन्य संस्थाहरूको) पहिचान गरिएको र सहभागि भएको
- A sub-committee is established immediately after signing the new project and is also responsible to update the information among the stakeholders.⁴¹ (N1pp, N1qq) [4.2.2, 4.3.9, 4.3.10]
सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउनको लागि परियोजना शुरु गर्न हस्ताक्षर हुनासाथ उपसमिति बनेको
- Written policies, acts, regulations, guidelines are developed and disseminated throughout the CFUG. (C1u, C2s, C3aa, C4x, G1u, N2s)⁴² [4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.6]
लिखित निती, नियम, विनियम र मार्गदर्शनहरू तयार पारिएको तथा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहमा वितरण गरिएको
- Public auditors perform audits of the CFUG's and CFUC's activities. CFUC's conduct their own internal audits. C1cc, C2aa, C3gg, C3ii, C4cc, G1bb, G2bb, G2cc, G3v, G3w, G4x, G4y, N1gg, N1hh, N2x, N2y, N2z, N3hh, N3ii, N4aa, N4bb) [4.4.1, 4.4.2]
सार्वजनिक लेखा परिक्षकले सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह तथा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको कृयाकलापहरूको परिक्षण गरेको। आन्तरिक लेखा परिक्षणहरू सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति आफैले गरेको
- GoN and District Forest Office certified the carbon measurement done by CFUG trained professionals. (C2cc, N1ii, N1jj) [4.3.1]
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहका तालिम प्राप्त व्यक्तिहरूले सम्पन्न गरेको वन कार्वन मापणलाई नेपालको सरकारी निकाय र जिल्ला वन कार्यलयबाट प्रमाणिकरण गरेको
- CFUG owns the carbon from the CF. (C1z, G1z) [4.3.3]
सामुदायिक वनको कार्वनमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहले स्वामित्व ग्रहन गरेको
- The CFUG is autonomous to trade its carbon. (C1bb, C2z, C3ff, C4bb, G1aa) [4.3.2]
कार्वन व्यापारको लागि सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह स्वायत्त भएको
- The office copy (O/C) of the cover letters with the audit reports sent to concerned authorities.(C2cc, N1ii, N1jj) [4.4.3]
सम्बन्धित निकायमा पेश गरेको लेखा परिक्षण प्रतिवेदन सहित चिठिहरूकोकार्यलय प्रति
- Public hearing⁴³ (N4cc) [4.4.4]
सार्वजनिक सुनुवाइ

VERIFICATION METHODS:

रुजु गर्ने विधिहरू:

⁴⁰ [4.3.7] Consider combining with Inclusiveness समावेशिकरण संग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

⁴¹ Note: moved here from Transparency नोट: यहा बाट पारदर्शितामा लगिएको

⁴²Could also fit under transparency.पारदर्शितामा पनि मिल्न सक्छ

⁴³About what?Needs more specification.Could also be combined into Inclusiveness or Transparency.केको बारेमा ? बढि व्याख्या चाहियो।पारदर्शिता वा समावेशिकरणमा मिसाउन सकिनेछ।

- Minutes; Copies of CFUC decisions on the programme exist. (N1ff) [4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.9, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4, 4.3.8, 4.3.9, 4.3.10, 4.4.2]
निर्णय पुस्तिकाहरू, कार्यक्रमको वारेमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको निर्णयहरूको प्रतिलिपिहरू राखिएको
- The attendance of the stakeholders shown in the records established while preparing the programme/project⁴⁴ (N4z) [4.2.3, 4.3.11]
परियोजना तथा कार्यक्रमहरू तयारी गर्दा सरोकारवालाहरूको उपस्थिति भएको रेकर्डहरू राखिएको
- Registers and office records show visits from, and correspondence to and from, formal and informal institutions, and records of borrowing of documents by CFUG members. (C2w, C3dd, C4y, G1y, G2x, G2y, G2z, G3s, G3t, G4t, G4u, G4v, N1z, N1aa, N1cc, N2u, N3bb, N3cc, N3y, N4u, N4v, N4w, N4x, N4y) [4.1.6, 4.1.8, 4.2.1, 4.2.2]
रजिस्टरहरू कार्यलयको अभिलेखहरूमा औपचारिक तथा अनौपचारिक संस्थाहरूबाट भएको भ्रमण र संचारआदानप्रदान तथा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको सदस्यहरूले फिर्ता गर्ने गरी लगेको दस्तावेजहरूको रेकर्ड राखिएको
- Inclusion and approval of forest sector project and programmes in Community Forest Operational Plan (CFOP)(C2x) [4.3.5]
सामुदायिक वनको कार्ययोजनामा वन क्षेत्र परियोजना तथा कार्यक्रमहरू स्वीकृत र समावेश गरिएको
- Contributions and investments of the stakeholders including communities and other institutions exist. (N1ee) [4.3.4, 4.3.6, 4.3.7]
सामुदाय तथा अन्य संस्थाहरूलगायतसरोकारवालाहरूले योगदान तथा लगानी गरेको
- Audit reports available, with records of their assignment and ratification by CFUG General Assembly (C1dd, C1ff, C1gg, C2bb, C2ee, C2ff, C2gg, C3kk, C3ll, C3mm, C4dd, C4ff, C4gg, C4hh, C4ii, G1cc, G1ee, G1ff, G2ee, G2ff, G2gg) [4.1.5, 4.1.7, 4.2.3, 4.4.1, 4.4.2, 4.4.3, 4.4.4]
सुभाषहरू सहितसामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको आमसभाले रुजु गरेको लेखा परिक्षण प्रतिवेदनहरू भएको
- Carbon certificates from GoN and relevant authorities (e.g. DFO). (C1aa, C4aa, G2aa, G3u, G4w) [4.3.1]
नेपाल सरकार तथा सम्बन्धित अधिकारप्राप्त निकायहरूबाट कार्वनको प्रमाणपत्रहरू प्राप्त भएको
- CFUG carbon license. (C3ee, G1aa) [4.3.2]
सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहसंग कार्वनको लाइसेन्स भएको
- The office copy (O/C) of the cover letters with the audit reports sent to concerned authorities. (C2cc, N1ii, N1jj) [4.4.3]
सम्बन्धित निकायहरूमा पठाएको लेखा परिक्षण प्रतिवेदन सहित चिठि को कार्यलय प्रति

Indicator 5: TRANSPARENCY

सुचक ५ पारदर्शिता

Forest sector programme and project policies are transparent at the international, national and local levels

वन क्षेत्रकार्यक्रम तथा परियोजना सम्बन्धित नितिहरू अन्तराष्ट्रिय, राष्ट्रिय तथा स्थानीय तहहरूमा पारदर्शी भएको

⁴⁴ Consider combining with Inclusiveness समावेशकरण संग मिसाउन ध्यान दिनुहोस्

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

5.1 Exposure of resource bag (budgets) to all stakeholders through public hearings and notice boards (L)

सबै सरोकारवालाहरूलाई स्रोतहरूकोवारेमा नागरिक सुनवाइ र सुचना पाटीमार्फत जानकारी भएको (स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

5.1.1 The audit reports are presented and discussed in CFUC meetings and ratified by the CFUG general assembly. (C1gg, C2ff, C3mm, C4ff, C4gg, G1ee, G2ee, G2ee, G3y, G4aa, N1ll, N3kk, N4ee)

सामुदायिक वनउपभोक्ता समितिको बैठकमा प्रस्तुत गरिएको तथा छलफल भएको लेखा परिक्षण प्रतिवेदनहरू सामुदायिक वनउपभोक्तासमुहको आमसभाले अनुमोदन गरेको

5.1.2 Public and internal audit reports show annual income and expenditure. (C1ff, C2ee, C3kk, C3ll, N1mm, N3ll)

सार्वजनिक तथा आन्तरिक लेखा परिक्षण प्रतिवेदनहरूले वार्षिक आम्दानि र खर्च देखाएको

5.1.3 The audit reports are posted on the CFUG notice board and published on a CFUG website and via other media. (C2gg, C4ii, G1ff, G2gg, G3z, G3aa, N2bb, N3mm, N4ff)

लेखा परिक्षण प्रतिवेदनहरू सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको सुचना पाटीमा टासिएको, र वेबसाइट तथा अन्य प्रचारप्रसारको साधनमार्फत जानकारी गराइएको

5.1.4 CFUC minutes showing the CFUC ratification of monthly⁴⁵ income and expenditure. (C4hh, G2ff)

सामुदायिक वनउपभोक्ता समितिको निर्णय पुस्तिकाहरूमा सामुदायिक वनउपभोक्ता समितिले मासिक आम्दानि र खर्च अनुमोदन गरेको देखिएको

5.1.5 The annual budget is discussed door-to-door⁴⁶ before presenting in the CFUG GA (N2cc).
वार्षिक बजेट सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको आमसभामा पेश गर्नु अगाडि घरघरमा छलफल भएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

5.2 The goals, objectives, expected outcomes and target beneficiaries of the project are made clear in local languages and accessible to all. (N, SN, L)

परियोजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, अपेक्षित परिणम र लक्षित वर्गको जानकारी स्पष्ट रूपमा स्थानिय भाषामा तयार गरिएको र सर्वसुलभ पारिएको (राष्ट्रिय, क्षेत्रिय, स्थानिय)

⁴⁵ Suggested inclusion: "or regular" (D1; 11 November 2016) 'नियमित' सुभाष समावेश गर्न दिएको (११ नोभेम्बर २०१६)

⁴⁶ Suggested insertion: "or In small groups, or other informal consultative means" (D1, D4; 11 and 15 November 2016) 'सानो समूह अथवा अन्य अनौपचारिक सलाहकार माध्यमबाट' सुभाष सम्मिलितगर्न दिएको (११ र १५ नोभेम्बर २०१६)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 5.2.1 Goals, objectives, expected outcomes and target beneficiaries of the project are made known and understandable to all stakeholders through multiple types of media, and the numbers of materials, events, and places where these are made known and understandable are also reported. (C1hh, C1ii, C2hh, C2ii, C3nn, C4kk, G2hh, G3bb, G3cc, G4cc, G4dd, N1nn, N2dd, N3nn, N3oo, N4gg, N4hh)
परियोजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, अपेक्षित परिणम र लक्षित वर्गको जानकारी स्पष्ट रूपमा सबै सरोकारवालाहरूलाई बहुप्रचारप्रसारको साधनमार्फत गराइएको र जानकारी गराइएको कार्यक्रमको सामाग्रीहरू, कार्यक्रमको संख्या तथा जानकारी गराएको स्थान स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरिएको
- 5.2.2 CFUG general assembly minutes show that goals, objectives, expected outcomes and target beneficiaries of the project are discussed in the assemblies. (C4jj, G1gg)
सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको आमसभामा परियोजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, अपेक्षित परिणम र लक्षित वर्गको बारेमा छलफल गरिएको
- 5.2.3 Provision of a forest sector program sub-committee under the CFUC. (G2ii)
सामुदायिक वनउपभोक्ता समिति अन्तर्गत वन क्षेत्र कार्यक्रम उपसमिति को प्रावधान गरिएको
- 5.2.4 The CFUG constitution and the community CFOP are translated in local language. (N1oo, N2ee)
सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको विधान तथा कार्ययोजना स्थानिय भाषामा तयार पारिएको
- 5.2.5 Number and types of posters explaining goals, objectives, expected outcomes and target beneficiaries mostly in figures and photos (N4ii)
लक्ष्य, उद्देश्य, अपेक्षित परिणम र लक्षित वर्गको बारेमा जानकारी हुने चित्र तथा तस्विर भएको पोस्टरहरूको किसिम र संख्या

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 5.3 A mechanism for getting updated information exists. (N, SN, L)
परिमार्जित जानकारीहरू प्राप्त गर्ने प्रावधानहरू भएको (राष्ट्रिय, क्षेत्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 5.3.1 Updated information is provided through a full range of available media capabilities, including door-to-door, loudspeakers, notice boards in toles, mobile phones, committee meetings, etc., and the number and frequency of updates reported. (C1jj, C1kk, C1ll, C2jj, C2kk, C2ll, C3oo, C3pp, C4ll, G1hh, G2jj, G2kk, G3dd, G3ee, G4ee, N2ff, N2gg, N4jj, N4kk, N3pp, N3qq)
घरदैलो, माइकिङ्ग, टोलको सुचनापाटि, मोबाइल फोन, समितिको बैठक लगायत बहुप्रचारप्रसारको साधनहरू पूर्णरूपमा प्रयोग गरि परिमार्जित जानकारीहरू दिइएको, र त्यसको संख्या तथा नियमितताको उल्लेख गरिएको

- 5.3.2 The CFUC includes the members from different hamlets of the (CFUG) area. Those members deliver the information about the forest sector programs and activities to all CFUG members and local stakeholders. Number of meetings is reported. (G1ii, N1rr, N3rr)
सामुदायिक वनउपभोक्ता समितिमा विभिन्न टोलहरूको सदस्यहरू समेटिएको । ती सदस्यहरूले वन क्षेत्र कार्यक्रमहरू तथा कृयाकलापको बारेमा सबै सामुदायिक वनउपभोक्ता सदस्यहरू तथा स्थानिय सरोकारवालाहरूलाई जानकारी दिइएको । बैठकको संख्या उल्लेख गरिएको
- 5.3.3 A sub-committee is established immediately after signing the new project and is also responsible for updating the information among the stakeholders⁴⁷ (N1pp, N1qq).
नयां परियोजना शुरु गर्न हस्ताक्षर हुनासाथ सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउने जिम्मेवारी सहितको उपसमिति बनेको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 5.4 Timely information is provided to all stakeholders about program and projects. (N, SN, L)
परियोजना तथा कार्यक्रमहरूको बारेमा सबै सरोकारवालाहरूलाई समयमै जानकारी गराइएको (राष्ट्रिय, क्षेत्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 5.4.1 Timely information is provided to all stakeholders about programmes and projects and is disseminated through a full range of available media capabilities. Frequency of information is reported. (C1mm, C1nn, C2mm, C2nn, C3qq, C4mm, C4nn, G1jj, G1kk, G2ll, G2mm, G22nn, G3ff, G3gg, G4gg, G4hh, N1ss, N1tt, N1uu, N2hh, N2ii, N3ss, N3tt, N4ll, N4mm, N4nn)
बहुप्रचारप्रसारको साधनहरू पूर्णरूपमा प्रयोग गरि परियोजना तथा कार्यक्रमहरूको बारेमा सबै सरोकारवालाहरूलाई समयमै जानकारी गराइएको तथा त्यसको संख्या उल्लेख गरिएको

PRACTICES:

अभ्यासहरू:

- The goals, objectives and expected outcomes and target beneficiaries of the forest sector project are in local languages, announced publicly, discussed door-to-door, and discussed in General Assemblies. (C1hh, C1ii, C2hh, C2ii, C3nn, C4kk, G2hh, G3bb, G3cc, G4cc, G4dd, N2cc) [5.1.1, 5.1.2, 5.1.3, 5.1.4, 5.2.1, 5.2.2, 5.2.5]
वन क्षेत्र परियोजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, अपेक्षित परिणम र लक्षित वर्गको बारेमा स्थानिय भाषामा प्रवचन गरिएको, घरदैलोमा छलफल गरिएको र आमसभामा छलफल गरिएको
- Provision of a forest sector programme sub-committee under the CFUC. (G2ii) [5.2.3, 5.3.3]
सामुदायिक वनउपभोक्ता समिति अन्तर्गत वन क्षेत्र उपसमिति को प्रावधान गरिएको
- The CFUG constitution and the community CFOP are translated into the local language. (N1oo, N2ee) [5.2.4]
सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको विधान तथा कार्ययोजना स्थानिय भाषामा तयार पारिएको

⁴⁷Moved to Accountability. उत्तरदायित्वमा लगिइएको

- The audit reports are presented and discussed in CFUG meetings and ratified by the CFUG general assembly.(C1gg, C2ff, C3mm, C4ff, C4gg, G1ee, G2ee, G2ee, G3y, G4aa, N1ll, N1mm, N3kk, N3ll, N4ee) [5.1.1]
लेखा परिक्षण प्रतिवेदनहरू सामुदायिक वनउपभोक्ता समितिको बैठकमा प्रस्तुति तथा छलफल गरिएको र सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको आमसभाले अनुमोदन गरेको
- The audit reports show annual income and expenditure and are posted on the CFUG notice board and published on a CFUG website, and via other media.(C2gg, C4ii, G1ff, G2gg, G3z, G3aa, N2bb, N3mm, N4ff) [5.1.3]
वार्षिक आम्दानी र खर्चहरू लेखा परिक्षण प्रतिवेदनहरूमा देखिएको र त्यसको जानकारी सुचनापाटीमा, सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको वेब साइट तथा आन्य संचारमाध्यमहरूमा प्रकाशन गरिएको
- Information is updated regularly. (C1jj, G3aa) [5.2.1, 5.3.1, 5.3.2, 5.4.1]
जानकारिहरू नियमित रूपमा परिमार्जन गरिएको

VERIFICATION METHODS:

रुजु गर्ने विधिहरू:

- CFUG General Assembly and CFUG meeting minutes in the local⁴⁸ language reflect endorsement of policies, acts, regulations and guidelines; minutes show linkages to formal and informal institutions, including key persons participating. (C2u, C4x, C4jj, G1gg, N1rr, N3rr) [5.1.1, 5.1.2, 5.1.4, 5.1.5, 5.2.1, 5.2.2, 5.2.3, 5.3.3]
नितिहरू, ऐन, नियमावलिहरू र मार्गदर्शनहरू सामुदायिक वनउपभोक्ता समुहको साधारण सभा तथा सामुदायिक वनउपभोक्ता समितिमा अनुमोदन भएको कुरा निर्णय पुस्तिकामा देखिएको, सहभागि भएका प्रमुख व्यक्तिहरूलगायत औपचारिक तथा अनौपचारिक संस्थाहरूसंगको सम्बन्धहरूस्थानिय भाषामा तयार गरीएको निर्णय पुस्तिकामा देखिएको
- Evidence and accounting of timely dissemination of information and meetings (regular and special), via loudspeakers, notice boards in the tole, of radio broadcasts, office registers, mobile phones and SMS, door-to-door approaches. (C1v, C1w, C1jj, C1kk, C1ll, C1mm, C1nn, C2t, C2jj, C2kk, C2ll, C2mm, C2nn, C3oo, C3pp, C3qq, C4ll, C4mm, C4nn, G1v, G1w, G1hh, G1ii, G1jj, G1kk, G2jj, G2kk, G2ll, G2mm, G2nn, G3r, G3dd, G3ee, G3ff, G3gg, G4s,⁴⁹ G4ee, G4gg, G4hh, N1x, N1y, N1nn, N1ss, N1tt, N1uu, N2t, N2dd, N2ff, N2gg, N2hh, N2ii, N3nn, N3oo, N3pp, N3qq, N3ss, N3tt, N4gg, N4hh, N4ii, N4jj, N4kk, N4ll, N4mm, N4nn) [5.1.3, 5.2.4, 5.2.5, 5.3.1, 5.3.2, 5.4.1]
समयमै बैठक (नियमित तथा आकस्मिक) तथा अन्य जानकारीहरू माइकबाट, टोलको सुचनापाटिमा टाँसेर, रेडियोबाट, कार्यालयको रजिस्टरहरूमा, मोबाइलफोनमा वा घरदैलो गरेर जानकारी गराएको प्रमाण

⁴⁸ Suggested insertion: "in the national language, and in local languages where they are used," (D1, D2, D4, 11-15 November 2016) "राष्ट्रिय भाषा र प्रयोगहुने स्थानीय भाषामा" सुझाव सम्मिलितगर्न दिएको (११-१५ नोभेम्बर २०१६)

⁴⁹ Note how the method comes from this Transparency section but the MoV's come from the Accountability section – more evidence of the overlap between these two Indicators. यो पारदर्शिता विधि कसरी आयो नोट गर्नुहोस् तर रुजुगर्ने बुदाहरू उत्तरदायित्वको खण्डबाट आएको छ, यो दुइ सुचकहरूबीच गाभिएको प्रमाण धेरै छन्

PRINCIPLE: PRODUCTIVE DELIBERATION

सिद्धान्त: उपलब्धिमुलक विवेचना

CRITERION: DECISION MAKING

आधार: निर्णय प्रक्रीया

Indicator 6: DEMOCRACY

सुचक ६: प्रजातन्त्र

Democratic mechanisms are developed by forest sector programmes and projects and related commodity pricing and finance recognise poor disadvantaged and rural communities(e.g. carbon)

वन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा परियोजनातथा सम्बन्धित पैदावारहरूको मुल्य निर्धारण र आर्थिक कृयाकलाप गरिव (जस्तै: कार्वन), अवसरवाट वन्चित तथा ग्रामिण समुदायलाई सम्बोधन गर्ने गरि प्रजातान्त्रिक पद्धतिवाट विकास गरिएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

6.1 Democratic processes exists at local level and such processes represent the choice and voice of the poor and disadvantage(SN,L)

स्थानिय तहमा प्रजातान्त्रीक प्रणलीहरू विकास भएको र उक्त प्रकृयाहरूमा विपन्न एवंपछाडिपारिएकावर्गको ईच्छा र आवाजको प्रतिनिधित्व भएको (क्षेत्रिय,स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

6.1.1 All voices are equally listened to regarding decisions around allocation of resources, and recorded in the minutes of all relevant forums and other documents, and distributed to all stakeholders.⁵⁰(C5r, C5s, C5t, C6n, C6o, C7o, C7p, C7r, C8m, C8n, G6i, G6j, G7l, G7p, G8i)

स्रोतहरूको वितरणको वारेमा सबैको आवाजहरू समानरूपमा सुनुवाइ भएको कुरा सबै सम्बन्धित छलफलहरूको निर्णय पुस्तिकामा र अन्य दस्तावेजहरूमा उल्लेख भएको, तथा सबै सरोकारवालाहरूलाई वितरण गरिएको

6.1.2 All forums and processes are democratic, include and benefit marginalised groups, and are based on discussion, general agreement, and where necessary, voting. (C5q, C5u, C6m, C6p, G5o, G5p, G6k, G7o)

सबै छलफलहरू र प्रक्रियाहरूप्रजातान्त्रीक भएको,पछाडिपारिएकोवर्गको लाभ र संलग्नता भएको, प्रक्रियाहरूछलफल, सम्भौता र आवश्यक परेमा भोटिङमा आधारित भएको

6.1.3 Social and economic activities allow for the equal participation and empowerment and benefit of marginalised groups.⁵¹ (C6k, C6l, C7q, G7m, G7n)

⁵⁰ Suggest to move to Accountability or Transparency. उत्तरदायित्व वा पारदर्शिता मा लैजान सुझाव दिएका

⁵¹ Suggest to move to Equality or Resources समानता वा स्रोत मा लैजान सुझाव दिएका

पछाडिपारिएका समुहकोसमान सहभागिता, उत्प्रेरणा तथा लाभको लागि टेवा पुग्ने सामाजिक तथा आर्थिक कृयाकलापहरू भएको

6.1.4 Monthly review of all work is done at the end of month.⁵² (C5v)

सबै कामहरूको मासिक पुनरावलोकन महिनाको अन्तमा गरिएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

6.2 Evidence exists of the democratic participation of forest dependent communities, including the poor and illiterate in policy formation (N, SN, L)

गरिब, निरक्षर लागायत वनमा आश्रीत समुदायको निति तर्जुमामा प्रजातान्त्रीकसहभागिताको प्रमाण भएको(राष्ट्रिय, क्षेत्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

6.2.1. The poor, ultra-poor and illiterate are included in policy formation, including annual planning events and the CFOP, and efforts made to ensure continual improvement (C5w, C7t, C8p, G7q, G7r)

बर्षिक योजना तर्जुमा, सामुदायिक वनको कार्ययोजना लागायत निति निर्माणको कृयाकलापमा गरिब, विपन्न र निरक्षर सदस्यहरूको सहभागिता भएको, र यसमा क्रमिक सुधारको सुनिश्चतताको कामहरू भएको

6.2.2. Documented evidence exists of the democratic inclusion of the poor and illiterate in planning-related meetings and activities, including operational planning (C6q, C6r, C6s, C8o, G5q, G5r, G6l, G6m, G6n, G7s, G8j)

गरिब र निरक्षरहरूकोयोजना तर्जुमा लागायत बैठकहरू तथा कृयाकलापहरूमा प्रजातान्त्रीक सहभागिता भएको लिखित प्रमाण भएको

6.2.3. The poor and illiterate understand policies and are able to direct them in favour of sustainable, alternative economic activities (C7s, G5t, G5u)⁵³

गरिब र निरक्षरहरूले नितिनियम बहनुको साथै दिगो तथा वैकल्पिक आयस्रोतको कृयाकलापहरू अवलम्बन गर्न मद्दत पुगेको

6.2.4. Penalties are the same for all, from marginalized groups to the rich.⁵⁴(G5s)

धनी तथा पछाडिपारिएका समुहहरू सबैलाई समान दण्डको व्यवस्था भएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

6.3 Evidence exists in documents that voices of all the stakeholders and right holders are incorporated during the decision making process (SN, L)

⁵² Suggest to move to Accountability उत्तरदायित्व मा लैजान सुझाव दिएको

⁵³ Suggest move to resourcesस्रोत मा लैजान सुझाव दिएको

⁵⁴ Suggest to move to Equality समानतामा लैजान सुझाव दिएको

सरोकारवाला तथा अधिकारवालाको निर्णय प्रक्रियामा सबैको आवाज समेटिएकोदस्तावेजहरूमा उल्लेख भएको प्रमाण(क्षेत्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

6.3.1 Documented evidence that decision-making processes at the district and local level function democratically, are based on consensus, and subsequently voting if required, provide equal opportunities for all to participate, and actively improve representation where required. (C5x, C6t, C6u, C7u, G5v, G5w, G5x, G6o, G7t, G7u, G7v, G7w, G7x, G8k)

स्थानिय तथा जिल्ला तहको निर्णय प्रक्रियाहरू प्रजातान्त्रिक भएको प्रमाण दस्तावेजमा लेखिएको, निर्णय प्रक्रियाहरू आमसहमतिमा, र आवश्यक परेमा भोटिङमा आधारित भै सबैलाई सहभागि हुने समान अवसर भएको तथा सहभागितामा आवश्यकता अनुसार सुधार भएको

6.3.2 Marginalised groups are provided opportunities to speak in meetings, provide feedback, and develop their own plans, including the illiterate. Documented evidence exists regarding these actions. (C7v, C7y, C8q, C8r, G6p, G6q)

बैठकमा आफ्नो भनाइ राख्न, पृष्ठपोषण गर्न, उनिहरूको योजना तर्जुमामा निरक्षरहरू लगाएत पछाडिपारिएका समुहहरूले अवसर पाएको । उक्त कार्यको प्रमाण दस्तावेजमा उल्लेख भएको

6.3.3 Evidence exists that all forest users are counted as stakeholders in decision-making, including the illiterate. (C7w, G6r, G6s)

निर्णय प्रक्रियाहरूमा निरक्षरहरू लागायत सबै वन उपभोक्ताहरूलाई सरोकारवालाको रूपमा लिइएको प्रमाण भएको

6.3.4 Illiteracy rates decrease.⁵⁵(C7x)

निरक्षरता दरमा कमि आएको

6.3.5 Special programmes exist for river shore area residing users highly vulnerable to climate change.⁵⁶ (G5y)

खोला किनारमा⁵⁷वसोवास गर्ने जलवायु परिवर्तनको बढि जोखिममा रहेका उपभोक्ताहरूलाई विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको

PRACTICES:

अभ्यासहरू:

- All forums and processes are democratic, include and benefit marginalised groups, and are based on discussion, consensus, and where necessary, voting. (C5q, C5u, C6m, C6p, G5o, G5p, G6k, G7o) [6.1.1, 6.1.2, {6.1.4⁵⁸}, 6.2.1, 6.2.2, 6.3.1, 6.3.2, 6.3.3]

सबै प्रक्रियाहरू प्रजातान्त्रिक भएको, पछाडिपारिएका समुहहरूको सहभागिता र लाभ भएको,सबै निर्णयहरू छलफल, आमसहमतिमा र आवश्यक परेमा भोटिङमा आधारित भएको

- Shortcomings in representation of any group(s) of stakeholders are actively improved. (C5w, C5x, C6t, C6u, C7t, C7u, C8p, G5v, G5w, G5x, G6o, G7q, G7r, G7t, G7u, G7v, G7w, G7x, G8k)

⁵⁵ Suggest to move to Durability दिगोपनामा लैजान सुझाव दिएको

⁵⁶ Suggest to move to Resources स्रोत मा लैजान सुझाव दिएको

⁵⁷ Suggested replacement terminology "kinarama" to "najik" (D1, D2, D4, D5, D6, 11-16 November 2016) शब्दावली

"किनारामा"लाई "नजिक"लेप्रतिस्थापन गर्न सुझाव दिएको (११-१६ नोभेम्बर २०१६)

⁵⁸ Suggest to move to Accountability उत्तरदायित्वमा लैजान सुझाव दिएको

[6.1.3, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.4, 6.3.5]

कुनै सरोकारवाला समुहहरूको प्रतिनिधित्वमाकमि भएमा सुधार भएको

VERIFICATION METHODS:

रुजु गर्ने विधिहरू:

- Documentary evidence of democratic inclusion and participation of all affected groups in all relevant planning meetings and activities. (C6q, C6r, C6s, C7v, C7w, C7y, C8o, C8q, C8r, G5q, G5r, G6l, G6m, G6n, G6p, G6q, G6r, G6s, G7s, G8j) [6.1.1, 6.1.2, 6.1.3, {6.1.4⁵⁹}, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.1, 6.3.2, 6.3.3, 6.3.4, 6.3.5]
- सबै सम्बन्धित योजना तर्जुमा बैठकहरू तथा कृयाकलापहरूमा असर पुग्ने समुहहरूको प्रजातान्त्रिक समावेशिकरण तथा सहभागिता भएको प्रमाणदस्तावेजमा उल्लेख भएको

Indicator 7: Agreement

सुचक ७: सम्झौता

Equitable and effective mechanisms for reaching agreement are in place at all levels of the forest sector programme and projects

वन क्षेत्र कार्यक्रम तथा परियाजनाहरू को सबै तहहरूमा हुने सम्झौताको लागि समानुपातिक तथा प्रभावकारी पद्धति भएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

7.1 Mechanisms are in place for reaching agreement (N, L)
सम्झौतामा पुग्नको लागि पद्धतीहरू भएको(राष्ट्रिय,स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 7.1.1 Discussion and agreement regarding management activities occur in local level forums, including the CFUG, prior to agreement at the General Assembly. Evidence is provided by means of minutes, registers, constitutions, and work plans (C5y, C6v, C7z, C8s, C8t)
आमसभावाट अग्रिम स्वीकृति लिनु अगावै सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूलगायत स्थानिय तहमा व्यवस्थापन कृयाकलाप सम्बन्धी छलफल तथा निर्णय भएको । निर्णय पुस्तिका, रजिस्टर, विधान र कार्ययोजनाहरू प्रमाणको रूपमाभएको
- 7.1.2 User groups have participatory management systems that are audited, which ensure that resource use and productivity are proportionate to the level of contribution to the group.⁶⁰ (C5z, C5aa, C5bb, C8u)
उपभोक्ता समुहहरू संग परिक्षण गरिएको सहभागितामुलक व्यवस्थापन पद्धतिहरू भएको, जसले स्रोतको उपयोग तथा उत्पादकत्व समुहहरूमा योगदानको अनुपातमा पुग्ने सुनिश्चितता गरेको

⁵⁹ Suggest to move to Accountability उत्तरदायित्वमा लैजान सुझाव दिएको

⁶⁰ Suggest to move to Accountability. उत्तरदायित्वमा लैजान सुझाव दिएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

7.2 Evidence exists of the reaching of agreement by consensus. (N, SN, L)

आमसहमति बाट सम्झौतामा पुगेको प्रमाणहरू भएको (राष्ट्रिय,क्षेत्रिय,स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेकुराहरू

- 7.2.1 Evidence exists in meeting minutes that decisions large and small are reached by full consensus or general agreement (G5z, G6t, G7y, G8l)
बैठकमा साना ठुला निर्णयहरू आमसहमति वा बहुमतबाट भएको प्रमाणहरू निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख भएको
- 7.2.2 Bottom up approaches are adopted for decisions, and top-bottom approaches for implementation (G5aa)
निर्णयहरू तल्लो निकायबाट माथिल्लो तर्फ तथा कार्यन्वयन माथिल्लोबाट तल्लो निकायतर्फ गर्ने तरिका अपनाइएको भएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

7.3 Mechanisms for reaching agreements cover all aspect of forest management and planning, capacity building, carbon pricing and related institutions. (SN, L)
निर्णय प्रणालीमा वन व्यवस्थापन र योजना तर्जुमा, क्षमता अभिवृद्धि, कार्वनकोमूल्य निर्धारण तथा सम्बन्धीत संस्थाहरूको सबै पक्षहरू समेटिएको(क्षेत्रिय,स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 7.3.1 Evidence that the appropriate bodies at the relevant level reach agreement subject to decision-making rules, that agreements are subject to discussions with and informed consent of users, and documentary evidence exists to demonstrate this.(C5cc, C7cc, C8v, C8x, C8y, C8z, G8m)
निर्णय गर्ने निति अनुसार सम्बन्धित तहमै सम्झौतामा पुगेको प्रमाण, त्यो सम्झौताहरूको वारेमा उपभोक्ताहरूमापूर्व जानकारी भई छलफल भएको लिखित प्रमाण भएको
- 7.3.2 Ecosystem services (e.g. carbon prices) are not disaggregated⁶¹ from general decision-making forums, and an appropriate forest user is trained to monitor activities. (C6w, C7aa, C8w)
निर्णय गर्ने छलफलहरूबाट वातावरणीय सेवाहरू (जस्तै कार्वनको मुल्य)नछुटाईएको, र उचित उपभोक्तालाई कृयाकलापको अनुगमन गर्नको लागि तालिम दिइएको
- 7.3.3 Agreements are reached in a manner that treats all equally, and measures are in place to ensure marginalised groups reflect the wishes of their constituents. (C6x, C7bb)

⁶¹ Suggest change to "Agreements around fees for ecosystem services (e.g. carbon prices) are not disaggregated from general decision-making forums" (D1; 11 November 2016)“वातावरणीय सेवाहरूको लागि शुल्कहरू निर्धारण गर्ने सम्झौताहरू (जस्तै कार्वन मूल्यहरू) सामान्य निर्णय बनाउने फोरम देखि अलगगर्ने” परिमार्जन गर्नसुझावदिएको(११नोभेम्बर२०१६)

सबैलाई समान व्यवहार गरि सम्झौतामा पुगेको र पछाडिपारिएको समुहहरूले आफ्नो धारणहरू वा मत राख्न पाउने व्यवस्थासुनिश्चित भएको

- 7.3.4 Forest sector programme and project funds for capacity building are managed by an appropriate body and regulated through FECOFUN, District Development Committee (DDC), DFO and users.⁶² (G6v, G6w, G7aa)
उचित निकायले क्षमता अभिवृद्धिको लागि वन क्षेत्र कार्यक्रम तथा परियोजना कोषहरूको व्यवस्थापन गरेको र सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ, जिल्ला विकास समिति, जिल्ला वन कार्यालय र उपभोक्ताहरू मार्फत परिचालन गरेको
- 7.3.5 Methods for measuring and valuing carbon are understood at the community level.⁶³(G5bb)
कार्वनको मुल्याङ्कन तथा मापण गर्ने विधि समुदायको तहमा जानकारी भएको
- 7.3.6 Planning terms of ten years are maintained, and planning is periodically reviewed.⁶⁴ (G5cc)
दश वर्षे योजनाको अवधि कार्यान्वयन भएको र योजनाहरू समयअनुसार पुनरावलोकन भएको
- 7.3.7 FM radio, mobile and letters are also used as means of communication for reaching agreements. (G5dd)
सम्झौतामा पुग्नको लागि संचार माध्यमहरू एफ्. एम. रेडियो, मोवाइल तथा चिठिहरूको पनि प्रयोग भएको
- 7.3.8 All organizations and associations including recognised intellectual personalities of the society are included in reaching an agreement. (G6u)
सम्झौतामा पुग्नको लागि समाजमा नाम चलेका विज्ञहरू लगायतसबै संघ संस्थाहरू संलग्न भएको
- 7.3.9 Forest management agreements are undertaken on the basis of full consensus. (G7z)
वन व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित सम्झौताहरू आमसहमतिमा आधारित भएको
- 7.3.10 Evidence that District Forest Office guidance focuses on planning and forest management only⁶⁵(G7bb)⁶⁶
जिल्ला वन कार्यालयले दिने सल्लाह योजना तर्जुमा तथा वन व्यवस्थापनको बारेमा मात्र भएको प्रमाण
- 7.3.11 Forests are preserved, rather than replanted, to enhance carbon⁶⁷ (G7cc)
कार्वन वृद्धि गर्नको लागि पुनवृक्षारोपण गर्नुभन्दा वन संरक्षण गरिएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 7.4 Evidence exists that decisions are reached after sufficient discussion. (N, SN, L)
प्रयाप्त छलफल पछिमात्र निर्णयमा पुगेको प्रमाण भएको (राष्ट्रिय,क्षेत्रिय,स्थानिय)

⁶² Suggest to move to Resources स्रोतमा लैजान सुझाव दिएको

⁶³ Suggest to move to Problem Solving. समस्या समाधानमा लैजान सुझाव दिएको

⁶⁴ Suggest to move to Problem Solving or Durabilityसमस्या समाधान वा दिगोपनामा लैजान सुझाव दिएको

⁶⁵Waiting for clarification.स्पष्टता चाहिने

⁶⁶ Check if this is the intention behind "District forest office guides on planning and forest management only."⁶⁷जिल्ला वन कार्यालयले योजना र वन व्यवस्थापनको लागि मात्र मार्गदर्शन गर्छन् भन्ने एको भित्रि आशय हो भन्ने जर्चिहोस्

⁶⁷ Suggest to move to Durability or Behaviour Change दिगोपना वा व्यवहार परिवर्तन मा लैजान सुझाव दिएको

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 7.4.1 Documented evidence exists that in-depth discussion occurs prior to decision making, which includes consensus and voting when required, occurs at all local levels from the general assembly level, and if necessary to the household level (for distant users), and reflects the views of marginalised groups. (C5dd, C5ii, C6aa, C6cc, C7dd, C8aa, C8bb, C8cc, G7dd, G8n)
निर्णय भन्दा अगाडि गहन छलफल भएकोलिखित दस्तावेज भएको, जसमा आमसहमति र भोटिङ्ग लगाएतको माध्यमहरू यदि आवश्यक भएमा घरदैलो तह (टाढा बसोबास गर्ने उपभोक्ताको लागि), स्थानिय तह देखि आमसभा सम्म प्रयोग भएको, र पछाडिपारिएका समुहहरूको भनाई देखिएको
- 7.4.2 Forest management decisions regarding conservation and biodiversity are agreed to in the general assembly, included in work plans, and undertaken by the relevant CFUG. Capacity building and training is provided, and work activities are overseen by an appropriate body. (C5ee, C5gg, C6bb, C7ee, C8dd, C8ee)
जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धि वन व्यवस्थापनको निर्णयहरू आमसभामा सम्झौतामा पुगेको, र कार्य तालिकामा राखिएको, र सम्बन्धित सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहले कार्यन्वयन गरेको । क्षमता वृद्धि कार्यक्रम र तालिमहरू संचालन गरिएको, र कृयाकलापहरूको उचित निकायहरूबाट रेखदेख भएको
- 7.4.3 Agreements regarding emissions reduction activities and related forest management activities are included in work plans (C5ff, C6y, C6z)
कार्य तालिकाहरूमा उत्सर्जन न्युनिकरण सम्बन्धि कृयाकलापहरूको सम्झौताहरू र सम्बन्धित वन व्यवस्थापन कृयाकलापहरू समावेश गरिएको
- 7.4.4 Evidence that carbon-related decisions are subject to the same levels of agreement as other forest management matters, and meetings are made known to users. (G5ee, G6y)
अन्य वन व्यवस्थापनको बारेमा जस्तै कार्वन सम्बन्धि निर्णयहरू र सम्झौता उहि तहमा भएको, र बैठकको बारेमा उपभोक्ताहरूलाई जानकारी गराईएको
- 7.4.5 The executive committee ensures discussion takes places throughout all phases through continuous circulation of information and interaction. (G6x)
निरन्तर अर्न्तकृया तथा परिपत्रहरू मार्फत सबै भागहरूमा छलफल हुने कार्यसमितिले सुनिश्चित गरेको
- 7.4.6 Government is strict in giving permission for resource uses.⁶⁸ (C5hh)
स्रोतको उपयोगको अनुमति दिन सरकारले कडाई गरेको

PRACTICES:

अभ्यासहरू:

- All organizations, associations, and stakeholder groups are included in reaching an agreement (G6u) [7.3.3, 7.3.8]
सम्झौतामा पुग्दा सबै संघ संस्थाहरू तथा सरोकारवाला समुहहरू संलग्न भएको

⁶⁸ Suggest move to Durability or Behaviour Change. दिगोपना वा व्यवहार परिवर्तन मा लैजान सुझाव दिएको

- Agreements are reached on the basis of consensus in a manner that treats all equally, and measures are in place to ensure marginalised groups reflect the wishes of their constituents. (C6x, C7bb, G7z) [7.2.1, 7.3.3, 7.3.9, 7.4.1]
पछाडिपारिएका समुहहरूको भनाईहरूको सुनुवाइहुने स्थान सुनिश्चित गरेको र सबैलाई समान रूपमा व्यवहार गरि आमसहमतिको माध्यमबाट सम्झौतामा पुगेको
- Discussion and agreement regarding management activities occur in local level forums (and if necessary at the household level for distant users), including the CFUG, prior to agreement at the General Assembly. (C5y, C5dd, C5ii, C6v, C6aa, C6cc, C7z, C7dd, C8s, C8t, C8aa, C8bb, C8cc, G7dd, G8n) [7.1.1, 7.1.2, 7.3.6, 7.4.1]
वन व्यवस्थापनको कृयाकलापहरूको वारेमा आमसभामा छलफल र सम्झौता हुनु अगाडि सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह लगायत स्थानिय तहमा (टाढा बसोबास गर्ने उपभोक्ताको आवश्यकता अनुसार घरदैलोमा) छलफल र सम्झौता हरु भएको
- Evidence that the appropriate bodies at the relevant level reach agreements subject to decision-making rules, that agreements are subject to discussions with and informed consent of users, and documentary evidence exists to demonstrate this. (C5cc, G6x, C7cc, C8v, C8x, C8y, C8z, G8m) [7.2.2, 7.3.1, 7.3.3, 7.3.4, 7.3.7, 7.3.10, 7.4.5, 7.4.6]
सम्बन्धित तहमा उचित पक्षहरू सम्झौतामा पुग्दा निर्णय गर्ने निति अनुसार भएको प्रमाण, उक्त सम्झौताहरूमा उपभोक्ताहरूको पूर्वजानकारी सहित छलफल भई स्वीकृति भएको जनाउने दस्तावेजहरू भएको
- Ecosystem services (e.g. biodiversity, conservation, carbon prices and related decisions) are included in general decision-making forums, and appropriate parties are trained to monitor activities. (C5ff, C6w, C6y, C6z, C7aa, C8w, G533, G6y) [7.3.2, 7.3.5, 7.3.11, 7.4.2, 7.4.3, 7.4.4]
निर्णय गर्ने छलफलहरूमा वातावरणीय सेवाहरू (जस्तै जैविक विविधता, संरक्षण तथा सम्बन्धित निर्णयहरू) संलग्न गरिएको, र उचित पक्षहरूलाई कृयाकलापको अनुगमन गर्नको लागि तालिम दिइएको

VERIFICATION METHODS:

रुजु गर्ने विधिहरू:

- Evidence exists in meeting minutes, registers, constitutions, and work plans that decisions large and small are reached by full consensus or general agreement and cover all relevant topics. (G5z, C5ee, C5gg, C6bb, C7ee, C8dd, C8ee G6t, G7y, G8l) [7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.2.2, 7.3.1, 7.3.2, 7.3.3, 7.3.4, 7.3.5, 7.3.6, 7.3.7, 7.3.8, 7.3.9, 7.3.10, 7.3.11, 7.4.1, 7.4.2, 7.4.3, 7.4.4, 7.4.5, 7.4.6]
वैठक निर्णय पुस्तिकाहरू, रजिस्टर, विधानहरू, र कार्ययोजनाहरूमा सानाठूला निर्णयहरू आमसहमतिको माध्यमबाट सम्झौतामा पुगेको र सबै विषयवस्तु समेटिएको प्रमाण भएको

Indicator 8: Dispute settlement

सूचक ८: विवाद समाधान

Equitable and effective mechanisms are in place for resolving local disputes and grievances
स्थानीय तहको विवाद समाधान हुने स्थानको समानुपातिक तथा प्रभावकारी पद्धति भएको

Verifier

रुजु गर्ने बूँदा

8.1 Mechanisms are in place, where possible, to address and settle disputes related to forest management and land tenure, and manage grievances. (N,SN,L)
वन व्यवस्थापन तथा जमिनको स्वामित्व संग सम्बन्धित विवादहरू सम्भव भएसम्म समाधान गर्ने पद्धति भएको र असन्तुष्टिहरूको व्यवस्थापन गरिएको (राष्ट्रिय, क्षेत्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजु गर्ने साधनहरू

- 8.1.1 Disputes between parties are the subject of two-way co-ordination and are first addressed at the dispute settlement committee at the CFUG level, and referred to the General Assembly if required. Disputes and their outcomes are recorded in the relevant documents. (C5jj, C5kk, C6ee, C7ff, C7gg, C8ff, C8hh, C8ii)
विभिन्न पक्षहरू बीच भएको विवादहरू दुई पक्षिय समन्वयबाट र सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको विवाद व्यवस्थापन समितिमा फर्त सम्बोधन गरेको तथा यदि आवश्यक भएमा आमसभामा छलफलको लागि पेश गरिएको। विवादहरू र त्यसको परिणामहरूको दस्तावेजहरू राखेको।
- 8.1.2 Disputes regarding emissions reduction activities are resolved, and evidence is provided (C6ff, C6gg, C6hh)
उत्सर्जन न्यूनिकरणको कार्यहरूसंग सम्बन्धित विवादहरू समाधान गरिएको तथा सो को प्रमाण उपलब्ध गरिएको
- 8.1.3 Forest border disputes are avoided, but when they occur between different CFUGs are coordinated and settled through the district forest office. (C6dd, G7ee, G7ff, G7gg, G7hh)
वन र निजि जमिनको सिमा विवादहरू नभएको तर यदि विभिन्न सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरू बीच विवाद भएमा संयोजन गरेर जिल्ला वन कार्यलयमा फर्त समाधान गरिएको
- 8.1.4 National policies are adopted to address forest encroachment at the community level.⁶⁹ (C5ll)
सामुदाय तहमा वन अतिक्रमण रोक्नको लागि राष्ट्रिय नितिहरू अवलम्वल गरिएको
- 8.1.5 Power is decentralised.⁷⁰ (G5ff)
अधिकारको विकेन्द्रिकरण गरिएको
- 8.1.6 The former president and advisor subsequently investigate unresolved disputes. (G6aa)
भूतपूर्व अध्यक्ष तथा सल्लाहकारहरूले समाधान नभएको विवादहरूको अनुसन्धान गरेको
- 8.1.7 Disputes regarding profit sharing are resolved. (G7ii)
लाभांश वितरण सम्बन्धित विवादहरू समाधान भएको
- 8.1.8 Evidence of detailed discussions within the group to avoid disputes. (G8o)
विवादहरू नहुनको लागि समुह भित्र विस्तृत छलफल गराइएको प्रमाण भएको
- 8.1.9 Compensation for the human and physical loss incurred due to wild life attacks inside and outside the forest is mentioned and managed by government and community forest users. (S-RDa)
सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरू र सरकारले वन क्षेत्र भित्र र बाहिर वन्यजन्तुहरूको आक्रमणबाट भएको मानवीय र भौतिक क्षतिको लागि क्षतिपूतिको वारेमा उल्लेख गरेको र व्यवस्थापन गरेको।

⁶⁹ Suggest to move to Behaviour Change, Problem Solving, or Durability व्यवहार परिवर्तन वा दिगोपना वा व्यवहार परिवर्तन मा लैजान सुझाव दिएको

⁷⁰ Needs more explanation. बढि व्याख्या आवश्यक

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

8.2 Dispute settlement mechanisms solve conflicts equitably based on social justice, with due consideration to all parties, and acceptable for all.(SN,L)

सबै पक्षहरूलाई ध्यान दिई सामाजिक न्यायमा आधारित भएर विवाद समाधान पद्धतिले विवादको समानरूपमा समाधान गरेको, र उक्त समाधान सबैलाई स्वीकार्य भएको (क्षेत्रिय,स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

8.2.1 Disputes are settled in the appropriate forums, including the Justice Committee, Executive Committee, or president, on the basis of discussion and consultation with stakeholders and taking issues of justice and equity into consideration. (C5mm, C7hh, C8kk, C8mm, G5hh, G7ll)

न्यायिक समिति, कार्यसमिति वा अध्यक्ष लगायतले उचित छलफलको माध्यमबाट विवादहरू समाधान गरेको तथा सरोकारवालाहरू संग परामर्श गरिएको र न्यायको सवालहरू र समतालाई ध्यानदिइएको

8.2.2 Disputes regarding social injustice are settled taking social norms, local laws, and social justice into consideration (C6ii, C7ii, C8ll, G6bb, G7jj, G7kk, G8q)

सामाजिक अन्यायमा आधारित विवादहरू सामाजिक मुल्यहरू, स्थानिय कानुन र सामाजिक न्यायलाई ध्यान दिई समाधान गरिएको

8.2.3 Applications for the settlement of relevant disputes are submitted to the district forest office. (C8jj)

सम्बन्धित विवादहरू समाधानको लागि जिल्ला वन कार्यलयमा निवेदन दिईएको

8.2.4 Evidence that older and experienced persons and intellectual circles assist in dispute settlement. (G6cc, G7mm)

विवादहरू समाधानमा बुढापाकाहरू, अनुभवि व्यक्तिहरू, बौदिक समुदायहरूले सहयोग गरेको प्रमाण भएको

8.2.5 Community users manage minor conflicts. (G5ii)

सामुदायिक वन उपभोक्ताहरूले ससाना विवादहरू समाधान गरेको

8.2.6 Evidence of focussed discussions around full consensus to settle disputes. (G8o)

विवादहरू समाधान गर्न आमसहमतिको लागि छलफल भएको प्रमाण भएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

8.3 Dispute settlement takes socially justifiable local norms, values, resources and experiences into consideration. (L)⁷¹

विवाद समाधानले सामाजिक न्यायपूर्ण स्थानिय मुल्यहरू, मान्यताहरू, स्रोतहरू तथा अनुभवहरू लाई ध्यान दिएको (स्थानिय)

⁷¹This is very similar to the previous summary immediately above (Disputes regarding social injustice are settled taking social norms and [natural] justice into consideration (C6ii, C7ii, C8ll))यो अगाडिको सारांश सामाजिक विभेदसम्बन्धित विवादहरू सामाजिक मुल्यहरू तथा न्यायलाई ध्यान दिईसमाधान भएको

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

8.3.1 Disputes are addressed in the appropriate forum, social justice and equity is recognised, and socially justifiable local norms values resources and experiences are taken into consideration. Documentary evidence of the dispute, and its outcome is recorded. (C5nn, C5oo, C6ll, C6mm, C6nn, C7jj, C7mm, C8nn, C8oo, G5jj, G5kk, G6ee, G7pp, G7qq, G8r)

विवाद व्यवस्थापनमा उचित छलफल, सामाजिक न्याय र समता को पहिचान भएको, र सामाजिकहिंसाबाट प्रमाणित स्थानिय मूल्य मान्यताहरू, स्रोतहरू तथा अनुभवहरूलाई मध्यनजर गरिएको । विवादको र यसकोपरिणामहरू राखिएको लिखित दस्तावेज राखिएको

8.3.2 Forums responsible for settling disputes, and disputants, understand the concept of dispute settlement, receive training in settling disputes, understand users' behaviour and attitudes, and incorporate mechanisms systematically in operational plans. (C6jj, C6kk, C8pp, C8ss, G5ll, G6ff)

विवाद समाधानको लागि छलफलहरू जिम्मेवार हुने, र विवादको पक्षहरू, विवाद समाधानको अवधारणा, विवाद समाधानको तालिम लिने, उपभोक्ताहरूको व्यवहार र सोचाइहरू थाहा पाउने, र सिलसिलाबद्ध पद्धतिहरूको वारेमा कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएको

8.3.3 Marginalised groups are made aware of their right to seek dispute settlement, and supported if they take action. (C7kk)

विवाद समाधानको लागि पछाडिपारिएको समुदायहरूको अधिकारको वारेमा सुसुचित गरिएको, र आवश्यकता परेमा सहयोग प्राप्त गरेको

8.3.4 Funding associated with emissions reduction activities [includes provisions for dispute settlement][?].⁷²(C8qq)

उत्सर्जन न्युनिकरण कृयाकलापहरू कोषसंग सम्बन्धित भएको (विवाद समाधानको प्राबधानहरू समेत)

8.3.5 Marginalised groups are empowered to change their business activity if they wish⁷³ (C7ll)⁷⁴ पछाडिपारिएको समुदायहरूलाई उनिहरूको चाहनाअनुसार व्यवसायिक कृयाकलाप परिवर्तन गर्न उत्प्रेरित गरिएको

8.3.6 Income and expenditure should be transparent to all members. All accounts are reported in the General Assembly to ensure transparency⁷⁵(C7ll)⁷⁶

सबै सदस्यहरूमा आम्दानी र खर्च पारदर्शि बनाएको । पूर्णपारदर्शि भएको यकिन गर्नको लागि सबै खाताहरू आमसभामा प्रस्तुत गरिइएको

8.3.7 Herbs and forbs are used for medical purposes⁷⁷[?]⁷⁸

औषधिजन्य प्रयोगको लागि जडिवुटि (हर्ब्सहरू) को प्रयोग गरिएको

⁷² Suggest move to Resources? स्रोत मा लैजान सुझाव दिएको

⁷³ Suggest move to Problem Solving? समस्या समाधान मा लैजान सुझाव दिएको

⁷⁴ Does this belong to dispute settlement? Are there disputes because people can't change their profession?यो विवाद व्यवस्थापन संग सम्बन्धित हो ?के त्याहा विवाद छ किनकि मानिसहरूले पेशा परिवर्तन गर्दैन

⁷⁵ Suggest move to Accountability or Transparency. परदर्शिता मा लैजान सुझाव

⁷⁶ Check: should this be in transparency, or is the observation related to that fact that people have disputes because they are not aware as to how much income CFUGs generate? हेर्नेस्: पारदर्शिता वा यो मानिसहरूको विवाद छ भनि गर्ने तथ्यगत अवजर्भेसन् किनकि सामुदायिक वन उपभोक्तासमूहहरूले कति आम्दानी निकाल्छन्

⁷⁷ Suggest to move to Behaviour Change व्यवहार परिवर्तनमा लैजानुस्

⁷⁸ Relevance to dispute settlement?Clarify. विवाद व्यवस्थापन संगसम्बन्धितता छ? स्पष्ट बनाउनहोस्

- 8.3.8 Appropriate sanctions and enforcement mechanisms are in place (G5mm)
उचित पुरस्कार तथा दण्ड सजायको प्रावधानहरू विकास गरी कार्यान्वयन गरिएको
- 8.3.9 Older and experienced persons and intellectual circles assist in settling disputes (G6dd)
विवादहरू समाधानमा बुढापाकाहरू, अनुभवि व्यक्तिहरू, र बौदिक समुदायहरूले सहयोग गरेको
- 8.3.10 Parties to the dispute settlement are mutually satisfied with the outcome (G6gg)
विवादित पक्षहरू विवाद समाधानबाट सन्तुष्ट भएको
- 8.3.11 Evidence of efforts to identify the original wrongdoer (G7nn)
वास्तविक दोषि पत्तालाउन गरेको प्रयासहरूको प्रमाण
- 8.3.12 Evidence of efforts to bring each party to a more moderate/middle standpoint in order to come to a mutual settlement (G7oo)
हरेक विवादित पक्षलाई सहमतिको विन्दुमा ल्याउन र आपसमा विवाद मिलाउन गरेको प्रयासहरूको प्रमाण
- 8.3.13 Disputes and the results of the resolution (quantities) are recorded in written documents. (S-RDb)
विवादहरू तथा त्यसको समाधानको परिणामहरू (संख्याहरू) लिखित दस्तावेजमा राखिएको

PRACTICES:

अभ्यासहरू:

- Disputes are settled in the appropriate forums, including the Justice Committee, Executive Committee, or president, on the basis of discussion and consultation with stakeholders and taking issues of social norms, justice and equity into consideration (C5mm, C6ii, C7hh, C7ii, C8jj, C8kk, C8ll, C8mm, G5hh, G6bb, G6gg, G7ii, G7jj, G7kk, G7ll, G7nn, G7oo, G8q) [8.1.1, 8.1.2, 8.1.4, 8.1.6, 8.1.7, 8.1.8, 8.1.9, 8.2.1, 8.2.2, 8.2.3, 8.2.4, 8.2.5, 8.2.6, 8.3.1, 8.3.9, 8.3.10, 8.3.13
न्यायिक समिति, कार्यसमिति वा अध्यक्ष लगायतले उचित छलफलको माध्यमबाट विवादहरू समाधान गरेको तथा सरोकारवालाहरू संग परामर्श गरिएको तथा सामाजिक मान्यता, न्याय तथा समताको सवालहरूलाई ध्यानदिइएको
- Forums responsible for settling disputes, and disputants, understand the concept of dispute settlement, receive training in settling disputes, understand users' behaviour and attitudes, and incorporate mechanisms systematically in operational plans (C6jj, C6kk, C8pp, C8ss, G5ll, G6ff) [8.3.2, 8.3.6, 8.3.8]
विवाद समाधानको लागि छलफलहरू जिम्मेवार भएको र विवादको पक्षहरू, विवाद तथा विवाद समाधानको बारेमा तालिम लिने, उपभोक्ताहरूको व्यवहार, सोचाइहरू थाहा पाउने सिलसिलाबद्ध पद्धतिहरूको बारेमा कार्ययोजनाका उल्लेख गरिएको
- Marginalised groups are made aware of their right to seek dispute settlement, and supported if they take action (C7kk). Marginalised groups are empowered to change their business activity if they wish⁷⁹ (C7ll)⁸⁰ [8.3.3, 8.3.5]
विवाद समाधानको लागि सहयोग प्राप्त गर्ने पछाडिपारिएको समुदायहरूको अधिकारको बारेमा सुसुचित गरिएको, र यदि आवश्यकता परेमा सहयोग गरिएको। पछाडिपारिएको समुदायहरूलाई उनीहरूको चाहनाअनुसार व्यवसायिक कृयाकलाप गर्न उत्प्रेरित गरिएको

⁷⁹ Suggest move to Problem Solving. समस्या समाधानमा लैजानुस्

⁸⁰ Does this belong to dispute settlement? Are there disputes because people can't change their profession? यो विवाद व्यवस्थापन संग सम्बन्धित हो ? के त्याहा विवाद छ किनकि मानिसहरूले पेशा परिवर्तन गर्दैन

- Forest border and land tenure disputes are avoided, but when they occur between different CFUGs they are co-ordinated and settled through the district forest office. (C6dd, G7ee, G7ff, G7gg, G7hh) [8.1.3]
वनको सिमाना र जमिनको स्वामित्वको विवादहरू नभएको तर यदि विभिन्न सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरू बीच विवादभएमा संयोजन गरि जिल्ला वन कार्यलयमार्फत समाधान गरिएको
- Appropriate sanctions and enforcement⁸¹ mechanisms are in place. (G5mm) [8.3.8]
उचित पुरस्कार तथा दण्ड सजायको प्रावधानहरू विकास गरी कार्यान्वयन गरिएको
- Power is decentralised.⁸²⁸³ (G5ff) [8.1.5]
अधिकारको विकेन्द्रिकरण भएको

VERIFICATION METHODS:

रुजु गर्ने विधिहरू:

- Documentary evidence of the dispute, and its outcome is recorded. (C5jj, C5kk, C5nn, C5oo, C6ee, C6ff, C6gg, C6hh, C6ll, C6mm, C6nn, C7ff, C7gg, C7jj, C7mm, C8ff, C8hh, C8ii, C8nn, C8oo, G5jj, G5kk, G6ee, G7pp, G7qq, G8o, G8r) [8.3.2, 8.3.6, 8.3.8, 8.3.3, 8.3.5, 8.1.3; 8.1.1, 8.1.2, 8.1.4, 8.1.6, 8.1.7, 8.1.8, 8.1.9, 8.2.1, 8.2.2, 8.2.3, 8.2.4, 8.2.5, 8.2.6, 8.3.1, 8.3.9, 8.3.10, 8.3.13]
विवाद र त्यसको समाधानको उपायहरू राखिएको लिखित दस्तावेज भएको प्रमाण

CRITERION: IMPLEMENTATION

आधार: कार्यान्वयन

Indicator 9: Behaviour Change

सुचक ९: व्यवहार परिवर्तन

Forest sector programme and project policy processes are designed to address underlying issues relating to forest policy and management

वन क्षेत्र कार्यक्रम तथा परियोजना को नितीगत प्रक्रिया वन निति तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि सवालहरूलाई सम्बोधन गर्ने गरि तयार गरिएको

Verifier

रुजु गर्ने बुंदा

- 9.1 Alternative resources to compensate lost assets are available to the community, and are distributed equitably. (N, L)
समुदायको लागि गुमाएको सम्पती क्षतिपूर्तिको बैकल्पिक स्रोतको व्यवस्थापन गरिएको र समानुपातीक वितरण गरिएको (राष्ट्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजु गर्ने साधनहरू

⁸¹ Suggest to change to "Appropriate sanctions and incentive mechanisms are in place and enforced". (D3, D4; 13-15 November 2016). "उचित पुरस्कार तथा दण्ड सजायको प्रावधानहरू विकास गरी कार्यान्वयन गरिएको" यथावत राखिएको (१३-१५ नोभेम्बर २०१६)

⁸² Needs more explanation. बढि व्याख्या चाहिने

⁸³ Suggest to "through the creation of sub-committees". D4, D5, D6; 15-16 November 2016). "उप समितिहरू स्थापना" गर्न सुझाव दिएको (१५-१६ नोभेम्बर २०१६)

- 9.1.1 Evidence that compensation, or other arrangements to secure alternative resources (such as use of adjoining community forests or other forest or resources types) are in place to offset assets lost, and that communities can access them. (C5pp, C5qq, C6oo, C6pp, C8tt, C8ww, C8xx, G5nn, G7rr)
समुदायको लागि गुमाएको सम्पतीको परिपुर्तिको व्यवस्था गरिएको र त्यसमा समुदायको पहुँच भएको, क्षतिपूर्तिको वा अन्य वैकल्पिक स्रोतको सुनिश्चित हुने व्यवस्था (जस्तै नजिकैको सामुदायिक वन वा अन्य वन वा स्रोतहरूको प्रयोग) गरिएको प्रमाण भएको
- 9.1.2 Non-forest compensation is provided to offset assets lost (C7nn, C700, C7rr)
गुमाएको सम्पतीको पूर्ति गर्नको लागि गैह्र वनक्षतिपूर्ति दिइएको
- 9.1.3 Withdrawal of access to forests results in improvements in the management of alternative resources (e.g. agricultural activity) (C7qq, C7ss, C8uu)
वनमा पहुँच नहुने वैकल्पिक स्रोतको व्यवस्थापनमा सुधार गरिएको (जस्तै कृषि कृयाकलाप)
- 9.1.4 The district forest office manages the imposition of penalties resulting from violations of forest rules and impacts on natural forests (C5rr, C8vv)
वन ऐन नियमहरूको विरुद्ध कार्यहरू गरेमा वा प्राकृतिक वनहरूमा असर पुऱ्याएमा जिल्ला वन कार्यालयले दण्डित गरेको
- 9.1.5 Evidence of available alternative forest resources to compensate lost assets (G6hh, G8s)
गुमाएको सम्पतीको क्षतिपूर्तिको लागि वैकल्पिक वन स्रोतको व्यवस्था गरिएको प्रमाण भएको
- 9.1.6 Evidence that the assets are distributed equally to all users (G6ii, G7ss)
सबै उपभोक्ताहरूलाई समान रूपमा सम्पतीहरू वितरण गरिएको प्रमाण भएको
- 9.1.7 Distribution of resources is on a needs basis (G5oo)
आवश्यकतामा आधारित भएर स्रोतको वितरण गरेको

Verifier

रुजुगर्ने बुँदा

- 9.2 Financial and non-financial incentive mechanisms are implemented properly (L)
आर्थिक तथा गैह्र आर्थिक लाभको पद्धतिहरू व्यवस्थित रूपमा कार्यान्वयन गरेको (स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 9.2.1 Documentary evidence of financial and non-financial profit sharing in an equal and inclusive manner, and that financial non-financial incentives and benefits are effectively implemented, monitored and supervised (budget, audits, accounts, work plans, minutes). (C5ss, C5tt, C6qq, C7tt, C7uu, C7vv, C7ww, C8zz, C8aaa, G6kk, G6ll, G7tt)
आर्थिक तथा गैह्र आर्थिक लाभको बाँडफाँड समान र समावेशि तरिकाबाट भएको प्रमाणहरूको लिखित दस्तावेज र उक्त आर्थिक तथा गैह्र आर्थिक लाभ र बाँडफाँडको प्रभावकारि कार्यान्वयन भएको, अनुगमन गरिएको र निरिक्षण गरिएको (बजेट, लेखापरिक्षण, खाताहरू, योजना, निर्णय पुस्तिकाहरू)
- 9.2.2 Documentary evidence of the existence of appropriate mechanisms for financial and non-financial benefits, which are managed by the appropriate committee (e.g. financial committee), and that records of investments and expenditures for user group needs exist (minutes, audited accounts) (C8yy, G5qq, G5rr, G6jj, G7uu, G7ww, G7xx, G8u, G8v)

- आर्थिक तथा गैह्र आर्थिक लाभको बाँडफाँड गर्ने उचित समिति (जस्तै आर्थिक समिति) र उचित पद्धति भएको प्रमाणहरूको लिखित दस्तावेज, र ती दस्तावेजहरूमा उपभोक्ताहरूको आवश्यकताहरूको लागि भएको लगानि तथा खर्चहरू उल्लेख गरेको
- 9.2.3 Evidence in the minutes of the investment amount in different budget categories (G7vv)
निर्णय पुस्तिकामा बजेटको विभिन्न भागहरूमा लगानि रकम देखिएको प्रमाण
- 9.2.4 Medicinal herbs (namely amala, hurro, burro, orchid, kurilo, gurjo etc.) are supervised and maintained within the preservation area. (G5pp)⁸⁴
औषधियुक्त वनस्पतिहरू (मुख्यतः अमला, हरो, बरो, सुनखरि, कुरिलो, गुर्जो आदि) संरक्षण क्षेत्रभित्र निरिक्षण र व्यावस्थित गरिएको

Verifier

रुजुगर्ने बुँदा

- 9.3 Evidence exists that forest resources are diversified and forest products are well utilized (L)
वन स्रोतहरूको विविधिकरण तथा वन पैदावारहरूको उचित उपयोग गरिएको प्रमाण भएको (स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 9.3.1 Documentation of forest resources (registers, sale- and stock records, etc.) demonstrates a diversity of forest resources, that these resources are well utilized, and benefits are derived therefrom (C5uu, C6rr, C6ss, C6uu, C7xx, C7yy, C7zz, C8bbb, C8ccc, C8ddd, C8eee, G5ss, G5tt, G6mm, G7yy, G7zz, G7aaa, G8w)
वन स्रोतहरूको दस्तावेज(रजिस्टरहरू, बिक्रि र संचितिको लगत आदिले स्रोतहरूको विविधता देखाएको, उक्त स्रोतहरूको उचित उपयोग गरिएको र त्यसबाट लाभहरू उपलब्ध भएको
- 9.3.2 Forest goods and services (water, herbs, flora and fauna, air and water quality, etc.) are maintained and/or enhanced (C6ww, C6xx, C8fff)
वन साधनहरू र सेवाहरू (पानी, जडिबुटि, वनस्पति र जनावर, हावा र पानीको गुण आदि) को व्यवस्थापन वा/र बृद्धि गरिएको
- 9.3.3 Forest resources contribute to improved social and personal wellbeing (C6yy, C7aaa, C7bbb)
वन स्रोतहरूले सामाजिक तथा व्यक्तिगत भलाईमा सुधार गर्न योगदान गरेको
- 9.3.4 Awareness of the need to reduce forest fire is increased (C6vv)
वन डहेलो कम गर्न आवश्यक छ भन्ने जनचेतनामा बृद्धि भएको
- 9.3.5 Evidence exists that all users are listened to regarding forest product utilisation and resource diversification (C6tt)
वन पैदावारको उपयोग र स्रोतहरू विविधिकरणको वारेमा सबै उपभोक्ताहरूको भनाईहरूको सुनुवाई भएको प्रमाण
- 9.3.6 Open tenders exist for the collection of wood and grasses (G5uu)
काठ तथा घाँसहरू संकलनको लागि खुला बोलपत्रहरू आवहान गरिएको

⁸⁴ See also MOV below: Forest goods and services (water, herbs, flora and fauna, air and water quality, etc.) are maintained and/or enhanced (C6ww, C6xx, C8fff) तल रुजु गर्ने बुँदाहरू हेर्नुस् । वन पैदावार तथा सेवाहरू -पानी, जडिबुटि, वनस्पति, तथा जनावर, हावा, पानीको गुण आदि) व्यवस्थित तथा/वा बृद्धि गरिएको

9.3.7 Evidence of awareness programmes, workshops, training, and seminars to assist forest production and resource use (G6nn)

वन पैदापार उत्पादन र स्रोतको उपयोगमा टेवा दिनको लागि आयोजना गरेको जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरू, कार्यशाला, तालिम र गोष्ठिको प्रमाण

9.3.8 Evidence of the extent of subsistence consumption of firewood and animal fodder (G8x)

दाउरा र गाईवस्तुको लागि डालेघाँस घरायसि प्रयोजनको लागि आवश्यक भएजति उपयोग गरेको प्रमाण

9.3.9 Community users understand the relationship between behaviour changeand addressing the problem of carbon leakage (S-RDc)

सामुदायिक वन उपभोक्ताहरूलाई कार्वन चुहावटको समस्या समाधान र परिवर्तन भएको व्यवहारहरू वीचको सम्बन्ध थाहा भएको

PRACTICES:

अभ्यासहरू:

- Compensation or other arrangements to secure alternative resources (such as use of adjoining community forests or other forest or resources types) are in place to offset assets lost, and communities can access them.(C5pp, C5qq, C6oo, C6pp, C7nn, C7oo, C7qq, C7rr, C7ss, C8tt, C8uu, C8ww, C8xx, G5nn, G6hh, G7rr, G8s) [9.1.1, 9.1.2, 9.1.3, 9.1.5, 9.1.6, 9.1.7]
वैकल्पिक स्रोतहरू प्राप्त गर्न क्षतिपूर्ति वा अन्य व्यवस्था भएको (जस्तै छिमेकि सामुदायिक वन वा अन्य वन वा स्रोतहरूको किसिम), गुमाएको सम्पतीहरू परिपूर्ति गरिएको र तिनिहरूमा समुदायहरूको पहुँच भएको
- Financial non-financial incentives and natural resource benefits are effectively implemented, monitored and supervised.(C5ss, C5tt, C6qq, C7tt, C7uu, C7vv, C7ww, C8yy, C8zz, C8aaa, G5qq, G5rr, G6jj, G6kk, G6ll, G7tt, G7uu, G7ww, G7xx, G8u, G8v) [9.1.4, 9.2.1, 9.2.2, 9.2.3]
आर्थिक तथा गैर आर्थिक लाभ र प्राकृतिक स्रोतको लाभहरू प्रभावकारि कार्यान्वयन गरेको, अनुगमन गरेको र निरिक्षण गरेको
- Management of forest resources including medicinal herbs, firewood, animal fodder, contributes to improved social and personal wellbeing, and these resources are preserved and/or enhanced.(C6vv, C6ww, C6xx, C6yy, C7aaa, C7bbb, C8fff, G5pp, G5uu, G8x) [9.2.4, 9.3.1, 9.3.2, 9.3.3, 9.3.4, 9.3.5]
जडिवुटि, दाउरा, जनावरको लागि डालेघाँस लगायत वन स्रोतको व्यवस्थापनले सामाजिक तथा व्यक्तिगत भलाइ सुधार गर्न योगदान गरेको तथा ती स्रोतहरूको संरक्षण र बृद्धि भएका
- Community users understand the relationship between behaviour changeand addressing the problem of carbon leakage (S-RDc) [9.3.9]
सामुदायिक वन उपभोक्ताले कार्वन चुहावटको समस्या समाधान र परिवर्तन भएको व्यवहारहरू वीचको सम्बन्ध थाहा भएको

VERIFICATION METHODS:

रुजु गर्ने विधिहरू:

- Documentation (budget, audits, accounts, work plans, minutes, registers, sale- and stock records, etc.) demonstrates a diversity of forest resources, that these resources are well utilized, benefits are derived therefrom, and are distributed equally or on a needs basis to all users. (C5uu, C6rr, C6ss, C6tt, C6uu, C7xx, C7yy, C7zz, C8bbb, C8ccc, C8ddd, C8eee, G5oo, G5ss, G5tt, G6ii, G6mm, G7ss, G7yy, G7zz, G7aaa, G8w) [9.1.1, 9.1.2, 9.1.3, 9.1.5, 9.1.6, 9.1.7,

9.2.4, 9.3.1, 9.3.2, 9.3.3, 9.3.4, 9.3.5]

लिखित दस्तावेज (बजेट, परिक्षण, खाता, कार्यजना, निर्णय पुस्तिकाहरू, रजिस्टर, बिक्रि तथा संचितिको रेकर्ड आदि)ले वन स्रोतको विविधिकरण, जसले स्रोतहरूको उचित उपयोग गरेको,लाभहरू समान वा आवश्यकता अनुसार सबै उपभोक्ताहरूलाई वितरण भएको देखाएको

- Evidence of investment in awareness programmes, workshops, training, and seminars [to]assist forest production and resource use.(G6nn, G7vv)[9.1.4, 9.2.1, 9.2.2, 9.2.3, 9.3.9]
जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरू, कार्यशालाहरू, तालिमहरूमा लगानि गरेको, जसवाट वन उत्पादनमा र स्रोतको उपयोगमा सहयोग पुगेको प्रमाण भएको

Indicator 10: Problem solving

सुचक १०: समस्या समाधान

Forest sector programmes and projects resolve key issues in order to address community needs

वन क्षेत्र कार्यक्रमहरू तथा परियोजनाहरूले समुदायको आवश्यकता पुरा गर्नको लागि मुख्य सवालहरू सम्बोधन गरेको

Verifier

रुजुगर्ने बुँदा

- 10.1 The drivers of deforestation and forest degradation are identified, and responses are developed.Drivers include smuggling, poverty as major causes, and increase in population, lack of awareness, and lack of proper use, landslides, industrialization of forest land, invasive species, encroachment(N, SN, L)

वन विनास तथा वन क्षयिकरणको कारणहरू पहिचान गरिएको र समाधानको उपायहरू तयारगरिएको । ति कारणहरूमा चोरि, गरिवी प्रमुख लगायत जनसंख्या बृद्धि, जनचेतनामा कमि, जमिनको उचित उपयोग नगरिएको, पहिरो, औद्योगिकरणमा वन क्षेत्रको प्रयोग, वनमारा वनस्पतिहरू, वन अतिक्रमण पर्दछन् (राष्ट्रिय,क्षेत्रिय,स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 10.1.1 Preventative action to reduce deforestation and forest degradation is taken before they have a major impact, there is an awareness of necessary actions to take, and actions taken are recorded. [Actions include fire management, forest watch, forest regeneration, and following forest management requirements.] (C5vv, C7ddd, C7eee, C8iii, G5ww, G6oo, G7ccc, G7fff)
मुख्य असरहरू देखापर्नु अगाडि नै वन विनास तथा वन क्षयिकरण हुनदिने कार्यहरू गरेको, जनचेतना बढाउनेकामहरू भएको, संचालन भएको कामहरूको अभिलेख राखिएको (वन व्यवस्थापनको लागि चाहिने डढेलो नियन्त्रन, वनको रेखदेख, वनको पुनर्उत्पादन लगायत कार्यहरू)
- 10.1.2 Damage (both physical and human) caused by wildlife inside and outside the forest area are recorded and appropriate compensations are provided through Community Forest

User Group and State (S-TMb)

वन्यजन्तुवाट वन क्षेत्र भित्र वा बाहिर भएको मानविय तथा भौतिक क्षतिको राज्य र सामुदायिक वनवाट क्षतिपूर्तिको व्यवस्था भएको

10.1.3 The drivers of forest degradation are addressed and tackled and evidence is provided that activities have ceased. [Landslides and encroachment on forested lands cease.] (C5xx, C6aaa, C8ggg, G5vv, G7eee, G8aa)

वन्यजन्तुवाट वन क्षेत्र भित्र वा बाहिर भएको मानविय तथा भौतिक क्षतिको राज्य र सामुदायिक वनवाट क्षतिपूर्तिको व्यवस्था भएका

10.1.4 The drivers of deforestation are identified, addressed, and tackled. (C6zz, C8ggg, G5vv)
वन विनास तथा वन क्षयिकरणको कारणहरु पत्ता लगाइएको, सम्बोधन गरेको र न्युनिकरणको कृयाकलापहरु गरिएको

10.1.5 Alternative economic activities are provided to prevent degradation [such as bio gas]. (C5ww, C8hhh)

वन क्षयिकरण रोक्नको लागि वैकल्पिक आर्थिक कृयाकलापहरु गरिएको (जस्तै: गोबर ग्यास)

10.1.6 Forest lands are demarcated to preserve and protect forest areas (G5xx)

वन क्षेत्रको संरक्षणको लागि वनको जग्गामा सिमाङ्कन गरिएको

10.1.7 Resource persons are mobilized to assist in the prevention of woodcutting (G5yy)

काठ काट्नेकार्य नियन्त्रणमा सहयोग गर्नको लागि स्रोत व्यक्तिहरु परिचालन गरिएको

10.1.8 Forest encroachment and illegal hunting resulting from immigration and settlement of local people in forests located in urban/settled areas and hill areas are addressed and evidence of penalties imposed for infringements of forest and illegal activities (G5zz, G8z)

शहरी /धेरै बसोवास भएको क्षेत्रहरु तथा पाहाडि क्षेत्रमा बसाईसराई गरिआएका तथा स्थानिय व्यक्तिहरुवाट हुने वन अतिक्रमण तथा अबैधानिक सिकारीहरु सम्बोधन गरिएको र वनमा अबैधानिक कार्य गर्नेहरुलाई दण्ड जरिवाना गरिएको प्रमाण भएको

10.1.9 Cultural practices for managing forests are maintained (e.g. religious observance to control ants). Forest experts assist in management problems as required (G6pp)

वन व्यवस्थापनको लागि गरिने सांस्कृतिक अभ्यासहरुको जोगाइएको (जस्तै: कमिलाहरु नियन्त्रण गर्ने धार्मिक उत्सव) । व्यवस्थापनको समस्या समाधानको लागि आवश्यकताअनुसार वन विज्ञवाट सहयोग प्राप्त भएका

10.1.10 Forest-based water resources are maintained (G7bbb)

वनमा आधारित पानीको स्रोतहरुको व्यवस्थापन गरिएका

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

10.2 Evidence exists that the problems of women, ethnic communities, Dalit forest dependent communities, under privileged and marginalized communities are identified and addressed (L)
महिला जनजाति, दलित तथा अन्य वनमा आधारित पछाडी परिएको र सिमान्तकृत वर्गहरुको समस्या पहिचान गरिएको र समाधान गरीएको प्रमाणभएको (स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरु

10.2.1 Specific marginalised groups are identified, and surveyed regarding their needs. Respectful consultation and decision-making processes are in place for them to determine economic activities in which they wish to engage, and their needs are addressed. Documentary evidence is provided (C5yy, C6bbb, C6ccc, C6ddd, C6ffff, C7ffff, C7ggg, C8jjj, G5ddd, G7ggg, G7hhh)

पछाडी पारिएको समुहहरुको पहिचान गरिएको, र आवश्यकताहरु सर्वेक्षण गरिएको ।उनहरुको रुचि अनुसारको आर्थिक कृयाकलापको लागि सम्मानजनक परामर्श र निर्णय प्रकृया अपनाइएको र उनिहरुको आवश्यकताहरु सम्बोधन गरिएको । लिखित दस्तावेजहरुको प्रमाण उपलब्ध भएको

10.2.2 Specific measures are implemented on an ongoing basis to address the problems of marginalised groups on an ongoing basis (C6eee, C8kkk, C8lll, G5aaa, G5bbb, G5ccc)

पछाडी पारिएको समुहहरुको समस्याहरु सम्बोधन गर्न विशेष तरिकाहरुको निरन्तर कार्यान्वयन गरिएको

10.2.3 Evidence that NGOs, INGOs and other institutions focus their activities to provide greater equality of human rights for all underprivileged and marginalized communities and that these activities do not impact negatively on other social groups.⁸⁵

गैरसरकारी संस्थाहरु, अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरु र अन्य संस्थाहरुले उनिहरुको कृयाकलापहरु अवसरवाट वन्चित तथा पछाडीपारिएका समुदायहरुको समान मानव अधिकार उपलब्ध गरेको केन्द्रित गरेको र ती कृयाकलापहरुले अन्य समाजिक समुहहरुलाई नकरात्मक प्रभाव नपारेको प्रमाण उपलब्ध भएको

10.2.4 Evidence of economic activities for all ethnic communities and marginalized communities, such as animal husbandry, and provision of economic support (e.g. low-interest rate loans) (G6rr, G88bb, G8cc)

सबै समुदायहरु र पछाडीपारिएका समुदायहरुको लागि आर्थिक कृयाकलाप जस्तै पशुपालन, र आर्थिक सहायता को प्रावधान (कम ब्याजमा ऋण) भएको प्रमाण

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

10.3 Alternative forest resources are available to local communities to meet their demand of forest products (L)

स्थानिय समुदायको वन पैदावारको मागलाई पूरा गर्न वैकल्पिक वन स्रोतको व्यवस्था भएको (स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरु

10.3.1 Wood is made available for the local community to purchase from the community forest user group, or from other CFUGs (C5zz)

काठ त्यहि सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह वा अन्य सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरुवाट किन्न स्थानिय समुदायमा उपलब्ध भएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

⁸⁵ Suggest move to Equalityसमानतामा लैजानुस्

10.4 Benefits generated from all types of forest management are shared by the local communities as well as distant users (L)
सबै प्रकारका वन व्यवस्थापन पद्धतिबाट आएका फाईदा स्थानिय समुदाय तथाटाढा रहेका समुदायले पाइरहेको(स्थानिय)

Means of verification

रुजु गर्ने साधनहरू

- 10.4.1 Local communities benefit financially from forest management activities (C7hhh, C8nnn, C8qqq)
वन व्यवस्थापन कृयाकलापहरूबाट स्थानिय समुदायमा अर्थिक लाभ प्राप्त भएको
- 10.4.2 Distant users benefit directly and indirectly from forest management (C6ggg, C8mmm, C8ooo)
वन व्यवस्थापनबाट टाढा रहेका समुदायले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष लाभ प्राप्त गरेको
- 10.4.3 Water sources are protected for the benefit of all (C7iii)
सबैको लाभको लागि पानीको स्रोतहरूको संरक्षण गरिएको
- 10.4.4 Awareness development programmes are in place⁸⁶ (C8pp)
जनचेतना विकास गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन भएको
- 10.4.5 Benefits generated from all types of forest management are shared by the local communities as well as distant users (e.g. provision of oxygen, and recreational ecosystem services) (G6tt, G6uu)⁸⁷
सबै वन व्यवस्थापनको किसिमबाट उपलब्ध भएको लाभहरू स्थानिय समुदायहरू तथा टाढा रहेका समुदायले बाँडफाँड गरेको (जस्तै: अक्सिजनको प्रावधान, र मनोरञ्जनात्मक वातावरणीय सेवाहरू)
- 10.4.6 Evidence of an increase in water resources, and air quality, and a decrease/cessation in landslides and floods (C7jjj, G8dd)
पानीको स्रोतहरूको बृद्धि भएको र गुणस्तरिय वायुमा बृद्धि भएको, तथा बाढि र पहिरो निगन्त्रण/न्युनिकरण भएको प्रमाण
- 10.4.7 House settlement policies are implemented (C6hhh)
वस्ति बसाउने निति कार्यान्वयन भएको
- 10.4.8 The DFO assists in solving problems (C7kkk)
जिल्ला वन कार्यलयले समस्या समाधानमा सहयोग गरेको
- 10.4.9 Evidence of the extent to which distant users utilise local natural resources (G7iii)
स्थानिय स्रोतहरू टाढा रहेका समुदायले उपयोग गरेको प्रमाण भएको
- 10.4.10 Evidence that problems are identified, and solved collectively, and/or through local rules and laws (G5jjj, G7kkk)

⁸⁶For whom – local communities, or distant users, or both?कसका लागि स्थानिय समुदायहरू व टाढाका उपभोक्ताहरू वा दुवै

⁸⁷Suggest move to Resources स्रोत मा लैजान सुझाव दिएको

समस्याहरूको पहिचान भएको, र स्थानिय निति नियम मार्फत सबै मिलेर समाधानमा गरेको प्रमाण भएको

PRACTICES:

अभ्यासहरू:

- The drivers of deforestation and forest degradation are identified and addressed. (C5vv, C7ddd, C7eee, C8iii, G5ww, G6oo, G7ccc, G7fff) [10.1.1, 10.1.2, 10.1.3, 10.1.4, 10.1.5, 10.1.6, 10.1.7, 10.1.8, 10.1.9, 10.1.10, 10.4.3, 10.4.6, 10.4.7, 10.4.8, 10.4.9, 10.4.10]
वन विनाश तथा क्षयिकरणको कारणहरूको पहिचान भएको र सम्बोधन गरिएको
Penalties are imposed for infringements of forest use rules. (G5zz, G8z) [10.1.8, 10.4.10]
वनमा अबैधानिक कार्य गर्नेहरूलाई दण्ड जरिवाना गरिएको
- Forest-based water resources are maintained (C7iii, G7bbb) [10.1.10]
वनमा भएका पानीको स्रोतहरूको व्यवस्थापन गरिएको
- Specific measures are implemented on an ongoing basis to address the problems of marginalised groups on an ongoing basis (C5yy, C6bbb, C6ccc, C6ddd, C6eee, C6fff, C7fff, C7ggg, C8jjj, C8kkk, C8lll, G5aaa, G5bbb, G5ccc, G5ddd, G7ggg, G7hhh) [10.2.1, 10.2.2, 10.2.3, 10.2.4]
पछाडीपारिएको समुहहरूको समस्याहरू सम्बोधन गर्नको लागि विशेष कार्यक्रमहरू निरन्तर रूपमा संचालन भएको
- Wood is made available for the local community to purchase from the community forest user group, or from other CFUGs (C5zz) [10.3.1]
काठ सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह वा अन्य सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूबाट किन्न स्थानिय समुदायमा उपलब्ध भएको
- Benefits generated from all types of forest management are shared by the local communities as well as distant users (e.g. provision of oxygen, and recreational ecosystem services). (G6tt, G6uu)⁸⁸ [10.4.1, 10.4.2, 10.4.5]
सबै वन व्यवस्थापनको किसिमबाट उपलब्ध भएको लाभहरू स्थानिय समुदायहरू तथा टाढा रहेका समुदायले बाँडफाँड गरेको (जस्तै: अक्सिजनको प्रावधान, र मनोरञ्जनात्मक वातावरणीय सेवाहरू)
- Awareness development programmes are in place.⁸⁹⁹⁰ (C8pp) [10.4.4]
जनचेतना विकास गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन भएको

VERIFICATION METHODS:

रुजु गर्ने विधिहरू:

- Records of actions taken to address forest degradation. (C5xx, C6aaa, C8ggg, G5vv, G5jjj, G7eee, G7kkk, G8aa)[10.1.1, 10.1.2, 10.1.3, 10.1.4, 10.1.5, 10.1.6, 10.1.7, 10.1.8, 10.1.9, 10.1.10, 10.3.1, 10.4.4, 10.4.6, 10.4.7, 10.4.8, 10.4.9, 10.4.10]
वन क्षयिकरण सम्बोधन गर्नको लागि गरेको कामहरू दस्तावेजमा लेखिएको,

⁸⁸ Suggest move to Resources स्रोत मा लैजान सुझाव दिएको

⁸⁹For whom – local communities, or distant users, or both?कसका लागि स्थानिय समुदायहरू वा टाढाका उपभोक्ताहरू वा दुवै

⁹⁰ Adebbaan CFUG suggested adding “and provided regularly.”अडेबन सामुदायिकवन उपभोक्ता समुहहरूबाट थप् सुझाव“रनियमितता प्रदान गरेको”

- Evidence of economic activities for all ethnic communities and marginalized communities, such as animal husbandry, and provision of economic support (e.g. low-interest rate loans). (C7hhh, C8nnn, C8qqq, G6rr, G88bb, G8cc) [10.2.1, 10.2.2, 10.2.3, 10.2.4]
पछाडी पारिएको समुहहरू तथा सबै जनजातिहरूको लागि आर्थिक कृयाकलापहरू भएको जस्तै पशुपालन, र सोको लागि आर्थिक सहयोगको प्रावधानको प्रमाण भएको (जस्तै कम व्याजमा ऋण)
- Evidence of an increase in water resources, and air quality, and a decrease/cessation in landslides and floods. (C7jjj, G8dd) [10.1.10, 10.4.1, 10.4.2, 10.4.3, 10.4.5, 10.4.6]
पानीको स्रोतहरू बढेको, गुणस्तरिय वायु, तथा बाढि र पहिरो निगन्त्रण/न्युनिकरण भएको प्रमाण भएको

Indicator 11: Durability

सूचक ११:दिगोपना

Durability of forest sector programmes and projects is supported through:

- a) Establishment and maintenance of an enabling environment
- b) Adaptive management

वन क्षेत्र कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यक्रमको दिगोपनामा निम्न कुराले टेवा पुऱ्याउछ :
क.सहज वातावरणको स्थापना तथा प्रवर्द्धन
ख. अनुकूलक व्यावस्थापन

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 11.1. Enhanced capability and institutional arrangements exists for monitoring and evaluation. (N, SN, L)
अनुगमन तथा मुल्यांकनका लागि संस्थागत व्यवस्था र क्षमता अभिवृद्धि भएको (राष्ट्रिय,क्षेत्रिय,स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 11.1.1 Monitoring and evaluation activities are supported by training of relevant personnel including communities, and committees receive financial resources for M&E activities (C5aaa, C5bbb, C6mmm, C7mmm, C8uuu, G5eee, G6vv, G6ww)
अनुगमन तथा मुल्यांकन कृयाकलापहरूलाई सहयोग गर्नको लागि समुदायहरू लगायत सम्बन्धित व्यक्तिहरूलाई तालिम दिइएको, र समितिहरूले अनुगमन तथा मुल्यांकन कृयाकलापहरूको लागि आर्थिक स्रोत प्राप्त गरेको
- 11.1.2 Evaluation is based on forest conditions, and undertaken by the forest watchman [sic.] on a rotational basis with the assistance of the DFO and executive committee, and the DFO. (C6iii, C6jjj, C6kkk, G5fff, G5ggg, G6hhh)

वनको अवस्थाहरूमा आधारित भएर मुल्यांकनहरू गरेको, वन हेरालुले जिल्ला वन कार्यालय तथा कार्यसमितिको सहयोगमा पालैसंग कार्यान्वयन गरेको

- 11.1.3 Recorded evidence that institutional arrangements for monitoring activities, and their supervision exist. (C7lll, C8sss, C8vvv, G8ee)
अनुगमन कृयाकलापहरूको लागि संस्थागत व्यवस्थापन गरेको तथा त्यसको निरिक्षण गरिएको कुरा दस्तावेजमा लेखिएको प्रमाण भएको
- 11.1.4 Forest watchmen [sic.] are provided appropriate training and that roles are preformed effectively (C8rrr, C8www, G7lll)
वन हेरालुले उचित तालिम प्राप्त गरेको र आफ्नो भुमिका प्रभावकारी प्रदर्शन गरेको
- 11.1.5 Fire susceptible land is well preserved and forest lines are preserved effectively (C6lll, C8xxx)
वन डढेलो लाग्न सक्ने ठाउको संरक्षण गरिएको र अग्निरेखाहरूको प्रभावकारि संरक्षण गरिएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 11.2. Benefit sharing mechanisms are in place for the benefits accrued from forests (N, L)
वनबाट प्राप्त फाईदाको लाभांस वितरणको लागि प्रणालीहरूतय गरिएको(राष्ट्रिय,स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्नेसाधनहरू

- 11.2.1 The General Assembly approves and reports on benefit sharing activities on an annual basis. Applications to participate in benefit sharing activities are overseen and managed at the community forest level (C6nnn, C7ppp, C8yyy)
लाभांस वितरण कृयाकलापहरू वार्षिक रुपमा आमसभामा स्वीकृत भएको प्रतिवेदनहरू भएको । समुदायिक वनको तहमा सहभागिहरूको लाभांश वितरण कृयाकलापहरूमा सहभागिता भएको देखिएको र व्यवस्थापन गरिएको
- 11.2.2 Benefit sharing activities are oriented around developing social, educational and employment opportunities. (C5ddd, C7qqq)
लाभांस वितरण कृयाकलापहरू सामाजिक, शैक्षिक र रोजगारिको अवसरहरू विकास गर्ने तर्फ उन्मुख भएको
- 11.2.3 Evidence is provided that benefit sharing occurs on an equal basis. (C7ooo)
समानतामा आधारित लाभांस वितरण भएको प्रमाण उपलब्ध भएको
- 11.2.4 Funds related to benefit sharing activities are managed through banks and include transaction- and benefit sharing arrangements, and accrued benefit systems. (C5ccc, G5iii, G6yy, G7mmm, G8ff)
लाभांस वितरण कृयाकलापहरूसंग सम्बन्धित कोषहरू बैंकहरू मार्फत कारोवार भएको देखिएको र लाभांस वितरण व्यवस्थापनहरू र लाभको पद्धतिहरू उपलब्ध भएको
- 11.2.5 Information regarding benefit sharing is distributed in a manner that is appropriate to all stakeholder groups. (C7nnn)

लाभांस वितरण सम्बन्धि जानकारीहरू सबै सरोकारवाला समुहहरूमा उपर्युक्त तरिकाबाट वितरण गरिएको

Verifier

रुजुगर्ने बुंदा

- 11.3. Finances to implement forest sector programmes are made available on a long-term basis. (N, L)
दिर्घकालिन रूपमा वन क्षेत्रका कार्यक्रम तथा वरिडाजनाहरू कार्यन्वयनको लागि आर्थिक व्यवस्था गरिएको (राष्ट्रिय, स्थानिय)

Means of verification

रुजुगर्ने साधनहरू

- 11.3.1 Evidence that funds for forest management and for users' economic activities exist, are allocated on a yearly basis and budgeted for appropriately and ensure continuity of project activities, such as wildlife preservation and reserves, and plantation establishment. Funds include seed funds and revolving funds. (C5eee, C5fff, C5ggg, C6ooo, C6ppp, C6qqq, C7rrr, C8bbbb, G5mmm, G5nnn, G7nnn, G7ppp, G8pp)
वन व्यवस्थापनहरूको र उपभोक्ताहरूको आर्थिक कृयाकलापहरू लागि कोषहरूको प्रयोग भएको, वार्षिकरूपमा छुट्याईएको र वन्यजन्तु संरक्षण र वृक्षारोपन गरिएको वनस्पतिहरू हुर्कन जस्ता कार्यहरूलाई परियोजनाको कृयाकलापहरूले निरन्तरता दिएको प्रमाणहरू भएको । सुरुवातको कोष तथा कार्यन्वयनको लागि कोषहरूको व्यवस्था गरिएको
- 11.3.2 Capacity building and training activities continue, and involve district forest office and other administrative staff and community representatives (C7sss, C7ttt, C7uuu, C7vvv, C8cccc)
क्षमता अभिवृद्धि तथा तालिमका कृयाकलापहरू निरन्तर गरिएको र जिल्ला वन कार्यलय तथा अन्य प्रशासनिक कर्मचारीहरू र समुहको प्रतिनिधिहरूलाई संलग्न गरिएको
- 11.3.3 Resources continue to be provided to forest management activities and alternative sources of livelihood (C5hhh, C6rrr, C8zzz, C8aaaa)
वन व्यवस्थापन कृयाकलापहरूको लागि तथा जिविकोपार्जनको वैकल्पिक उपायहरूको लागि निरन्तर स्रोतहरू उपलब्ध भएको
- 11.3.4 Endangered forests and natural resources are well preserved. (C6sss)
प्राकृतिक स्रोतहरू तथा लोपउन्मुख वनहरूको संरक्षण भएको
- 11.3.5 Mutual co-ordination around project activities with other CFUGs continues. (C7www)
अन्य सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरू संग परियोजनाका कृयाकलापहरूको लागि एकआपसमा निरन्तर समन्वय भएको
- 11.3.6 The District Forest Office, forest sector programme and project network treasury committee, and CFUG president manage forest sector programme and project funds, which are used for forest management activities and include financial arrangements for seed funding and revolving funds into the future (G5jjj, G6zz, G6aaa)
जिल्ला वन कार्यलय, वन क्षेत्र कार्यक्रम तथा परियोजना संजालको अर्थसमिति, तथा सामुदायिक

वन उपभोक्ता समुहको अध्यक्ष ले वन क्षेत्र कार्यक्रम तथा परियोजना कोषको व्यवस्थापन गरेको, जसको उपयोग भविष्यमा सुरुवातको कोष तथा चक्रकोषहरूको व्यवस्था लगायत वन व्यवस्थापन कार्यहरूमा भएको

- 11.3.7 Evidence that Forest management is oriented to the generation of profit(G6eee)
लाभ आर्जन गर्नको लागि वन व्यवस्थापन गरिएको प्रमाण भएको
- 11.3.8 Animal husbandry activities are promoted ⁹¹(G5kkk)
पशुपालन कृयाकलापहरू प्रोत्साहन भएको
- 11.3.9 Benefits from the forest are shared, including recreational ecosystem services, e.g. as an eco-tourism location. (G5lll)
मनोरञ्जनात्मक वातावरणीय सेवाहरू लगायत (जस्तै पर्यापर्यटनको क्षेत्र) वनबाट प्राप्त लाभहरूको बाँडफाँड भएको
- 11.3.10 Government forest policies are made more flexible to reduce impacts on local communities (G5ooo)
स्थानिय सामुदायहरूमा पर्ने असरहरू कम गर्नको लागि सरकारी नितिहरूमा लचकता अपनाइएको
- 11.3.11 Awards and prizes are invested and accrued interest is used for forest and plantation management. (G6bbb)
सम्मान र पुरस्कारहरूमा लगानी गरिएको प्राप्त भएको व्याजहरू वन तथा वृक्षारोपण व्यवस्थापनको लागि प्रयोग गरिएको
- 11.3.12 Awareness programmes are in place to keep forests clean, and tidy. (G6ccc)
वन सफा राख्नको लागि जनचेतना कार्यक्रमहरू संचालन भएको
- 11.3.13 Plantation activities, training and tours and travels to other CFUGs are in place. (G6ddd)
वृक्षारोपण कृयाकलापहरू, तालिम र भ्रमणहरू तथा अन्य सामुदायिक वनहरूमा भ्रमणहरू भएको

PRACTICES:

अभ्यासहरू:

- Resources continue to be provided to forest management activities and alternative sources of livelihood. (C5hhh, C6rrr, C7sss, C7ttt, C7uuu, C7vvv, C8zzz, C8aaaa, C8cccc) [11.3.1, 11.3.2, 11.3.3, 11.3.6, 11.3.7, 11.3.8, 11.3.11]
वन व्यवस्थापन कृयाकलापहरू तथा जिविकोपार्जनको वैकल्पिक स्रोतहरूको लागि निरन्तर स्रोतहरू उपलब्ध गराइएको
- Monitoring and evaluation activities are supported by training of relevant personnel including the DFO, communities, forest watchmen, and committees receive financial resources for M&E activities. (C5aaa, C5bbb, C6iii, C6jjj, C6kkk, C6mmm, C7mmm, C8rrr, C8uuu, C8www, G5eee, G5fff, G5ggg, G6vvv, G6www, G6hhh, G7lll) [11.1.1, 11.1.2, 11.1.3, 11.1.4]
अनुगमन तथा मुल्यांकन कृयाकलापहरूलाई जिल्ला वन कार्यलय, समुदायहरू, हेरालु लगायत सम्बन्धित व्यक्तिहरूलाई तालिम दिइएको, र समितिहरूले अनुगमन तथा मुल्यांकन कृयाकलापहरूको लागि आर्थिक स्रोत प्राप्त गरेको
- Information regarding benefit sharing is distributed in a manner that is appropriate to all stakeholder groups. Applications to participate in benefit sharing activities are overseen and

⁹¹ Suggest move to Behavior Change or Problem Solving व्यवहार परिवर्तन वा समस्या समाधानमा लैजान सुझाव दिएको

managed at the community forest level (C7nnn) [11.2.1, 11.2.5]

लाभांस वितरण सम्बन्धि जानकारीहरू सबै सरोकारवाला समूहहरूमा उपर्युक्त तरिकाबाट वितरण गरिएको । समुदायिक वनको तहमा सहभागिहरूको लाभांस वितरण कृयाकलापहरूमा सहभागिता भएको देखिएको र व्यवस्थापन गरिएको

- Benefits from the forest are shared on an equal basis and are oriented around developing social, educational and employment opportunities. (C5ddd, C7ooo, C7qqq, G5lll) [11.2.2, 11.2.3, 11.3.9]
वनबाट प्राप्त लाभांस वितरण समान रूपमा भएको र वितरणहरू सामाजिक, शैक्षिक र रोजगारिको अवसरहरू विकास गर्ने तर्फ उन्मुख भएको
- Funds related to benefit sharing activities are managed through banks, and include transaction- and benefit sharing arrangements, and accrued benefit systems.(C5ccc, G5iii, G6yy, G7mmm, G8ff) [11.2.4]
लाभांस वितरण कृयाकलापहरूसंग सम्बन्धित कोषहरू बैंकहरू मार्फत कारोवार भएको देखिएको र लाभांस वितरण व्यवस्थापनहरू र लाभको पद्धतिहरू उपलब्ध भएको
- Endangered forests (including fire-susceptible land) and natural resources are well preserved.(C6lll, C6sss, C8xxx, S-TMc) [11.1.5, 11.3.4]
प्राकृतिक स्रोतहरू तथा लोपउन्मुख वनहरू (आगो वाट क्षति हुन सक्ने जमिन लगायत) को संरक्षण भएको
- Mutual co-ordination around project activities with other CFUGs.(C7www, G6ddd) [11.3.5]
अन्य सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूसंग परियोजनाको कृयाकलापहरूको लागि एकआपसमा समन्वय भएको
- Government forest policies are made more flexible to reduce impacts on local communities. (G5ooo) [11.3.10]
स्थानिय सामुदायहरूमा पर्ने असरहरू कम गर्नको लागि सरकारी नितिहरूमा लचकता अपनाइएको

VERIFICATION METHODS:

रुजु गर्ने विधिहरू:

- Recorded evidence that institutional arrangements for monitoring activities, and their supervision exist (C7lll, C8sss, C8vvv, G8ee) [11.1.1, 11.1.2, 11.1.3, 11.1.4]
अनुगमन कृयाकलापहरूको लागि संस्थागत व्यवस्थापन गरेको तथा त्यसको निरिक्षण गरिएको कुरा दस्तावेजमा लेखिएको प्रमाण भएको
- General assembly reports on benefit sharing activities on an annual basis.(C6nnn, C7ppp, C8yyy) [11.2.1, 11.2.2, 11.3.3, 11.2.4, 11.2.5]
लाभांस वितरण कृयाकलापहरू वार्षिक रूपमा आमसभामा प्रस्तुत भएको
- Evidence that funds for forest management and for users' economic activities exist, are allocated on a yearly basis and budgeted for appropriately and ensure continuity of project activities. (C5eee, C5fff, C5ggg, C6ooo, C6ppp, C6qqq, C7rrr, C8bbbb, G5mmm, G5nnn, G7nnn, G7ppp, G8pp) [11.1.5, 11.2.3, 11.3.1, 11.3.2, 11.3.3, 11.3.4, 11.3.5, 11.3.6, 11.3.7, 11.3.8, 11.3.9, 11.3.10, 11.3.11]
वन व्यवस्थापन उभोक्ताहरूको आर्थिक कृयाकलापको लागि कोषको व्यवस्था गरिएको, त्यो कोषहरूवार्षिक रूपमा छुट्याइएको र परियोजनाको कृयाकलापहरूको निरन्तरता हुने पक्का गरि उचित अनुपातमा बजेट बाँडफाँड गरिएको प्रमाण भएको

सामुदायिक वन व्यवस्थापनको तहमा नेपालको वन क्षेत्र संग सम्बन्धित कृयाकलाप तथा कार्यक्रमहरूको लागि सुशासन मापदण्डको गुणस्तर-२०१७

प्रकाशन नं.१.१, (नमूना मापदण्ड)